

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

PRVIČ SKUPAJ

Programska konferenca Slovenske

kulturno gospodarske zveze in Sveta slovenskih organizacij se je v soboto, 8. novembra, pravzaprav šele začela! Več kot 200 udeležencev simpozija v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici je tokrat lahko prvič videlo pred seboj sliko naše manjšine. Fotografirale so jo komisije, ki so nekaj mesecev preučevale in zbirale podatke o tem, kakšno je stanje manjšine na raznih področjih, od gospodarstva do kulture, šolstva, športa, sociale itd. Dan kasneje so si v prilogi Primorskega dnevnika to »fotografijo« lahko ogledali tudi tisti, ki jih na simpoziju ni bilo. Prava debata se sedaj šele začneja.

Malokdo je na začetnem simpoziju februarja lani verjel, da bo iz programske konference (PK) resnično kaj nastalo. Pravzaprav je bil marsikdo prepričan, da se bo vse nadaljevalo le z neskončnimi in nepotrebnimi sestanki in - če vmes ne bodo ravno vsi obupali - se bo stvar pač zaključila z običajnimi velikimi besedami in praznimi frazami. Organizatorji pa bodo tako in tako celotno pobudo proglasili za velik uspeh, saj v manjšini neuspehov skoraj ni - na papirju, seveda.

Tisti, ki so zaradi tega po začetnem simpoziju na PK pozabili ali se niso udeleževali dela po komisijah, češ »treba je delati, ne besedičiti«, pa so se tokrat uštel. PK je bila res uspešna - in če v čem ni bila, so bili za to delno krivi tudi tisti, ki pri njej niso sodelovali.

Uspehe sta po koncu simpozija podčrtala sama predsednika SSO in SKGZ Pahor in Pavšič: prvič se je zgodilo, da je velik del manjšine začel razmišljati o sebi in si postavljati vprašanja o možnem razvoju. Prvič se v to splošno gibanje vključili vsi segmenti manjšine, ne glede na svetovnonazorsko ali politično opredelitev. Morda je prav ta spodbudna klima sodelovanja pripomogla, da so predstavniki političnih strank, v katere se vključujejo Slovenci v Italiji, sprejeli osnutek krovnih organizacij o skupnem predstavnštvu Slovencev v Italiji za bazo, na kateri lahko oživitvi pogovori o sestavi tega prepotrebnelega telesa.

Težko se je opredeliti, kateri je najpomembnejši rezultat, ki ga je prinesla PK. Morda je to zavest, da lahko razmišljamo o »skupnem manjšinskem dobrem« - in to vsi skupaj. Toda to je šele začetek. Kajti ne goriški simpozij ne tisti, ki mu bo sledil v tržaškem Narodnem domu konec novembra, ne bo postavil nikakršnih konkretnih odgovorov na vprašanja, ki so bila odprta. Pogojev, da bi skupaj postavili določene prioritete, namreč še nismo dosegli. Goriški simpozij je nasprotno marsikoga opozoril, da bomo morali še veliko vaditi v dialogiranju, poslušanju drug drugega, brez predsodkov, v spoštovanju vseh, predvsem pa različnih. Da ne bodo eni imeli občutka, da jih drugi ne upoštevajo ali jih ne spoštujejo. V Gorici se nekateri - kot je izhajalo iz debate - žal temu niso mogli izogniti, ker jih v tako važnih dokumentih, kakršna so bila poročila komisij, niso upoštevali ali so v končnih priporočilih celo omenili spojitve in brisanje dvojnikov (brez dokazov, da gre resnično za dvojnike), ne da bi zainteresirane karkoli vprašali.

Ko bo res vzpostavljeno neko pravo zaupanje med različnimi komponentami in skupinami v manjšini, takrat ne bo nihče več podvomil o tem, kako velik je bil uspeh programske konference.

Breda Susič

Konec programske konference v Kulturnem centru Lojze Bratuž "Iskanje novega, dobrega in poštenega!"

Zaključna programska konferenca slovenske manjšine v Italiji, ki se je je udeležilo več kot dvesto ljudi, je dober obet za prihodnost, saj je celodnevna razprava v Gorici pokazala, da bo od manjšine same odvisna prihodnost našega narodnega telesa

FOTO KROMA

"Skupno iskanje novega, dobrega in poštenega," so besede, ki jih je na programski konferenci izrekel dr. Drago Štoka v enem številnih posegov (vsaj petdeset jih je bilo!), ki so sledili poročilom na zaključnem simpoziju programske konference Slovencev, ki živimo v Italiji.

S to mislijo je dr. Drago Štoka zajel bistvo programske konference, ki bo svoj vrh doživela konec novembra v Narodnem domu v Trstu z objavo zaključnih dokumentov, ki sicer ne bodo obvezujoči za nikogar, bodo pa neka moralna obveza za vso manjšino, kot je programsko konferenco v Gorici zaključil predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudi Pavšič.

Predsednik Sveta slovenskih organizacij, ki je skupaj z drugo krovno organizacijo, s SKGZ-jem, soorganiziral programsko konferenco, Sergij Pahor, je v svojem nagovoru v soboto zjutraj dejal, da si sam zamišlja programsko konferenco našega narodnega telesa kot rast v živo skupnost.

Razmišljati kot skupnost torej, živeti kot skupnost in se tako in se zato tudi znati po-

govarjati med seboj, poiskati skupne točke, na katere postaviti trdne temelje za našo narodno manjšino v prihodnjem desetletju, če že ne tudi v daljni prihodnosti.

Številčno izjemno dobra udeležba na programski konferenci je dokaz več, da niso imeli prav tisti, ki so pred dobrim letom, ko se je le-ta začela na Padričah, govorili, da se bo izjalovila, češ da imamo govorjenja pri nas že itak preveč. Pokazala je, da je bila potrebna, da je potrebna, ker se vsi zavedamo, kako nujno in koristno je danes povezovanje med nami in enotno nastopanje, ko gre za vse nas, za našo skupnost. Več kot dvesto ljudi, ki se nas je v soboto zbralo v centru Bratuž, govori o tem, da je za delo programske konference veliko zanimanje, ker je pač veliko zanimanje za našo skupno usodo.

Govoriti sedaj o tem, da živimo na razpotju, v težkih časih in v kriznem obdobju, je neumestno, ker naša narodna manjšina v Italiji (od) vedno živi na razpotju, in sicer vedno tudi pred večnim vprašanjem: biti ali ne biti.

Programska konferenca je pokazala več stvari, nekaj ti-

stih, ki nas še vedno razdvajajo, še več pa tistih, ki nas vse bolj združijo. Izrazilo je sicer pokazala tudi na stvari, ki nas ločujejo, a dokazala je predvsem to, da se znamo pogovarjati, da jemljemo v poštev vsa mnenja, taka in drugačna, da si prizadevamo, da bi drugače mislečega skušali razumeti.

Zmotno bi bilo misliti, da bo programska konferenca rešila vse naše težave in tudi naše vsakdanje naloge, saj pri njenem poslanstvu ne gre za to.

Kdor pa je v soboto ves dan poslušal tako poročila kot seveda tudi dopolnila k poročilom in javno razpravo, si je lahko naredil neko sliko naše manjšine, ki bi jo lahko strnili v nekaj misli, predvsem pa v dejstvo, da bo prihodnje leto vneslo v naše skupno življenje gotove in tudi velike spremembe, saj bo Slovenija vstopila v Evropsko unijo, kar bo za vse nas nov izziv.

Državna meja bo počasi odpravljena, meje med nami pa je gotovo dodobra načela programska konferenca predvsem z odkritostjo, ki jo je prinesla razprava po poročilih.

/ stran 6

Spravnim dejanjem na rob!

Zadnje dni smo pri nas priče razpravam in daljšim zapisom v italijanskem krajevnem dnevniku, predvsem pa predlogom italijanske strani, da bi italijanski, slovenski in hrvaški državni predsedniki pred 1. majem 2004 napravili simbolično spravno dejanje in bi se poklonili žrtvam medvojnega in povojnega nasilja v Gonarsu, Rižarni in v Bazovici pri "fojbi".

Znano je, da si za tako dejanje že dolgo časa prizadeva italijanska stran in tudi sedanji deželni predsednik Riccardo Illy, ki je skoraj gotovo tudi naročil predsedniku deželnega sveta dežele Furlanije-Juljske krajine Alessandru Tesiniju, da je letos na Vseh svetih dan v Gonarsu v neuradnem pogovoru predlagal predsedniku Državnega zbora Republike Slovenije Borutu Pahorju, da bi predsednik poslanske zbornice Casini in predsednik Državnega zbora RS Pahor opravila to simbolično in seveda pomembno dejanje v kratkem. Italijanski krajevni dnevnik je takoj po nedavnem Illyjevem uradnem obisku v Zagrebu začel pisati o tem, da naj bi se iz diplomatskih krogov izvedelo, kako bodo predsedniki Ciampi, Mesič in Drnovšek opravili spravno dejanje v Rižarni, v Bazovici pri kraški jami - "fojbi" in v Gonarsu. Krajevni italijanski politiki so vsi navdušeno dajali izjave, kako bi bil tak simboličen spravi in spominski poklon žrtvam nasilja pomembno dejanje za sožitje, predvsem pa za dokončno spravo.

Ta zapis naj bo zato samo skromen prispevek k razmišljanju o umestnosti in pomembnosti morebitnega spravnega dejanja treh predsednikov.

Brez ovinkov lahko zapišemo, da si Slovenci, ki živimo v Italiji, resničnega spravnega dejanja državnih predsednikov in njihovega polaganja vencev v Bazovici ne moremo predstavljati, če bi se predsedniki poklonili samo žrtvam pri "fojbi" in ne bi istega dejanja storili tudi na našem, slovenskem svetem kraju, kjer so v hrbet ustrelili Bidovca, Marušiča, Valenčiča in Miloša, na bazovski gmajni torej.

/ stran 2
Jurij Paljk

Okenca za slovensko manjšino na goriški občini

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Mirko Spazzapan nam je pisno sporočil, da pozdravlja "odprtje okenca za slovensko manjšino na goriški občini", kar ocenjuje kot "konkreten dokaz Brancatijeve uprave v korist naši narodni skupnosti." Čestitke goriškemu občinskemu odborniku in deželnemu tajniku SSK dr. Damijanu Terpinu za lep in za vse nas pomemben politični in narodnostni uspeh.

Intervju

Dr. Marija Breclj o svojem obisku v Argentini, kjer utripa tudi slovensko srce. (stran 3)

Pastirski obisk

Goriški nadškof De Antoni je preživel teden dni v Sovodnjah. (stran 10)

- 04 Ambrož Kodelja
JADRANSKI GULAG IN JUGO ALCATRAZ
- 07 Danijel Devetak
ŽIVLJENJSKO SPOROČILO TRDOŽIVEGA PRIMORCA
- 07 Igor Gregori
IVAN TAVČAR V TRSTU O KOSOVELU
- 08 Jadranka Cergol
MSGR. JAKOB UKMAR, ČLOVEK PLEMENITE DRŽE
- 13 Marjan Drobež
PONOVO NAPETOST S HRVAŠKO

Hudi spori v Domu svoboščin

V januarju dokončni obračun?

V italijanski političnih krogih je vladalo veliko zanimanje za potek zborovanja Severne lige, ki je bilo v nedeljo, 9. t.m., in na katerem je imel glavno besedo minister za ustavne reforme Umberto Bossi. Predmet njegovih grajanj je tokrat bil predvsem predsednik poslanske zbornice Casini, ki naj bi se sam ali s pomočjo svojih političnih prijateljev že pripravljal, da bi postal Berlusconi naslednik. Bossi pa je izključil možnost takojšnje krize osrednje vlade, Dom svoboščin pa mora do konca prihodnjega januarja poskrbeti, da bo parlament spregovoril odločilno besedo o ustavnih reformah, kajti v nasprot-

nem primeru bo Severna liga izstopila iz vlade, čemur bo po njegovem nujno sledil razpis državnoborskih volitev.

Pomemben je bil tudi nedeljski nastop podpredsednika vlade in glavnega voditelja Nacionalnega zavezništva Finija, ki je od predsednika vlade zahteval, naj poskrbi, da bo do konca januarja prišlo do preverjanja dela, ki ga je doslej opravila vlada, naj se hkrati izvedejo potrebne spremembe v sami sestavi osrednje vlade, predsednika Berlusconi pa je opozoril, da paternalizem ne vodi nikamor. Če upoštevamo, da zavzema zelo kritična stališča do politike o-

srednje vlade tudi Krščanskodemokratska unija, lahko rečemo, da je Berlusconi gibanje Naprej Italija precej osamljeno znotraj Doma svoboščin, to je vladne koalicije, in da se že kažejo znaki popuščanja kohezijske sile, ki je bila značilna za politično delo samega Silvia Berlusconi.

Nobena skrivnost ni, da si je italijanski ministrski predsednik v vseh pogledih mnogo obetal od začasnega predsednikovanja Evropski zvezi. Njegov šestmesečni mandat gre h kraju in se že kažejo znaki, da se utegne to predsednikovanje končati s polomijado. V tej zvezi je dovolj, če omenimo obisk, ki ga je prejšnji teden opravil v Rimu predsednik ruske federacije Vladimir Putin.

/ stran 16
Drago Legiša

Italija

Ozadje novembrskih dogodkov 1953 v Trstu

Letos poteka 50 let od tragičnih protestnih demonstracij od 4. do 6. novembra v Trstu za takojšnjo priključitev Trsta Italiji. Kot znano, je pariška mirovna konferenca iz l. 1947 predvidevala ustanovitev Svobodnega tržaškega ozemlja. Ker se pa veselje ni so mogle sporazumeti o imenovanju guvernerja, se je v con A s Trstom nadaljevala anglo-ameriška vojaška uprava, v con B s Koprom in Bujami pa jugoslovanska vojaška uprava. Italija se je močno zavzemala, da bi ji bilo dodeljeno celotno področje STO-ja, a je pri tem naletela na ostro nasprotovanje Jugoslavije. Ker so zavezniški hoteli na neki način rešiti tržaško vprašanje, so v dvostranski diplomatski notji z dne 8. oktobra 1953 izjavili, da bodo upravo cone A prepustili Italiji.

Tržaški nacionalistični krogi so pričakovali, da bo zavezniška uprava takoj uresničila omenjeno izjavo. Zato so za prve dni novembra ob prazniku zmage v prvi svetovni

vojni načrtovali v mestu manifestacije za takojšnjo vrnitev Trsta pod italijansko upravo, ki naj bi se v končni fazi sprevergle v množično vstajo. Zavezniška uprava je dobro vedela za te načrte in se je zato odločila, da s trdo roko nastopi proti nasilnim demonstrantom. Britanski general Winterton, ki je takrat načeloval anglo-ameriški upravi, je proti demonstrantom uporabil navadne in posebne policijske enote. V določenem trenutku je prišlo tudi do streljanja, zlasti pred cerkvijo sv. Antona Novega in pred vladno palačo na Velikem trgu. Tragičen obračun spopadov v tistih dneh je bilo pet mrtvih in na desetine ranjenih.

Zaostrene politične razmere so se nadaljevale. Italijanska stran je posebno obsodila oster nastop civilne policije, ki so jo vodili angleški častniki. Zahtevala je odstranitev generala Wintertona. Toda višja diplomacija je ubrala drugo pot. Velika Britanija in ZDA so začele pritiskati na

Italijo in Jugoslavijo, naj se sporazumeta o politični usodi STO-ja. Jugoslavija je odločno nasprotovala enostranski izvedbi diplomatske note z dne 8. oktobra in je zagrozila, da bo v tem primeru tudi njena vojska vkorakala v cono A. Končno so se v začetku februarja 1954 v največji tajnosti začela v Londonu pogajanja med Italijo in Jugoslavijo pod pokroviteljstvom Anglije in ZDA, ki so privedla do podpisa Spomenice o soglasju 5. oktobra istega leta. Na osnovi tega dogovora je Jugoslavija ohranila svojo upravo v con B in dosegla manjši popravek razmejitev v Miljskih hribovih, Italija pa je prevzela upravo v con A. 26. oktobra je prišlo do zamenjave oblasti v Trstu. Predvideno je bilo, da bo to predajo osebno opravil general Winterton, ki pa na slovesnost ni prišel, ker da mu italijanska stran ni pravočasno zagotovila varnostnega spremstva. Pravijo, da se je omenjeni general izognil slovesnosti, ker se je bal kakega atentata.

Napovedujejo, da bodo prihodnje leto nadvse slovesno proslavili 50-letnico vrnitve Italije v Trst.

Alojz Tul

S 1. STRANI

Spravnim...

Mimogrede še povejmo, da je bila Rižarna nacistično, Gonars pa fašistično taborišče, medtem ko je "fojba" v Bazovici za veliko večino italijanskega prebivalstva simbol komunističnega nasilja Titovih partizanov ob koncu vojne.

Italijanska stran si torej prizadeva, da bi do spominskega in spravnega dejanja prišlo, kar je gotovo hvalevredno. Vseeno pa bomo zapisali, da bi bili zelo veseli, če bi italijanska stran pokazala dobro voljo tudi na drugih, za nas izjemno pomembnih področjih, in omenili bomo samo dve, ki sta po našem mnenju za resnično spravo gotovo še kako pomembni. Italijanska stran bi torej morala priznati delo znane mešane italijansko-slovenske komisije zgodovinarjev, njihovo besedilo vključiti v šoloobvezno gradivo vsaj v deželi F-Jk. Kot drugo stvar, ki je po naše še vedno odprto vprašanje, bi omenili dejstvo, da Italija še vedno ni s sosedo Slovenijo zaprla t.i. "istrskega vprašanja", saj nam ni znano, da bi Italija iz mednarodnega bančnega računa začela črpati nakazani denar s slovenske strani za istrske begunce. Mnenja smo, da to Italija počne, ker tako lahko s svojo sosedo drži še vedno odprto bolečo "istrsko vprašanje".

O teh in seveda tudi o drugih zadevah velja razmisliti, preden vsi v en glas opevamo nameravano spravno dejanje treh predsednikov.

Resnična sprava je resna stvar, ki ne dopušča odprtih in nerešenih vprašanj. Je uprta v prihodnost, a spravljajo ljudi z ohranjanjem zgodovinskega spomina, ki naj vsem nam služi, da se nasilje nikdar več ne bi ponovilo.

Savdska Arabija / Hud atentat Tudi v Arabskem svetu boj med zmernimi in integralističnimi silami

Savdska Arabija je bila že nekajkrat tarča atentatov - ne samo proti Američanom, ki so tam imeli svoje vojaške postojanke, pač pa tudi proti samemu islamskemu prebivalstvu. V noči med 8. in 9. novembrom je prišlo do ponovnega samomorilskega

Bin Ladna in njegovih privrženec, češ da ga štiti, mu namenja veliko denarne podpore in da se na njenih tleh urijo teroristi. Toda v zadnjih časih se je savdski prestolonaslednik Abdallah odločil za trdnejše zavezništvo z Washingtonom v boju proti med-

narodnemu terorizmu. Ta preokret se je konkretno udeležil niti mesec pred atentati v New Yorku, ko je kralj Fahd odsvolil princa Turki-ja al Feisala, ki je pove- ljeval varnostnim službam celih 25 let, češ da se

je povezoval z Bin Ladnom. Še posebno po 11. septembru 2001 in po letošnjem 12. maju, ko je v trojnem napadu na neko stanovanjsko četr- trt v Rijadu umrlo 35 ljudi, v glavnem arabskih priseljencev, pa se je zavezništvo med Rijadom in Washingtonom še utrdilo. S tem pa se je princ Abdallah zameril "princu ter- rorja", ki uživa v Savdski Arabiji, v vrstah vojske in celo med člani kraljeve družine simpatije ali celo podporo.

Zadnji atentat torej kaže, da je tudi v avtoritarni Savdski Arabiji v teku hud boj za oblast in prevlado, in sicer med zmernim Abdallahom in integralističnimi silami, ki so naklonjene Bin Ladnovim idejam in načrtom.

Breda Susič

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

Sijoč pogum prof. Albina Sirka

Res, če bi nas kdo vprašal, ali se takole na hitro spomnimo koga, ki nam že kot oseba daje spodbudo in nas navdaja z občudovanjem, potem je ta oseba zagotovo prof. Albin Sirk. Ob nedavni predstavitvi njegove knjige Življenje na nitki smo se še toliko bolj zavedeli, da imamo opraviti s človekom, ki je v najpolnejšem pomenu besede pogumen in neustrašen, pokončen in ponosen točno toliko, kolikor ima za svoj ponos resničnih zaslug. Še bolj kot kdaj koli prej nam je postalo jasno, kako enkratna in poživljajoča vrlina je pogum, ki se je sposoben soočiti z vsemi preizkušnjami življenja. In če kdo ve, kaj so to preizkušnje življenja, potem je to prav gotovo prof. Albin Sirk, ki jih je bil v izdatni meri deležen, vendar je vselej iz njih izšel z dvignjeno glavo in vedrega ter odprtega pogleda.

Življenje je življenje in smo vsi znotraj njega in je ono nad nami in v tem smislu je prof. Albin Sirk izjemno zgovoren pričevalec. Pričevalec z vsemi svojimi zgodbami prve in druge svetovne vojne, njenih strašnih in nepopisnih posledic, ki pa niso nikdar prevladale na način, da bi ga kot zares pogumne- ga človeka upognile, mu oslabile ali strle voljo ter zameglile pogled na novo in boljšo prihodnost. Res neverjetno in zelo pogosto- ma pretresljivo je, kako so pretekli in polpre- tekli dogodki posegali v življenje tudi našega človeka prav v minulemu stoletju. Bil je to čas vojn in revščine, trdega in dobesednega boja za kruh, ki ga je bilo treba mukoma iztrgati iz zemlje, bil je to zares neusmiljen čas, vsaj

v kolikor se le bežno spomnimo vseh pridobitev, sredi katerih živimo dandanes.

In prof. Albin Sirk, njegova knjiga o tem nazorno pripoveduje, se je z vsemi pretresi, v katere je bil vržen, vselej spopadel neustrašeno, z velikansko voljo in prepričanostjo, da se je treba boriti in še enkrat boriti, se nikdar vdati, nikoli in nikdar. Nikoli se ne vdati zaradi sebe, pa tudi ne zaradi drugih, če že ne zaradi drugega pa zaradi preprostega dejstva, da je treba preživeti, nasprotovati vsemu hudemu in da je treba v tem boju vztrajati in zmagati, zmagati in vztrajati, ker je prav v tem bistvo in veličina človeka: namreč da se bori, vztraja in zmaga. In tako se je prof. Albin Sirk bori in se še bori za svojo narodnost, za svojo družino, za demokracijo, za človečnost, za pokončnost in za to, da bi bil takšen človek, takšen značaj, kakršen je moral in želel biti. In tudi ko je v zadnjem času težka izguba kar dvakrat legla na njegovo ožjo družino, je ostal zvest svojemu načelu in svojemu prepričanju, da je nujno in zavezujoče vzdržati, se boriti, vztrajati in končno zmagati ter premagati stisko, da je skratka treba biti pogumen do konca, pogumen za vsako ceno.

Res enkratna osebnost, naš prof. Albin Sirk, obdarjen s tisto trdnostjo, ki tudi vsem nam daje moč in nam pomaga pri naših stiskah in težavah. Enkratno življenjsko pričevanje, sijoč pogum, ki zmaga vedno in bo zmagal vedno ter nam odprl pot, kadar se bodo vse druge zaprle.

NOVI
GLAS

UREDNIŠTVO

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJČ

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,

INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 550 330
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 548 276
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

Intervju / Marija Breclj

Močna zavest o slovenskih koreninah

Dr. Marija Breclj je urednica Radia Trst A, zaposlena v programskem delu naše radijske in televizijske postaje. Pred nekaj meseci je bila na delovnem obisku v Argentini, med slovenskimi ljudmi, ki tam živijo in ohranjajo materinščino in slovensko kulturno izročilo v Južni Ameriki. V soboto, 1. novembra, je bil na slovenski televiziji RAI na sporedu dokumentarec, ki ga je pripravila ob tej priložnosti.

Bi lahko že v začetku rekli, da je bil vaš obisk Argentine in tamkajšnjih slovenskih ljudi pravzaprav vrnitev k svojim koreninam, saj vemo, da ste se rodili prav v Argentini?

Povejte kaj več o tem!

Prav gotovo sem ta svoj obisk doživela v veliki meri kot neke vrste potovanje v svojo osebno zgodovino, v kraje, kjer se je izoblikovala moja družina - moja starša sta se namreč poročila v Argentini in vsi bratje smo se tam rodili - imela sem tudi možnost, da sem lahko obiskala svoj "stari dom", skratka z osebnega vidika je to bila enkratna, posebna izkušnja.

Kdaj, zakaj, s kom in tudi kako ste odšli ter koliko časa ste bili v Argentini, s kom in kje ste se srečevali z našimi ljudmi?

Moram povedati, da se je vse skupaj zgodilo popolnoma nepričakovano. Nekje na začetku leta mi je namreč odgovorna za slovensko programsko strukturo RAI dr. Nataša Sosič nakazala možnost, da bi službeno potovala v Argentino, saj je vodstvo deželnega sedeža radiotelevizijske ustanove pokazalo zanimanje za položaj izseljencev v tej južnoameriški državi. Poleg tega sva s kolegom Ivom Jevnikarjem že pred leti načrtovala dokumentarni film o tragični usodi primorskih padalcev, ki so ob koncu druge svetovne vojne izginili neznanu kam. Eden izmed preživelih, gospod Venceslav Ferjančič, živi v Argentini, in ta obisk bi predstavljal odlično priložnost za televizijsko snemanje njegovega pričevanja. Tudi to dejstvo je, poleg moje osebne povezanosti s slovensko skupnostjo v Argentini, botrovalo temu, da sem bila ravno jaz izbrana za to delo. Do konkretne uresničitve potovanja je nato prišlo marca v precejšnji naglici, saj je stvar najprej za nekaj tednov zamrla, nato pa se je bilo potrebno kar na hitro odpraviti. V dobrih dveh tednih sem tako obiskala Slovence v Buenos Airesu, Mendozi in Bariloachah.

Je bila to vaša prva vrnitev v Argentino, kjer ste se rodili, po ponovni vrnitvi vaše družine v naše kraje?

To ni bil moj prvi argentinski obisk, saj sem si leta 1981 po dokončanem študiju na univerzi privoščila dvomesečno potovanje v svojo rojstno državo. Takrat sem seveda bila dosti mlajša, brez velikih osebnih in drugih obveznosti, in lahko rečem, da sem ta obisk dobesedno uživala. Če se povrnem na svojo družino, naj povem, da smo se vrnili v Italijo v dveh "obrokih", in sicer mama s tremi mlajšimi otroki je sem prišla leta 1963, oče s starejšima bratoma pa leto kasneje. Dolgo let je bila ideja o obisku Argentine samo sen. Prvi ga je uresničil moj oče, nato pa smo se odločili še starejši brat, jaz ter končno še najmlajši brat, ki je pred nekaj leti spremljal mamo v kraje, kjer je preživela najlepša leta svoje zrele mladosti. Osebnosti pa so bile in so še vedno žive. V časih, ko je bila Slovenija še del Jugoslavije in je bil vstop na njeno ozemlje za marsikaterega obiskovalca iz Argentine precej problematičen, je bila naša hiša neke vrste "slovenski konzulat". Pri nas so

se takrat oglasili skoraj vsi ti potniki. Redno smo prejeli in še prejemo slovenski argentinski tisk, za pisanje pisem pa sta najbolj "pridna" starejši brat in seveda mama.

Vas še vedno kaj veže na Argentino, morda kaj več od otroških spominov?

Otroških spominov na Argentino pravzaprav nimam, saj sem jo zapustila kot 6-letni otrok. Ostali so mi le neki prebliski, flashi, večji del svojega argentinskega otroštva pa poznam po pripovedi domačih. Prav tako nisem ohranila poznavanja jezika - španščine, ki sem jo kot otrok še kar dobro obvladala. Ko sem se pogovarjala z nekaterimi rojaki v Buenos Airesu, jim je bilo še najbolj nerazumljivo ravno to dejstvo, da sem dejansko pozabila jezik in da me to sploh ne obremenjuje. Kot sem že omenila, pa smo v nekem smislu vsi družinski člani ostali "Argentinci". To svojo "blagovno znamko" občutimo predvsem, ko pride do srečanja z drugimi, ki so se v zadnjih letih odločili za podoben korak - življenje v matici -, in teh je vedno več.

Srečali ste veliko ljudi, pripravili veliko delovnega gradiva za radijske in televizijske oddaje, spoznali najbrž nove ljudi, ki daleč od doma in slovenske domovine ohranjajo jezik in slovensko kulturo, čeprav živijo sredi drugega in drugačnega sveta. Povejte nam, kako to zmorejo, kaj je pravzaprav tisti "argentinski čudež", ki drži slovenske ljudi pokonci?

Gradiva se je nabrala za več ur tako radijskih kot televizijskih oddaj. Nekaterim pogovorom so pazljivejši poslušalci Radia Trst A prav gotovo že prisluhnili, v preteklih tednih pa se je po televiziji iztekel niz krajših prispevkov o stvarnosti v Argentini. V teh prispevkih so se zvrstili nekateri člani društva Triglav, ki združuje predvojne ekonomske primorske izseljence, pa še Carlos Bizai, predstavnik prvih Slovencev, ki so se preselili v Argentino, točneje v pokrajino Entrerios. Tudi ti emigranti so prihajali iz naših krajev, predvsem iz Brd. Spregovorila je Irene Lendaro, ki izhaja iz Beneške Slovenije, in umetnik slikar in kipar Marjan Grum. Nekaj minut smo namenili še keramični delavnici družine Nemanič iz Mendoze. Moj poglobljen cilj pa je bil pripraviti dokumentarec, ki bi obra-

FOTO JMP

vnaval življenje in delovanje slovenske skupnosti v Argentini. To je, skoraj bi rekla, titansko delo, saj je ta skupnost tako živa in bogato dejavna, da je nemogoče vse zabeležiti. Slučajno se je zgodilo, da se je v dneh, ko sem se mudila v Argentini, ravno poslavljala prijateljska družina Gregorja in Miriam Batagelj, ki je odhajala oziroma se selila v Slovenijo. Njihova odločitev je tako poslala rdeča nit moje reportaže in ob njej sem strnila nekatere utrinke iz življenja slovenske povoj-

Že četrta generacija goji lepo slovenščino, ki bi ji marsikdo v naših, prav gotovo manj zahtevnih okoliščinah, lahko zavidal. Argentinski čudež sloni na nekaterih temeljih, med katerimi bi izpostavila vero in zavest pripadnosti...

ne emigrantske skupnosti. Kar najbolj pritegne - vsaj tako se je meni zgodilo - tistega, ki ima možnost spoznati to skupnost, je zvestoba narodu, kulturi, jeziku. Že četrta generacija goji lepo slovenščino, ki bi ji marsikdo v naših, prav gotovo manj zahtevnih okoliščinah lahko zavidal. Argentinski čudež sloni na nekaterih temeljih, med katerimi bi izpostavila vero in zavest pripadnosti neki skupini ljudi, ki je zaradi vojne in dogodkov v prvih povojnih časih doživela tragično usodo izseljenišтва.

Kakšno je socialno stanje slovenskih ljudi v Argentini?

Slovenski ljudje v Argentini prav gotovo občutijo posledice skoraj

brezupne ekonomske krize, v kateri se je v prejšnjih letih znašla država in ki jo le s težavo presega. Med njimi pa vlada velika solidarnost, ki je bila sicer v vseh teh letih značilna za to skupnost. Pomembno nalogo ima pri tem npr. Zveza slovenskih mater in žena, ki nekaterim starejšim, ki bi s svojo pokojnino ne mogli plačati niti najnujnejših zdravil, nudi svojo konkretno pomoč. Pomembna so tudi zavetišča, v katerih lahko živijo v svojem ambientu starejši ljudje, ki nimajo možnosti, da bi ostali doma. Mlajši si pomagajo, kot znajo in morejo, večkrat ima vsak po več služb, da lahko preživi sebe in družino. Družine pa so številne, tako da je otrok v tej skupnosti res veliko. Ni nobena redkost, da srečaš

mlado družino s petimi ali šestimi otroki. Moram reči, da vsi posebej posebno pozornost prav otrokom in mladim, ki odrasčajo v prijaznem okolju in imajo veliko možnosti na razpolago, tako v skupnosti sami, kot tudi v širšem argentinskem svetu.

Bi se jih veliko vrnilo v domovino, če bi se imeli kam?

Verjetno bi se marsikdo odločil za selitev v Slovenijo, toda ne samo iz ekonomskih razlogov. Narodnost je med Slovenci v Argentini tako velika vrednota, da je prav gotovo bistvena tudi v tem primeru. Zanimivo je, da se za ta korak pretežno odločajo mlajši, ki so se tam rodili, in torej ne moremo govoriti o vrnitvi. Starejši ostajajo raje tam, kjer so zgradili svoje domove - tako osebne, kot tudi skupne (teh je v Argentini 13) - in kjer so zrasli njihovi otroci. Njihova Slovenija se začne znotraj njihovega stanovanja, kjer najdeš veliko narodnih simbolov, knjig, slik iz Slovenije. Vsi pa se, če se le morejo, odločijo za obisk svoje matične domovine, ki jo z zemljepisnega in kulturnega vidika odlično poznajo.

Kako je z mladimi in najmlajšimi, še čutijo neko vez s slovenskim narodom, Slovenijo?

V tem smislu opravljajo poleg družin bistveno vlogo šole. Vsak dom namreč prireja osnovnošolski sobotni tečaj, kjer se otroci učijo slovenščine, slovenske zgodovine in zemljepisa, poseben poudarek pa je na petju. V tem okviru tudi pripravljajo razne prireditve, kjer otroci nastopajo. Imela sem priložnost, da sem prisostvovala otvoritveni slovesnosti ob začetku šolskega leta. Slovenski otroci iz velikega Buenos Airesa so se zbrali v Slovenski hiši - kulturnem središču te skupnosti - in po šolski maši sledili igri *Mogočni prstan* Frana Milčinskega v izvedbi šole iz San Ju-

sta. Predstava je bila presenetljivo bogata, odlično izvedena, nastopilo je okrog 50 otrok, ki so prepričljivo podali svoje vloge. Moram reči, da sem se na tiho spraševala, če bi bili tudi mi zmožni prirediti kaj takega. Mladi pa imajo možnost, da obiskujejo srednješolski tečaj - v Buenos Airesu, Mendozi in Bariloachah - in ob zaključku svoje slovenske študijske poti so nagrajeni z obiskom v Sloveniji.

Vemo, da je večina Slovencev, ki so skozi desetletja načrtnega zamoščevanja v Argentini ohranila narodno samobitnost, jezik in korenine, bila dolga desetletja ranjena zaradi znanih medvojnih in povojnih krvavih dejanj na Slovenskem. Kako ste vi zaznali to rano danes v Argentini in kako se je do Slovencev v Argentini spremenil odnos matične domovine Slovenije po osamosvojitvi Slovenije?

Zavest o izvoru je v tej skupnosti zelo prisotna in vsakoletne dobro obiskovane proslave v spomin na pobite domobrance so znak, da je tako. Če primerjam svoje vtise o tem med svojim prvim obiskom leta 1981 in tokrat, pa se mi zdi, da so to bolečino nekoliko olajšale spremenjene razmere v Sloveniji. Dejstvo, da ta tragedija ni več zamoščana, da je prišlo do nekaterih poskusov, da bi zgodovino tistega dramatičnega obdobja napisali na manj ideološki način, kot je bilo do pred nedavnim, je pripomoglo k temu, da se slovenska povojna skupnost v Argentini ne čuti več odrinjena od svoje matice. Osamosvojitve Slovenije pa je po drugi strani predstavljal skoraj problem, saj je pomenila uresničitve sanj, ki so bile neke vrste vez, življenjska gonilna sila v tej skupnosti. Takrat so se mnogi spraševali, kaj se bo v skupnosti zgodilo. Kot rečeno, so se v teh letih nekateri zdi se, da jih je okrog 400 - odločili za selitev v Slovenijo, drugi pa navdušeno nadaljujejo svoje delo in ne kaže, da bi tej skupnosti grozil narodnostni zaton.

Najlepši vtis iz Argentine in tudi kako lepo misel našim bralcem za konec pogovora!

Glede vtisov bi težko izbrala kak poseben dogodek iz svojega bivanja med Slovenci v Argentini, ker je bilo lepih trenutkov res veliko. Morda bi izpostavila odlično gostoljubnost, pripravljenost na pogovor in pozornost do gosta, ki sem jo povsod čutila. Izrabim pa to priložnost, da se med številnimi osebami, ki sem jih obiskala, posebno zahvalim vsem iz družin Batagelj in Klemenčič - posebno še Klemenčičevim fantom, ki so mi velikodušno prepustili svojo sobo - pa še družini Arnšek Magister in Lučki Kralj v Bariloachah ter Bibi Bajda v Mendozi.

Morda bi za konec še izpostavila željo, ki so mi jo mnogi zaupali med tem obiskom. Zelo si želijo stikov z drugimi Slovenci, pa naj bo to iz matice kot iz zamejstva. Ti stiki jim pomenijo potrditev narodnostnih vrednot in zato bi bilo prav, če bi prišlo do pobud v tem smislu.

Hvala lepa za pogovor!

Jurij Paljč

3

ČETRTEK,
13. NOVEMBER
2003

Opčine / Vrsta koncertov in razstava

Naslednjo soboto v tržaški Rižarni

November v znamenju 380-letnice posvetitve cerkve in 25-letnice Vesele pomladi

4

ČETRTEK,
NOVEMBRA
2003

November je bil običajno dokaj pust mesec, saj je na kulturnem področju navadno pred decembrskimi miklavževanji, božičnicami in božičnimi koncerti navadno vladalo krajše zatišje. Letos - vsaj na Opčinah - ne bo tako.

Openski farani so si namreč izbrali ravno mesec november za začetek praznovanja 380-letnice posvetitve lastne cerkve. Že pred petimi leti so dokazali svojo navezanost na župnijo, saj so ob 375. obletnici župnije priredili zelo odmevne pobude. Ob tokratni okrogli obletnici bosta v ospredju praznovanja glasba in razstava.

Prva izmed pobud, ki so povezane s 380. obletnico posvetitve openske župnijske cerkve, bo že v nedeljo, 16. novembra. V domači cerkvi bo koncert komorne glasbe. Oblikoval ga bo godalni tercet v zasedbi: Vasilij Meljnikov-violina, Marko Bitežnik-violina in Igor Mitrovič-čelo. Začetek je predviden ob 18. uri, tako da bo vsem župljanom vsekakor omogočena tudi udeležba na hvaležnici v stolnici svetega Justa.

V petek, 21. novembra, bo v Finžgarjevem domu nov

koncert ob 25-letnici delovanja Vesele pomladi (arhivski posnetek). V vrstah otroških in mladinskih zborov ter dekleških skupin Vesele pomladi je veliko deklet vzljubilo petje in glasbo do take mere, da se je marsikatera odločila za študij glasbe, nekatere so se začele ukvarjati s tem tudi že profesionalno ali pol profesionalno. Veseli pomladi sta se s koncertom oddolžili že Martina Feri in Andrejka Možina, tokrat pa se bo s samostojnim glasbenim večerom predstavila sopranistka Matejka Bukavec. Spremljal jo bo pianist Marko Sancin. Začetek ob 20.30.

Že naslednji dan, to je v soboto, 22. novembra, bomo obhajali god svete Cecilije, zavetnice cerkvene glasbe in petja. Ob 19. uri bo sveta maša za vse pokojne cerkvene pevce in pevke ter zborovodje in organiste, takoj potem pa bo v prostorih Zinkovega doma ob cerkvi odprtje razstave o povojnem delovanju cerkvenega pevskega zbora Sv. Jernej. Tako pri maši kot pri odprtju razstave bo s petjem sodeloval cerkveni pevski zbor.

Tudi ta pobuda se uvršča v praznovanje 380-letnice

posvečenja openske cerkve.

V nedeljo, 23. t.m., se bo slavlje nadaljevalo. V gosteh bo namreč cerkveni pevski zbor Sv. Lenarta iz Nove cerkve, rojstne župnije openskega župnika Franca Pohajača. Pevski zbor bo oblikoval sveto mašo ob 11. uri, nato pa bodo domači pevci poskrbeli za družabno srečanje in pogostitev v Marijanišču.

Tudi zadnji novembrski teden ne bo minil brez dobre glasbe. V petek, 28. novembra, prav na dan, ko je bila pred 380. leti posvečena openska cerkev, bo ob 19. uri slovesna maša, po njej, ob 20h, pa bo koncert sopranistke Mojce Milič in flavtistke Olge Sosič. Obe sta nekdanji pevki Vesele pomladi. Tako se bo SOMPD Vesela pomlad vključila ob svojem jubileju v pobude ob obletnici celotne župnije.

Openska cerkev bo torej kljub svoji častitljivi starosti v tem mesecu dokazala, da je mladostna kot še nikoli prej. Prireditelji pa si želijo, da bi z openskimi farani ta dogodek proslavila širša slovenska skupnost in vsi ljubitelji kvalitetne glasbe.

Breda Susič

Slovesni konec škofijskega postopka za beatifikacijo p. Placida Corteseja

V soboto, 15. novembra, bo ob 11. uri v tržaški Rižarni slovesnost ob koncu škofijskega dela beatifikacijskega postopka za minorita iz bazilike sv. Antona v Padovi p. Placida Corteseja (Cres 1907 - Trst 1944).

Kot smo že poročali, je ta odlični spovednik, duhovni voditelj in verski časnikar (bil je glavni urednik mesečnika *Il Messaggero di S. Antonio*) med vojno zelo veliko pomagal slovenskim in hrvaškim internirancem v fašističnem taborišču v Chiesanuovi (Padova), Judom, političnim preganjancem, pobeglim zavezniškimi vojnimi ujetnikom in drugim potrebnim. Bil je v stiku tudi z italijanskimi odporniški skupinami in češkimi vojaki v severni Italiji ter s slovensko obveščevalno skupino Jožeta Golca v Trstu (Vauhnikovo omrežje).

Novembra 1944 je p. Placido Cortese izdihnil v bunkerju gestapa na Oberdanovem trgu v Trstu kot mučenec iz ljubezni do bližnjega, saj na zaslišanjih ni izdal nobenega imena. Njegovo izmučeno telo so po vsej verjetnosti zažgali v Rižarni, zato bo konec škofijskega beatifikacijskega postopka, ki ga je vodilo cerkveno sodišče, ki mu je predsedoval prof. Ettore Malnati, v tem nekdanjem taborišču smrti.

Slovesnost, na kateri bo v besedi in pesmi zastopana tudi slovenščina, je odprta vseh javnosti. Ob uradnih postopkih, ko se zapečatijo spisi in pošljejo Sv. sedežu, bodo spregovorili vicepostulator p. Tito Magnani iz Padove, upokojeni goriški nadškof p. Antonio Vitale Bommarco in tržaški škof msgr. Eugenio Ravignani. Pel bo Slovenski ekumenski zbor iz Trsta pod vodstvom prof. Bogdana Kralja.

SKRIVNOST ZAKONSKE LJUBEZNI

P. MIRKO PELICON

ŽIVČNOST IN OTROCI

Koliko je nasilja nad otroki! Dovolj je, da pogledamo, koliko staršev usmerja nad otroke lasten nervozizem in frustracije. Žal je tega ogromno.

Nedavno sem se sprehajal po Gorici in videl, kako je mati kregala in kričala na malega otroka, ker se je jokal. Otrok se je hotel igrati, mati pa ga je prijela za uho in mu rekla, naj konča motiti. Kar groza je bilo videti nekaj takšnega. Mati ni prenašala, da se je želel otrok žogati z očetom. Smehljaj se je, vriskal, kot znajo dvoletni otroci. Živci so materi popustili in mu je zvila uho. Ni tako nepogosto, da se takšno ali drugačno nasilje skriva po domovih. Otrok je potreben pozornosti, seveda ne takšne, ki bi ga razvajala, ampak takšne, ki mu je lahko v pomoč pri rasti.

Nedavno sem obiskal družino, ki je svojega četrtega in "nepričakovanega" otroka sprejela odprto. Ni mogoče verjeti, koliko je vedrine, potrpežljivosti in nasmejanosti v družini, kjer oba starša delata in kjer skrbijo za štiri otroke!

V tej rubriki želim navajati dejstva. Ni moj namen soditi, ker za takšnim dogodkom, kakršnega sem opisal na začetku, so lahko skrhanji živci, za njimi je lahko kaj drugega; mati sama morda ni nikdar doživela takšne ali drugačne ljubezni.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

33. NAVADNA NEDELJA

Dan 12, 1-3; Ps 16, 5, 8-11; Heb 10, 11-14, 18; Mr 13, 24-32

Bliža se konec cerkvenega B leta. Z adventom bomo nadaljevali pot k Bogu v pričakovanju razodetja-apokalipse našega Gospoda Jezusa Kristusa ob Božji besedi za leto C. Jezus je sicer vedno v središču vsega dogajanja. Je začetek in konec, je alfa in omega. "V njem živimo, se gibljemo in smo" (Apd 17, 28). Bog je tisti, ki dela vse v vseh (1 Kor 12, 6). A premišljevali ga bomo z drugačnih zornih kotov. Danes npr. skušamo razumeti apokaliptično govorico, po kateri se izraža prerok Daniel v prvem berilu. Tudi Jezus govori tako, da le s težavo ločimo konec sveta od razdejanja Jeruzalema. Vse je namreč med seboj tako zapleteno, da živimo v tesnobnem pričakovanju Božjega kraljestva, skoraj v strahu pred smrtjo. A Božja beseda želi pripraviti ljudi na veselo pričakovanje razodetja tega, česar oko ni videlo in uho ni slišalo (1 Kor 2, 9). Pedagogija Boga je pedagogija Očeta. Ne straši, a svari pred pogubo. Človeka vabi k sodelovanju pri prenovi sveta in k odgovornosti. Apostol Pavel govori o trdi, robati vzgoji pedagogov-vzgojiteljev po tedanjih šolah za državne voditelje in njihove sinove. Taka je bila za Jude postava, dana na Sinaju. A ko je prišel Jezus, nismo več pod vzgojiteljico, pod mrzlo postavo, marveč smo otroci, ki

kličejo Boga, četudi nas svari in pokori, kot Očeta (Gal 3-4): tudi v suhoparnih zapovedih vidimo Božjo ljubezen.

Božje otroštvo si nikakor ne zakriva bolečih dejstev, kot so vojne, prevrati, preganjanja, strah, tesnoba, ki jim je tudi veren človek izpostavljen (Mt 24). Ne samo apostoli, marveč vsak Jezusov učenec je predan v roke ljudi, ki znajo prefinjeno mučiti sočloveka. Še prej so si privoščili Učitelja (Jn 15, 18 nss; 16, 1 nss).

Apostol Peter nas vse tolaži rekoč, naj si ne mislimo, da je naše trpljenje nekaj neobičajnega, ki nas ne bi smelo doleteti (1 Pt 4, 12-13). Vsekakor so nekateri trpeli in še trpijo huje kakor mi. To je naša dediščina od izvirmega greha dalje. Trpljenje ni le po taboriščih smrti. Saj danes pobijajo uboge ljudi povsod po svetu kar množično. Prelivajo kri stotisočev žrtev in več. Za te je resnično konec sveta, konec vsega. A prav temu je treba narediti konec. Konča naj se krivica, izžemanje nedolžnega, pobijanje sočloveka. Nastopiti mora čas Boga, ljubezen. Apokalipso strahot moramo spreminjati v apokalipso-razodevanje ljubezni Boga, ki je ljubezen (Jn 4, 8, 16).

K temu smo poklicani tudi mi in vsak človek, tembolj kristjan. Sodelovanje pa zahteva skrb, ljubezen za druge in drugačne. Zaradi tega si izprošamo sočutja z Bogom, ki trpi za človeka. Sočustvujemo pa takrat, ko delamo za boljši, bolj človeški in bolj Božji svet. Saj je Jezus šel na križ za rešenje človeka, ki naj raste v absolutno bodočnost, v večnost. Temu se pa svet upira, zato se zahteva tako junaštvo, ki se postavi po robu javnemu mnenju. Pomoč nam daje vera, ki premaguje svet (1 Jn 5, 4).

Ta vera naj bi postajala vedno bolj skupna, v edinosti in povezanosti verovanja, bogoslužja in karitativne ljubezni. Naša molitev naj bo možata, ki zna prositi za druge. Po prvem današnjem berilu lahko prosimo za pomoč tudi velikega kneza, nadangela Mihaela. Molitev naj vedno spremlja vera v vstajenje (Dan 12, 1-3).

S psalmistom molimo polni zaupanja, saj je naša usoda v rokah samega Boga. Zato razveseljuje srce, dušo in telo. Ne pozna strahu, niti nevere, ki vodita v izničenje v zemlji (Ps 16, 5 nss). Vera gleda Jezusa, ki sedi na desni Boga in po stari prisposobi drži noge na tilniku premaganih sovražnikov, ki se imenujejo krivica, greh in smrt (1 Kor 15, 26). Po vsem trpljenju, po križu, po smrti je zdaj za nas prepoln moči in slave (Mr 13, 26). A še trpi v sestrah in bratih, zato pričakujemo našo križano ljubezen za druge, dokler ne bo Bog vse v vsem (1 Kor 15, 28).

Kdaj se bo to zgodilo, pa ne ve nihče (Mr 13, 32). Vsekakor Jezus polaga vso važnost na sedanji trenutek. Saj Bog pelje zgodovino in z njo vso našo sebičnost h koncu. Ostajajo le ljubezen in dobra dela. Ustvarja se hvaležno priznanje, da smo vsi in da je vse od Boga. Izginiti pa morajo samovolja, nasilje nad mislijo in svobodo človeka ter pritisk v enotnost misli in ljudi (Babilon, sekularizacija). Odpravijo naj se zlata teleta ter razuzdanost kot vedno novi, moderni bogovi (2 Mz 32). Sv. arški župnik je bil prepričan, da če ne bo dovolj duhovnikov za pouk o Bogu in za življenje v Bogu, bodo ljudje začeli moliti krave. Molitev naj nas naredi trdne, čuječe in trezne (Mt 26 nss), da se lahko upremo čuvajem peklenkih vrat. Naj nam bo Jezus prisrčen prijatelj.

Aktualno

Jadranski gulag in jugo Alcatraz

Župnija Doberdob je imela svojstveno župnijsko romanje na Goli otok na Hrvaško. Po maši v Sežani smo šli na otok Krk, od koder smo z ladjico zapluli na otok. Naš vodič, ki je bil tudi sam obsojenec, g. prof. Ante Bubiš, nam je razlagal, kaj vse se je tu dogajalo. Otok obsega 4,7 kvadratnih kilometrov. Najvišji vrh ima 230 metrov z imenom Markoni. Na tem otoku je poznani Titov kipar Antun Avgustinčić odkril enega najlepših in najboljših vrst marmorja v Dalmaciji. Že v stari Jugoslaviji sta slovenski politik Anton Korošec in knez Pavle Karadžordžević iskala možnost za odprtje večjega zapora na enem od jadranskih otokov, kamor bi v primeru morebitnega poskusa komunističnega prevrata izolirali obsojene upornike iz tedanje Jugoslavije. Načrt je prehitela druga svetovna vojna. Ideja je vzkliła ponovno v novi Jugoslaviji, po sestanku informbiroja, ko so po

petokolonašev, ki naj bi jih bila Jugoslavija polna.

Otok je odkril tedanji jugoslovanski notranji minister Krajačić in to predlagal Kardelju. Ta je skupaj z najvišjim partijskim vodstvom sprejel odločitev za odprtje delovnega taborišča "centra za pre-

Nidjo Erce: Dušitev v kadi (tuš)

Stalinovem diktatu sprejeli resolucijo, s katero so obsodili vodstvo KP Jugoslavije, da je "krenilo iz marksistično-leninistične linije". Informbiro je naročil Titu, da podpre resolucijo in odstrani partijsko vodstvo. Tega niso storili, zato je v Jugoslaviji prišlo do paničnega lova na čarovnice. Iskali in odkrivali so dejanske in namišljene simpatizerje resolucije informbiroja. V tistem času je bila močna prisotnost Rdeče armade na Madžarskem, obenem pa tudi gonja proti Jugoslaviji. Vse to je pospešilo iskanje primerne kraja za izolacijo Stalinovih

vzgojo" na Golem otoku. Njegova zgodovina se lahko razdeli na dve obdobji; čas gulaga 1949-1956, ko je bil Goli otok imenovan tudi kot "Titovi Havaji", kamor so deportirali politične obsojence, informbirojevce, kot tudi veliko nedolžnih ljudi. Drugo obdobje se začne po letu 1956, ko umakne politične zapornike in tam naselijo najhujše kriminalce iz tedanje Jugoslavije. Tedaj so marsikaj posodobili, ne samo zaradi določenih mednarodnih kontrol, ki jih zaporji imajo, pač pa predvsem zato, da so zbrisali sramotno nezno-

stanje, ki so ga bili deležni prvi zaporniki. Na otoku so zapore dokončno zaprli po letu 1980, tako otok, kot pred petdesetimi leti, ostaja nenaseljen.

V času "titovih Havajev" so med kaznjenci vladali normalni odnosi. V vseh zaporih sveta vemo, da si kaznjenci med seboj v glavnem tudi pomagajo. Tu je bilo obratno. Vzpostavljeno je bilo vzdušje, da drug drugega maltretira, ne glede kako. To je bila svojstvena taktika tedanje jugoslovanske Udbe in danes se samo čudimo, kako je možno, da se je nekaj takega sploh med sotrpini dogajalo. Otok je pri nas kot tudi v svetu postal poznan kot primer, kako se nad človekom ustvarja psihična depresija. Nad 50.000 zapornikov je tu doživljalo svojo Kalvarijo. Od teh je umrlo zaradi žeje, podhranjenosti in najrazličnejših boleznih, pa tudi zaradi samomorov nad 5.000 ljudi...

Minilo je več kot petdeset let od zaprtja najbolj znanega jugoslovanskega gulaga. Poznavalci kriminalistike trdijo, da je bil Goli otok hujši od zloglasnega ameriškega zapora Alcatraz. Mnogim, ko slišijo to ime, še vedno sproži boleče spomine, ostalim, ki na srečo nismo okusili njegovega gorja, pa predstavlja tisti del zgodovine, ki govori o načinu odstranjevanja in izoliranja nasprotnikov tedanje jugoslovansko-partijskega vodstva, tudi za ceno trpljenja nedolžnih. Ob koncu si upam zapisati: "Kadarkoli sem tam, in bil sem večkrat, vedno dobim potrditev, da je ta otok kljub nenaseljenosti ohranil živo pričevanje, na kakšen način je jugoslovanska socialistična revolucija žrla svoje lastne otroke..."

Ambrož Kodelja

Msgr. Evgen Ravignani Poslanica mestu Trst

Tržaški škof msgr. Evgen Ravignani je ob prazniku sv. Justa, zavetnika Trsta, naslovil na vse prebivalce Trsta in tržaške škofije posebno poslanico, katere prevod v slovenski jezik v celoti objavljamo. O prazniku pa poročamo v tržaški kroniki.

Katoliška Cerkev v Trstu se je srečevala v dneh 27., 28. in 29. oktobra. 3. novembra, ob slovesnosti sv. Justa mučenca, svojega zavetnika, pa je obhajala zaključno zasedanje svojega zborovanja. Ob tej priložnosti se je želela obrniti do celotnega mesta s svojo poslanico.

Cerkev, ki tu živi, se je dolgo spraševala tako o sebi kot o svoji zvestobi Kristusu in njegovemu evangeliju, o svojem dialogu s celotnim mestom in o izzivih, s katerimi se bo morala spoprijeti. Noče biti odsotna pri zgodovinskem dogajanju mesta in njegovega ozemlja ter obenem ohranja svoj spoštljivi spomin na njegove srečne kot tudi na težavne dneve. Če želi biti danes solidarna z ženami in mošči, ki trpijo zaradi negotovega položaja, ki ogroža področje dela in ekonomije do mere, da je ogrožen sam mir v družinah, kar meče senco na bodočnost otrok, želi obrniti svoj pogled v bodočnost in se hoče zavzeti, skupno z vsemi, ki jim je mesto pri srcu, da bo vsem zagotovljen tako moralni kot civilni napredek, da bo ponovno vzpostavljeno soglasje, da bo zagotovljen pričakovani napredek in mir.

To naše mesto naj postane vedno bolj "domovina dialoga" (Janez Pavel II. Ob obisku v Trstu 1. maja 1992). Tu se srečujejo pravoslavne in evangeličanske Cerkve in razne druge verske skupnosti v medsebojnem spoštovanju in ljubezni in si poklanjajo bogastva lastne duhovnosti. Tu postanejo različne kulture, že stoletja prisotne s svojim jezikom in svojimi tradicijami, dar, ki se daje vsem in obenem vse bogati srečanje in soočanje s tistimi, ki so, kljub temu da se navdihujejo ob

drugačnih idealih, odprti za verski pogovor. Po medsebojnem dialogu se sprejemamo, se spoznavamo, se skušamo razumeti in ustvariti edinost.

To mesto naj se zave možnosti, ki jih ima, da premosti pregrade v novi evropski skupnosti. Kot križišče narodov je od davnine poklicano, da je stičišče medsebojnih vezi in spodbuda k ustvarjanju nove Evrope, ki noče biti več razdeljena in ne podvržena medsebojnemu kljubovanju, ampak želi biti ponosna na svoje skupne korenine kot tudi na pisano različnost lastnih tradicij in kultur (Janez Pavel II.). Naj postane zgled pri širjenju lastne bogate kulture, delavnosti in podjetniške bistrosti.

To mesto naj se zave izričenosti in ubošva tistih, ki živijo v neudobnem položaju, v osamljenosti in zapuščenosti. Tako ustanove kot meščani naj se zavedajo v skupnem in medsebojnem prizadevanju teh dejstev, ki jih označuje trpljenje, in naj se zavzamejo, vsak s pristojnostjo, ki mu je lastna, da ustvarijo mrežo uslug in izkušnje solidarnosti. Obenem naj podpirajo tiste odločitve, ki so v prid sprejemanju tistih, ki so zapustili lastno domovino in prišli k nam, da najdejo dom in delo.

To mesto naj najde pogum, da očisti spomin zamer in zagrenjenosti zaradi tragičnih dogodkov preteklosti, ki ga še danes delijo, in naj vzpostavi pomembne geste sprave in odpuščanja. Ni lahko predvsem tistemu, ki je trpel več kot drugi, in njegova bolečina je vredna vsega spoštovanja. Ne zahteva se, da pozabimo, ampak da smo pripravljene na odpuščanje, po katerem se rojeva resnični mir.

To mesto naj gleda z zaupanjem na mladino. Oni so naša

bodočnost. Njej mora zaupati dragoceno dediščino, ki bo toliko bolj spoštovana, kolikor bolj se bo prizadevalo, da se ji zagotovijo primerna kulturna in poklicna usposobljenost, živo socialno čutenje, resna priprava na sprejem odgovornosti v prid skupnosti.

Katoliška Cerkev v Trstu se pridružuje naporu mesta pri njegovi težavni, a ohrabrujoči poti v bodočnost. Prisluhni hoče pričakovanjem in zahtevam, ki se sproti pojavljajo: v luči evangelija gleda na izbire in projekte, o katerih izrazi svoje mnenje prosta vsakega človeškega koristoljublja; zavezuje se z vsemi, ki v njem živijo po isti veri, da bo skrbela za temeljito oblikovanje, in zagotavlja trajno podporo cerkvene skupnosti, s tem da zahteva od svojih, da stopijo iz svetišča in se iskreno in brez pridržkov razdajajo pri uresničevanju pravične družbe, ki je vredna človeka.

V dneh zborovanja smo prisluhnili temu, kar je Duh govoril naši Cerkvi. Želimo to posredovati najprej krščanskim Cerkvam, ki z nami oznanjajo evangelij, Judovski skupnosti, ki pooseblja ljudstvo, kateremu so bile dane obljube. Islamski skupnosti in drugim verskim skupnostim, ki tu živijo po svojih duhovnih izkustvih.

To želimo sporočiti tudi vam, ki ste skupno z nami soudeleženi pri ljubezni do tega našega mesta in želite, da bi živelo v miru, soglasju in gledalo v bodočnost z zaupanjem.

Trst, stolnica sv. Justa, 3. novembra 2003

+ Evgen Ravignani, škof skupno z udeleženci škofijskega zborovanja Tržaška cerkev iz preteklosti in prihodnosti

5

ČETRTEK,
13. NOVEMBER
2003

Ponovno v Sveti deželi

Pismo iz Izraela (10)

En Kerem, 31. julija 2003 - V dnevniku Jerusalem Post preberem novico, da je bilo zgrajenih že 160 km zidu, ki ločuje palestinsko ozemlje od izraelskega in naj bi preprečeval prehod orožja in napadalcev. Ponekod je zid visok tudi pet, osem metrov. Obmejnim prebivalcem povzroča precejšnje težave na ozemlju, ki pozna pretok delovne sile - ljudi in blaga, izmenjav. Kot če bi, recimo, na naši goriški meji, ki velja za zelo odprto, zgradili zid in nam otežkočali prehode. Tako stanje je bilo po vojni, a zdaj so drugi časi. Na bližnjem vzhodu pa grejo nazaj; zdi se jim, da bo nek nov "berlinski" zid preprečil atentate. Netil bo še nov odpor in sovraštvo, verjetno, ter širil razdalje med narodom. Po zajtrku grem v pralnico po svoje perilo, da ga razobesim

na žice ob limoninih drevesih. Kot običajno srečam Hanuni, ki razobeša brisače, obleke naših otrok. Seveda je vesela srečanja, ker se ima za mojo prijateljico. Več let se že poznava in cenim njeno preprostost, njeno otroško dušo, ki občuti, kdo jo sprejema in spoštuje ter kdo se iz nje norčuje, češ da je nekoliko zaostala, otročja. Mnogi njeni kolegi - sonarodnjaki jo imajo za neumno in ona se tega zaveda. S sodelavkami v garderobi-pralnici se ne razume prav dobro, obratno. Hanuni je Palestinka z Betlehema, a že od mladosti živi in dela v St. Vincentu. Redovnica s. Giuseppina je od nekdanj skrbela zanj in zdaj želi, da bi prišla živeti v Betanijo, saj je že upokojena. A Hanunin dom je postal St. Vincent, osebje in otroci v njem ter prostovoljci. Zlasti ima

rada nas, ki smo iz Italije kot s. Giuseppina; čeprav že v pokoju, še vedno dela pošteno in s potrpežljivostjo preprostega človeka. Ker je Hanuni živela že od nekdanj v En Keremu, torej na izraelskem področju, ji je njena skrbnica s. Giuseppina pri skrbeli izraelski potni list. Ta ji je služil tudi, ko je poleti hodila na dopust v Egipt, kjer je prej delovala italijanska redovnica, ki jo je vedno rada sprejemala k sebi kot mati. Zdaj pa hodi Hanuni na obiske k njej v Betanijo. Tam imajo namreč redovnice-ustmiljenke veliko hišo. Hanuni je pri njih vedno dobrodošla in doma, saj ima tudi svojo sobo. Tako vsak teden odhaja Hanuni v Betanijo. Zelo spretno se preseda z avtobusa na avtobus in šerut. Med Betanijo in Jeruzalemom pa je omenjeni zid brez pogostih dovoljenih prehodnih mest. Zato Hanuni prečka zid kot ostali: po vrečah

peska do vrha in nato na drugo stran. Izraelska vojaška izvidnica je nekje v bližini, a take nezakonite prehode nekako prenaša, tolerira. Pač zapre oči. Nekega dne v preteklem tednu pa so Hanuni ustavili, ko je sestopala na izraelska tla in ker ni imela s seboj dokumentov, so jo pospremili na policijsko postajo. A ženica se ni dala zmešti in je vse lepo razložila v hebrejščini brez strahu. Odpuščali so jo z ukazom, da se ponovno zglašijo z veljavnimi dokumenti. To je potem storila in stvar se je zaključila z resnejšim opominom, naj takih dejanj ne ponavlja več.

Popoldne sem v službi in povsod se govori o tem, kako se je včeraj novi minibus prevrnil na plaži z otroki in spremeljalci vred. Menda sem edina, ki o dogodku nisem obveščena, zato mi hitijo pripovedovat sodelavci. Za volanom naj bi bil Samir... Srečam ga na hodniku in seve-

da želim iz prve roke izvedeti o nesreči, ki pa ni imela hujših posledic ne za otroke ne za vozilo. To se razbere tudi iz pripovedovalčevega običajnega veselega, šegavega nastopa.

"Kot navadno smo natoovorili oba kombija - začne razlagati - in jaz sem vzvratno peljal po cementni stezi, ki tvori ožji ovinek, proti glavnemu izhodu. Preozko sem obrnil vozilo, da je zapeljalo z zadnjim kolesom na rob cestišča in se nevarno nagnilo v pesek. Zaman sem zadnji hip skušal popraviti smer. Prepozno! Prevrnili smo se na bok in obstali. Nihče se ni poškodoval. Previdno smo se izkrcali, si podali otroke ter obvestili "štab", to je prednik s. Katharino. Kaj storiti, sva se pogovarjala z drugim šoferjem Giuseppejem. Sklenila sva vse potnike natovoriti na drugi kombi, ki pa je tako postal prepoln - zlasti za stroge cestne predpise..."

Jaz pa sem poiskal pomoč. Nadzornik plaže je takoj poslal po bager, ki je previdno dvignil naš beli minibus spet na cesto. Oglelal sem si ga zelo natančno in ni imel večjih poškodb. Kar je, je, sem si rekel. Gremo domov! In kako uro za drugimi sem že bil v St. Vincentu. Prenatorjeni prvi kombi k sreči nihče ni ustavil." - je zaključil Samir svojo napeto pripoved.

"Zdaj veš, Samir, zakaj naše sestre vsak dan toliko premolijo v kapeli, sem mu smeje povedala svoje, ko si tolikokrat rekel, kaj je potrebno toliko časa zapraviti za to." "Prav imaš", je dodal. In že sva odhitela vsak za svojimi opravki.

Naslednji dan pa sestre le niso poslane Samirja na plažo, kot je bilo predvideno. Šla je s. Katharina. Slučaj - ali opomin zanj?

/dalje
Tereza Srebrnič

Celodnevni posvet

Temelji naše prihodnosti

Programska konferenca, ki je potekala pod naslovom *Manjšinski jeziki v evropski regiji, Alpe Jadran: od delitve do sodelovanja*, je imela namen postaviti čim bolj kakovostna izhodišča in programe za slovensko narodno manjšino v Italiji za prihodnje desetletje. Po krajšem pozdravu predsedujočega programske konference Bojana Brezigarja sta predsednika krovnih organizacij Slovencev v Italiji prebrala svoji strnjeni poročili.

Predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze (SKGZ) Rudi Pavšič je dejal, da je programska konferenca priložnost, ki je doslej slovenska manjšina v Italiji še ni imela, in to, da bi bilo vsako zapiranje slovenske narodne skupnosti danes beg pred stvarnostjo in dobesedno "tek v folklorizacijo", kar bi bilo za Slovence usodnega pomena. Pavšič je poudaril izjemne uspehe slovenskih političnih predstavnikov, saj še nikdar slovenska manjšina v Italiji ni bila tako dobro zastopana v deželni svetovi in v krajevnih političnih ter upravnih telesih kot doslej, kar seveda kaže na nujno iskanje skupnega slovenskega predstavnštva, "ki naj bo sinteza manjšinske pluralnosti".

Manjšina mora v sebi najti dovolj moči, da pride v kratkem do vsemanjšinskega predstavnštva in je zato Pavšič ostro nastopil proti "drobnjakarstvu in vsaki razcepljenosti" znotraj manjšine same, ker to škodi vsemu slovenskemu narodnemu telesu v Italiji. "Potrebujemo celovito strategijo in vizijo", je dejal Pavšič in povedal, da mora manjšina ponujati matični Sloveniji "kakovostne predloge, ker smo sami del slovenskega nacionalnega programa, smo del slovenskega naroda". Izpostavil je padec državne meje in bližnji vstop Slovenije v EU, ki naj bo izziv tudi za manjšino, ki mora sama najti novo vlogo v novem prostoru. "Izluščimo to, kar nas povezuje in nas bogati, odločajmo se za kakovost in za tesnejše sodelovanje med nami in z vsemi, ki živimo v tem prostoru!" je zaključil svoj poseg Pavšič.

Predsednik Sveta slovenskih organizacij (SSO) Sergij Pahor pa je dejal, da je "programska konferenca dobra priložnost, s katero Slovenci v Italiji lahko spoznamo, kako počasi rastemo v skupnost, in zato tudi priložnost za več samozavesti in samozavedanja". Pahor je tudi opozoril na slabosti v manjšini, nakazal tesno sodelovanje med krovnima organizacijama, ki ga gre še nadgraditi, se zaustavil pri "velikem demografskem padcu, ki zares ogroža našo narodno skupnost in nas vodi v folklorno ekzotični pojav", kar je seveda smrt za slovensko manjšino v Italiji. Pahor je poudaril, da mora slovenska manjšina v Italiji najti sama v sebi moč za boljši jutri, kajti "drugi nam ne morejo zagotoviti preživetja", in se je zato zavzel "za nove oblike in nova sode-

lovanja na vseh ravneh v manjšini sami in seveda s Slovenijo". Izpostavil je dejstvo, da se bo manjšina v prihodnje spreminjala, na kar opozarja programska konferenca, "ki naj bo proces razmišljanja za naprej". Poudaril je pomen slovenskega šolstva v Italiji, "ki je pridobitev, saj slovenska šola ni in ne sme biti žrtev". Pahor pa je tudi zatrdil, da je Slovencev v Italiji premalo, da bi se lahko med seboj pripravili, če hočejo biti v prihodnje uspešni, in je zato zaključil z besedami: "Zanesti se moramo drug na drugega, delati korake, ki so možni in dosegljivi, predvsem pa ob bližnjem vstopu Slovenije v EU na našem območju ustvariti take pogoje, da se bomo Slovenci, ki danes živimo ob meji, ponovno združili v eno telo in še tesneje sodelovali!"

Generalni konzul RS v Trstu Črtomir Špacapan pa je v kratkem nagovoru dejal, da sta mu bila govora predsednikov krovnih organizacij Slovencev v Italiji všeč, ker sta bila optimistična. Izpostavil je, da mora slovenska manjšina v Italiji iskati skupne poti, se zavzemati za še tesnejše sodelovanje na vseh ravneh, predvsem pa mora nastopati enotno, a naj pri tem ohrani pluralnost, ki jo vsaka normalna družba danes potrebuje. Opozoril je na hude razprtije znotraj slovenske manjšine na Koroškem v Avstriji, ki škodujejo najbolj manjšini sami, in dejal, da se "Slovenija zaveda, da bodo narodne manjšine ostale bogatsvo tudi v EU, v katero danes Slovenija vstopa"; Špacapan je še poudaril, da bo v prihodnje dosti odvisno od skupnega nastopa slovenske manjšine, kot je tudi izrecno poudaril, da se bo sam kot generalni konzul RS v Trstu izrecno prizadeval, "da se bo izjemno dobro sodelovanje ob meji, kakršno je danes na Goriškem, preneslo vzdolž vse meje med Slovenijo in Italijo, predvsem na Tržaško in v Posočje".

FOTO KROMA

Udeležence programske konference sta v imenu goriške občine in pokrajine pozdravila odbornika dr. Damijan Terpin in dr. Marko Marinčič, kot je pozdravilo tudi veliko drugih javnih upraviteljev.

Popoldanski program programske konference slovenske narodne manjšine v Italiji je bil nabito poln, saj so dopoldan prireditelji zmogli spraviti "pod streho" samo prvo poročilo in samo nekaj posegov, ki so se živo dotaknili kulture.

Gospodarstvo in teritorij, kultura, mediji, šolstvo in vzgoja, šport in vzgoja, mladinsko vprašanje ter sociala so bili tematski sklopi, na katerih je v centru Bratuž v Gorici sodelovalo več kot petdeset slovenskih predstavnikov s svojimi dopolnili in popravki sicer skupnega poročila za vsako področje, ki sta ga krovnii organizaciji pripravili na te tematike.

Veliko predlogov za boljše in bolj uspešno reševanje spornih težav, ki se tičejo vseh pogledov življenja narodne manjšine v Italiji, je prišlo na dan predvsem v razpravah. Pri vseh posegih je prihajal na dan optimizem, da se mora manjšina danes pripraviti na evropske integracije, na nove izzive časa in se, na žalost, tudi danes, ko ima zaščitni zakon sicer sprejet, boriti v Italiji za svoje narodnostne pravice.

Prav zato je prišlo na dan predvsem prepričanje pri vseh diskutantih, da mora vse narodno telo med seboj še tesneje sodelovati, kot morajo vse

manjšinske komponente na vseh ravneh javnega in družbenega življenja stremeti za večjim povezovanjem, a pri tem ohranjati tudi pluralnost, ki je nujna za vsako demokratično družbo in seveda tudi za Slovence v Italiji.

"Zaključek simpozija programske konference naše manjšine seveda ocenjujem izjemno pozitivno. Po eni strani moram poudariti dejstvo, da je šlo za prvi globalen prikaz dejavnosti, življenja in težav slovenske narodne skupnosti v Italiji, in to v vseh treh pokrajinah dežele Furlanije-Juljske krajine, po drugi strani pa je bila to tudi prva priložnost neposrednega in odkritega soočanja med včasih prav diametralno nasprotnimi stališči. Programska konferenca ponuja odgovore na nekatera temeljna vprašanja za našo manjšino, obenem pa pomeni nov sistem reševanja odprtih vprašanj in vsega, kar nas ločuje in šibi. Na osnovi današnje razprave in poročil o posameznih področjih dela naše narodne manjšine bosta vodstvi krovnih organizacij povzeli zaključke, ki bodo uradno predstavljeni na javni konferenci v petek, 28. novembra, v Narodnem domu v Trstu ob prisotnosti predstavnikov slovenskih in italijanskih javnih institucij ter zastopnikov ostalih manjšinskih skupnosti z območja Alpe Jadran, je ob zaključku konference povedal eden izmed organizatorjev programske konference Igor Gabrovec, pokrajinski predsednik SKGZ za Tržaško.

JUP

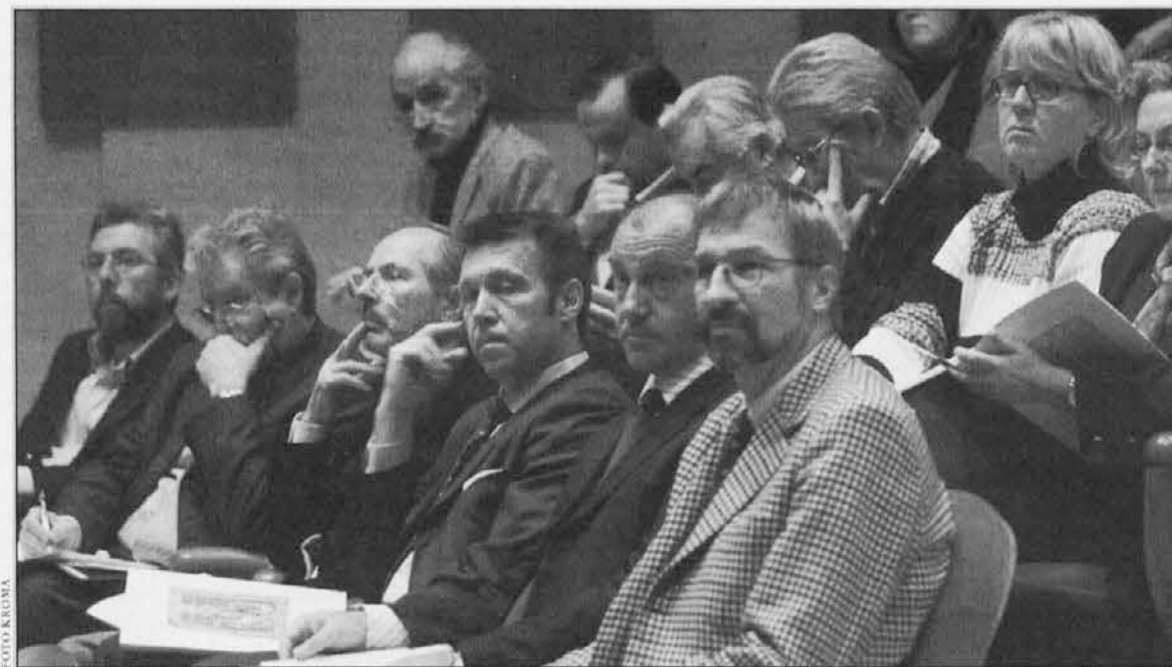

FOTO KROMA

ISKANJE NOVEGA...

Na eni strani so tisti, ki hočejo pospešiti in zato hitreje doseči neko enotnost v nastopanju in tudi določeno poenotenje skupnih in ne samo skupnih ustanov, na drugi strani pa stojijo tisti, ki so tudi za tesnejše sodelovanje, a se zavzemajo za širšo pluralnost in tudi določeno ohranjanje tradicije, kar je prišlo do izraza predvsem pri razpravi o medijih in deloma tudi pri razpravi o kulturi.

Generalni konzul Republike Slovenije v Trstu Črtomir Špacapan je v svojem nagovoru poudaril tesno sodelovanje in skupno nastopanje obeh duš naše manjšine in s primerom znanih notranjih sporov na avstrijskem Koroškem, ki so v škodo sami slovenski manjšini, zatrdil, da bo naša narodna manjšina uspešna in tudi v prihodnje trdna le, če bo ohranjala neko enotnost, če bo znali tudi v prihodnje tesno sodelovati na vseh področjih, če bo-

mo znali biti in živeti kot skupnost. Zato je prav gotovo potrebna poenotnem predstavnštvu našega narodnega telesa tista stvar, ki je najbolj prišla do izraza na programske konferenci v Gorici in bo to tudi najbolj trd oreh, ki ga bo morala vsa naša narodna skupnost, tako civilna družba kot politični predstavniki in stranke, v kratkem rešiti.

Čas teče, tega so se na programski konferenci v Gorici zavedali vsi,

tisti, ki so za hitreje povezovanje, in tisti, ki so za postopnejše in bolj premišljene korake.

Vsem, ki smo se udeležili celodnevne simpozija programske konference v Gorici, pa je bilo jasno predvsem to, da je znotraj naše manjšine potrebno in nujno tesnejše povezovanje med vsemi nami, odkrit in jasn pogovor, ne nazadnje skupni dogovori ter načrti za skupno dobro našega narodnega telesa.

Še o naših medijih

Poročilo o medijih je podal Livio Semolič, ki se je omejil predvsem na Primorski dnevnik in slovenske programe deželne postaje RAI; o manjšinskih tednikih pa je kratko in jasno poudaril, da "glede Novega Matajurja in Doma ni posebnih razlogov, zaradi katerih ne bi razvili smotnejšega sodelovanja in sinergije vse do funkcionalne povezave. Za Novi glas pa se postavlja vprašanje, ali ne bi lahko bil še bolj učinkovito prisoten v našem prostoru, če bi se vzpostavilo racionalno povezovanje z redakcijo Primorskega dnevnika v perspektivi obojestranske kakovostnejše ponudbe bralcem v logiki skupnega manjšinskega interesa. In zakaj ne bi v bodoče razmislili tudi o konkretni povezavi obeh struktur."

Predsednik Zadruga Goriška Mohorjeva dr. Damjan Paulin je seveda na to odgovoril s tem stališčem: "Tudi v našem zamejskem prostoru imajo tedniki izredno važno vlogo. S komentarji, reportažami in razčlenjenimi poročili lahko na bolj poglobljen način spremljajo tekoče dogajanje in odnose znotraj manjšine ter zunanje dogajanje, ki posredno ali neposredno vpliva na naše razmere.

Zato je dolžnost vse naše skupnosti, da se tedniki ohranijo in krepijo, da so deležni primerne pozornosti in seveda tudi finančne podpore.

Tednik Novi glas, ki je deželnega pomena, med drugim pa redno poroča o dogajanju v Sloveniji in še posebej o obmejnem področju, je edini slovenski tednik, ki izhaja v Gorici in tudi edini tednik v širšem primorskem prostoru. Njegova vloga bo še toliko bolj pomembna ob bližnjem vstopu Slovenije v Evropsko unijo.

Istočasno nam dosedanje izkušnje potrjujejo, da lahko tednika Novi glas in Novi Matajur ter štirinajstdnevnik Dom, vsak na svojem področju, krijejo tudi tiste vidike informacije, ki jih dnevnik ali radijska in televizijska poročila ne morejo dovolj uspešno pokrivati.

Novi glas je nastal iz dveh nekdanjih tednikov, iz Novega lista, ki je izhajal v Trstu, in iz Katoliškega glasa, ki je izhajal v Gorici. Tednik Novi glas, ki želi biti glas vseh, ki "so zavezani slovenstvu, demokratičnim vrednotam in krščanskemu etosu", kot je zapisano v ustanovni listini tednika, je torej rezultat racionalizacije in optimizacije. Do združitve je prišlo prav zaradi tega, da bi Novi glas bolj podrobno, bolj obširno in predvsem pa bolj temeljito poročal, nagovarjal in ostal zvest naročnikom in bralcem prej omenjenih tednikov.

Svojo specifično in nadvse pomembno vlogo imata tudi Novi Matajur in Dom, ker oba s svojega vidika krijeta dogajanje v Videmski pokrajini, se pravi v okolju, ki mu Primorski dnevnik, Radio Trst A in televizijski sporedi deželne postaje RAI ne posvečajo potrebne pozornosti.

Omenjeni tedniki pa so tudi važen glas slovenske svetovnonazorske pluralnosti, ki se odraža na vseh ravneh našega zamejskega življenja in bivanja, in čemur bi se bilo zgrešeno in škodljivo danes in tudi v prihodnje odpovedati."

Predsednik SSO za Goriško Janez Povše je v svojem posegu opozoril na nevarnost pretiranega povezovanja in enačenja. Dr. Drago Štoka in Marij Maver sta zagovarjala nujnost izhajanja tednikov, ohranjanje pluralnosti medijev in široke pahljače našega tiska. Antek Tercon pa je izpostavil važno vlogo Novega lista prej in Novega glasa danes pri kadrovanju novih časnikarjev, kar seveda ni zanemarljivo.

Predstavitelj knjige *Življenje na nitki* prof. Albina Sirka / Podelitev štipendij Sklada Dorče Sarđoč

Življenjsko sporočilo trdoživega Primorca

V četrtek, 7. t.m., je v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici doživela svoj krst knjiga "trdoživega Brica po prvi in po drugi svetovni vojni", prof. Albina Sirka, z naslovom *Življenje na nitki*. Izdala jo je Goriška Mohorjeva družba v sodelovanju s Skladom Dorče Sarđoč, uredila in z opombami opremila dr. Erika Jazbar, spremni esej pa ji je napisal dr. Filibert Benedetič.

"Nisem ne pesnik ne pisatelj," je na predstavitvi dejal prof. Sirk. In vendar je bilo že na prisrčnem kulturnem večeru vsem navzočim jasno, da je na Goriškem vsem znani ravnatelj, demokrat, narodnjak in veliki humanist prof. Sirk iztisnil v ta svoj knjižni prvenec vso bol in življenjsko izkušnjo, ki je lahko vsem Primorcem trajno sporočilo in obenem poziv k strpnosti in enotnosti. Na lastni koži je doživel za našo narodnostno skupnost posebno tragične trenutke, ki so ga za vedno zaznamovali. V vseh teh je kleno kljuboval tudi zato, ker je šel skozi "dobro šolo", ki mu je nudila trdne temelje narodne in verske istovetnosti.

Prof. Marija Češćut je uvodoma poudarila, da je omenjena knjiga obogatitev za ves goriški prostor. Predstavitelj pa je bila nalašč združena s podelitvijo štipendij Sklada Dorče Sarđoč, ki nagraduje in spodbuja prav znanje, vlogi katerega je bil avtor knjige od vedno zavezan.

PODELITEV ŠTIPENDIJ

Dr. Boris Peric je nato orisal delovanje in cilje Sklada, ki je nastal leta 1995, želi ohraniti spomin na lik tigrovca Dorčeta Sarđoča in hkrati podpirati izobraževanje slovenske mladine v Italiji. Sarđoč je prerasel v simbol boja proti raznarodovanju, saj je bil med soustanovitelji TIGR-a in je že med vojnama prepričano zagovarjal nacionalni preporod slovenskega naroda. Letos je Sklad skupno vsoto 13.300 evrov podelil dvanajstim zaslužnim slovenskim študentom.

FOTO DPO

Pet štipendij po 500 evrov so prejeli dijaki Dvojezičnega šolskega centra v Špetru Giovanni Rucli, Vida Rucli, Luca Manig, Ema Goles in Enrico Zuccolo. Po 1.300 evrov so prejeli univerzitetni študentje Klemen Širca, Borut Sarđoč, Tanja Peric, Erika Hrovatin in Katja Milič; štipendijo v znesku 3.000 evrov pa je za podiplomski študij prejel Rodney Koren. V sklad za letošnje štipendije so prispevali Zadruga kreditna banka Doberdob in Sovodnje, Čedajska banka, finančna delniška družba KB 1909, Mipost s.p.a. in LB Interfinanz Italia s.r.l.

O KNJIGI

Knjige prof. Sirka ni lahko predstaviti, je ugotovil prof. Jože Pirjevec,

saj gre za osebni družinski zapis, posvečen spominu na sina Ivana. Gre za opis življenjske usode Primorca v 20. stoletju. Zgodba se začne po prvi svetovni vojni, ko so naši ljudje - in z njimi avtor knjige - rastli iz zelo preprostih in revnih razmer. Našel se je stric, ki je mlademu Albinu utrl pot v malo semenišče, kjer se je začel njegov intelektualni vzpon. Ustanova je s spartansko disciplino in "z danes nesprijemljivimi pedagoškimi metodami" zahtevala od gojencev strogo življenje, ki pa je bilo za marsikoga edina pot do izobrazbe. "Skozi njo so šli Ciril Zlobec, Alojz Rebula, Boris Pahor in drugi," je še povedal Pirjevec. Ker ni bila držav-

na, je lahko gojila slovenski jezik in zavest; veliko so k temu pripomogli docenti, "stebri slovenstva v Gorici med fašizmom," kakršna sta bila npr. dr. Ivan Juvancič in dr. Anton Kacin. Ker se Sirk ni odločil za bogoslovje, je šel študirat na univerzo v Ljubljano; kmalu pa se v slovenskih vojnih razmerah "ni znal odločiti" in je zato začel pravo odisejavo v italijanski vojski. Po njenem razpadu je na jugu Italije hudo zbolel za malarijo in komaj leta 1945 se vrnil v naše kraje. Spet se je začela nova zgodba v času, ko je bil vpet "v različne mlinske kamne" tajnih služb; zlasti UDBA ga je močno preizkušala in ga nekaj mesecev tudi držala v zaporu v Ljubljani.

ni. Iz njega "se je izmazal", ko sta si Jugoslavija in Italija izmenjali zapornike. V Gorici je nato poučeval kot suplent na slovenskih šolah, diplomiral je v Trstu, si ustvaril družino in bil dejaven na več področjih; med drugim je bil v 70. letih član Cassandrove komisije. "Imel je bogato življenje, ki je včasih res viselo na nitki," je povedal dr. Pirjevec. Iz vsega tega je povlekel pomemben življenjski nauk, in sicer "velik smisel za človeško strpnost... Ideologije pridejo in grejo, pomembno je, kar si kot človek, in da se uresničiš."

Predsednik GMD msgr. Oskar Simčič, tudi sam Bric, je nekaj povedal o nastanku knjige in o "izrednih razmerah", ki jih opisuje. Dr. Filibert Benedetič pa je poudaril sočnost Sirkovega jezika in sloga, ki je konkreten in se osredotoča na bistvo. Sam je spoznal Dorčeta Sarđoča in delal z njim; "obstreljen" pa je ostal, ko je dobil v roke tekst preprostega človega in "antiheroja" Albina Sirka. Tudi zato si je močno prizadeval, da bi do objave prišlo, saj knjiga govori o tem, da brez etičnih načel in vzajemnega spoštovanja nimamo prihodnosti. Dr. Erika Jazbar se je veselila zlasti dejstva, da je delo izšlo v sodelovanju med dvema za nas vse pomembnima ustanovama, ki je prineslo konkreten sad. Treba bi pa bilo osvetliti tudi druge velike primorske like iz preteklosti.

Prof. Sirk je povedal, da ga je prav sin silil v pisanje spominov. Pokojni msgr. Kazimir Humar pa si je srčno želel, da bi bili zapisi tudi objavljeni. Obudil je nekaj živih anekdot in sklenil: "Ni bilo vse roznato... In vendar smo preživeli." S sebi naravno ponižno in obenem gosposko držo je pred zahvalami "na desno in levo" ("Smo Slovenci ali ne?") dodal: "Iz življanje ni moč. Moč je v odpovedi!"

Danijel Devetak

Literarni večer v Trstu

Ivan Tavčar o Srečku Kosovelu

Po uvodnih besedah v slovenskem jeziku je Tavčar v italijanščini osvetlil Kosovelovo poezijo pretežno večinsko govorečemu občinstvu

Majhen sedež tržaškega Antropozofskega društva v ul. Mazzini je bil v petek prejšnjega tedna prizorišče zanimivega literarnega večera, med katerim sta bila glavna akterja dva književnika: Srečko Kosovel in pesnik, pisatelj ter prevajalec Ivan Tavčar (na sliki), ki je sicer skromni skupini pozornih poslušalcev predstavil lik pesnika iz Tomaja.

Vprašali bi se za razloge, ki so privedli, da je Antropozofsko društvo priredilo večer o Kosovelovi poeziji. Pojasnil nam jih je Alessandro Di Grazia, odgovorni tržaške sekcije društva, ki še vedno sledi naukom ustanovitelja antropozofske misli, Rudolfa Steinerja. V Kosovelovi nagnjenosti k premostitvi nacionalizmov, ideologij in političnih nazorov, v njegovem svetovljanstvu, v njegovi duhovni razsežnosti je, po mnenju Di Grazie, videti idealno povezavo med čutenjem našega mladega pesnika in mislijo, ki temelji na Steinerjevem preučevanju.

Nekateri temelji Kosovelovih pesmi - *Človek, Evropa, Sonce* - spadajo torej tudi v zakladnico antropozofije. Predavatelj je bil torej tržaški književnik Ivan Tavčar, kateremu je Kosovelova poezija zelo blizu, saj so med predavanjem brali nekatere

Kosovelove pesmi, ki jih je Tavčar prevedel v italijanščino pred kakimi tridesetimi leti. Tavčarjev poseg je obravnaval celovito Kosovelovo osebo, od otroških let v Tomaju, kjer je preko intelektualno žive družine kmalu prišel v stik z umetnostjo v

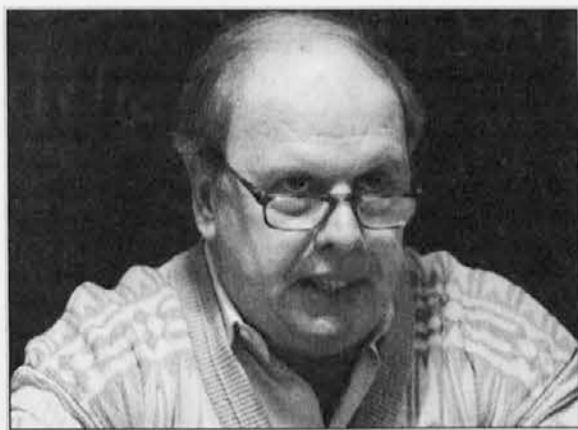

FOTO KROMA

najširšem pomenu besede, pa do korenitih sprememb v njegovem pesniškem ustvarjanju; kljub temu da mu je usoda dodelila le 22 let življenja, je Kosovel zrelo razvil svoje ustvarjanje na podlagi treh tokov: impresionistično sentimentalnega, vizionarno revolucionarno profetičnega ter konstruktivistično futurističnega. Tavčar je zadnje Kosovelovo ustvarjalno obdobje - tisto, ki je obrnilo Integrale in ki je v bistvu ostalo neznano do srede sedemdesetih let - označil kot prepojeno z drzni-

mi zamislili, nenadnimi izbruhi in bridkostjo. Kljub temu pa Kosovelov konstruktivizem ni nikoli ne vtel ne sterilen, saj ohranja vedno neko sporočilnost pa tudi preroško gledanje bodočnosti naše stare celine: Evropa umira, je Kosovel pisal, in potek zgodovinskih dogodkov je pokazal, da je bilo pesnikovo nagonsko spoznanje daljnosežno.

Kosovela je v življenju poznalo kot izrazito umetnostno dušo le majhno število prijateljev in sorodnikov. Njegove poezije so prišle v javnost v treh fazah: takoj po njegovi smrti, nato v letih po drugi svetovni vojni, ko so izdali širši sklop njegovih pesmi (nekatero poezije so bile še v nedokončani obliki), in v šestdesetih letih,

ko se je Kosovel s svojimi Integrali izkazal ne le kot čustveni "pesnik Krasa", a kot eden najboljčutljivjših pesnikov prve polovice 20. stoletja. Čeprav vsi vemo, da je Kosovelov pomen povezan z besedo, je bolj malo tistih, ki poznajo njegovo navezanost na glasbo: ta je bila po njegovem mnenju najbolj pristna umetnost, preko katere smo v stiku z zvokom vesolja. Literaturi je ponujal šele tretje mesto, in to po glasbi in slikarstvu.

IG

Cankarjev dom / 14. ljubljanski filmski festival LIFFE

Življenje filma

Osrednji slovenski mednarodni filmski festival se je dobro uveljavil na slovenskem kulturnem koledarju. V štirinajsti izvedbi ostaja programsko približno enak kot minula leta z nekaj spremembami, sicer pa obsežen, pester, raznolik in zanimiv. Programska direktorica Jelka Strgel je zadovoljna, saj selekcija skoraj povsem ustreza tistemu, kar so bili selektorski ideali.

Poglaviten programski namen LIFFa je namreč seznanjanje gledalcev s svetovnimi tokovi v kinematografiji. Tudi letos so filmi razdeljeni na številne sekcije: poleg uradne tekmovalne sekcije Perspektive še Ekranove Perspektive (kritiki revije Ekran so opravili izbor filmov po enakih merilih, kot veljajo za Perspektive), Predpremiere (predstavitelj vrhunec evropske in ostalih večjih kinematografij, nastalih pod taktirko preverjenih filmskih mojstrov), Obzorja (pregled novih uspešnic svetovne produkcije, ki so bolj primerni za festivalsko prikazovanje in art kino mrežo kot pa za redni komercialni program, sicer pa filmi uveljavljenih režiserskih imen, Fokus (letos je v središču azijska kinematografija, Retrospektiva, v katere središču je letos Hanif Kureishi, ter Jug jugovzhodno (izbor najnovejših filmov od Dunaja do Soluna). V sekciji Proti vetru se predstavljajo tisti filmski ustvarjalci sodobnega filma, ki niso podvrženi prevladujočim konvencijam filmskega izražanja. Glavna novost je sekcija Ekstravaganca, katere filmi predstavljajo pogumne žanrske poskuse oziroma poigravanja z žanrom. Festival je primerljiv z drugimi festivali v ev-

ropskih prestolnicah, tudi letos je najavljenih več uglednih gostov, med njimi Gerlandine Chaplin. Vsako leto sproti pa ruši rekorde gledanosti; po dolgih vrstah pred blagajno, ki smo jim bili pričča štirinajst novembrskih dni, bo tako tudi letos, navsezadnje je bilo nekaj projekcij razprodanih že pred uradnim petkovim začetkom.

Zavesa filmskega festivala se je dvignila z novim slovenskim filmom režiserja Metoda Pevca z naslovom Pod njenim oknom, ki ga Strgelova označuje kot enega najboljših filmov zadnjih nekaj let, preden se bo spustila s filmom Profesionalac Duška Kovarčevića, pa se bo zvrstilo 98 zgodb, ki nas zanesljivo ne bodo pustile ravnodušne. V Cankarjevem domu bomo do 21. novembra lahko spoznavali, da iskren umetniški film ponuja zavetje in tolažbo, izkušnjo relativnosti doživljanja, odvezo za napake in zapravljen čas; dragocena spoznanja o dostojanstvu slehernika; vliva pa nam tudi pogum in samozavest, da stvari, takšne kot so, niso dokončne in nesprenemljive. Da je fantazija v življenju več kot začimba in okrasek, da svoje lastne dobre zgodbe pač ni mogoče "pisati" pasivno, da je človek vreden svojega imena le, ko presega dano in možno, ko ne pristaja na "režiranje" svojega življenja (ampak živi svoj "film"). Ko ti film podari to izkušnjo, tudi veš, da koncu filmske zgodbe sledi bolj zavestno nadaljevanje življenjske, ki najde svojo nit v novem filmu.

Ljubitelji filma, iskreno vabljeni v Ljubljano, natančen program si oglejte na spletu www.cd-cc.si.

Dušan Rogelj

S Klubom prijateljstva pri Gospe Sveti in pri sv. Hemi Krški

Po sledih naših slavnih prednikov (1)

Klub prijateljstva je 6. oktobra odpeljal na prelepo Koroško poln avtobus izletnikov s Tržakega.

Na žalost nisem bila med njimi, zato lahko pišem le o tem, kar so mi izletniki pripovedovali in kar sem brala v knjigah. Nekoliko se pa še spominjam s prejšnjih izletov

vseeno dober." - "Pa gopa, ki nam je stregla, ni bila kdove kako prijazna... Človek si nehote misli: ali jo bode v uho naša govornica? Kajti pri Gospe Sveti nihče več ne govori

h Gospe Sveti (na sliki spodaj) in k sv. Hemi Krški. Kdo pa ne bi poromal na Gospo-svetsko polje k simbolom slovenske samostojnosti in k zibelki našega krščanstva?

Vprašala sem nekatere izletnike: "Pripovedujte mi o izletu! Kako je bilo?" - "Lepo, zelo lepo!" (Samoumeven odgovor. Ali ni vsak izlet lep, kljub morebitnim nevšečnostim?) - "Videli smo mnogo zanimivega. Pokrajina je čudovita." - "Bog nas ima zelo rad. Sredi deževnih dni nam je daroval krasen, sončen dan. Ni bilo ne pretoplo ne prehladno." - "Zlepa mi ne bo šla iz spomina slika, ko smo se domov grede vozili z avtobusom mimo Vrbskega jezera: spodaj modrina jezera, nad njim pa svetlo sinje nebo

slovensko." - "Mogoče je pa samo vstala z levo nogo. Saj morajo biti navajeni slovenskih gostov. Gotovo niste bili vi edini." - "Prav res ne! Medtem ko smo sedeli pri kosilu, so hodili sem pa tja po ploščadi pred cerkvijo dijaki iz Kranja."

Razveselilo me je, da tudi iz matične domovine obiskujejo ta za slovensko zgodovino tako važni kraj.

In prav o zgodnji zgodovini Slovencev, zlasti Koroške, je v avtobusu po poti seznanjala potnike prof. Vera Puntar Bizjak, ki je tudi izlet vodila. Na Koroškem ji je prišla na pomoč prijazna vodička, ki je marsikaj pojasnila na mestu samem. Ker je snov zanimiva, jo bom skušala, vsaj delno, posredovati bralcem.

Začnimo kar s Koroško, z Gospo-svetskim poljem.

To deželo so zasedli Rimljani l. 15 pred Kristusom. Tu so bivali Kelti v kraljevini Norik. Rimljani so jo poimenovali Noricum. Na Magdalenski gori ob Gospo-svetskem polju so izkopali poleg keltskih ostankov tudi razvaline rimskega mesta. Njegovi prebivalci so se pozneje preselili v mesto Virunum na Gosposvetskem polju, kateremu so rekli Carantanum. Izvor besede pa je menda ali keltski (carantos = ljubeči, prijatelj) ali predindoevropski "kar" (skala). To osnovo najdemo v nekaterih krajevnih imenih v Vzhodnih Alpah, npr. Krnski grad, Karavanke, Kranjska, Carnia v Italiji itd. Slovanskih plemen, ki so se tukaj naselila, se je prijelo ime Karantanci, dežele pa Karantanija. Že v tretjem stoletju se je tod širilo krščanstvo, ki so ga prinesli rimski uradniki, trgovci in vojaki. S prihodom poganskih Slovanov je bilo krščanstva konec.

/dalje

Nada Martlanc

s kopico temnih sivih oblakov. Res lep pogled." - "Pa cerkve! Kakšne krasne cerkve smo videli!" - "In vojvodski prestol! Stoji sredi lepo urejenega parka. Obdan je z železno ograjo in navrh vsega so še poveznili nekako stekleno škatlo. Zato, da se bolje ohrani."

"Kje ste pa imeli kosilo?" - "Kar pri Gospe Sveti, nedaleč od cerkve. Bilo je okusno, zlasti juha z zrezanimi omleti. Samo..." - "Se mi je kar zdelo, da bo prej ali slej prišel na dan kak 'Samo...!' - 'Samo... Človek bi pričakoval, da mu bodo v deželi 'štrudlov' postregli s sveže pečenicami, saj je bil

Kulturno združenje Maria Theresia

Msgr. Jakob Ukmar, "človek plemenite drže, uglajene pobožnosti ..."

Nadškof Loris Capovilla, nekdanji osebni tajnik bl. Janeza XXIII., je v pismu tržaškemu škofu Ravignaniju tako opisal svoje srečanje z Jakobom Ukmarjem: "Spominjam se njegove plemenite drže, uglajene pobožnosti, modrega govora, odkrite besede, klenega in prepričljivega argumentiranja. Bil je eden prvih prizadevnih duhovnikov, ki je Janezu XXIII. posredoval koristno gradivo za pripravo II. Vatikanskega koncila. Izdelal je vrsto predlogov, ki jih je papež sprejel z naklonjenostjo, jih predal pristojnim komisijam in jih pospremil z osebnim in posebnim priporočilom."

Ko je govor o Jakobu Ukmarju, svetniškem kandidatu, gre vedno za laskave besede na račun človeka, ki je odigral zelo pomembno vlogo v zgodovini tržaške in sploh primorske Cerkve. S svojim znamenitim govorom 31. maja leta 1931 je v težkih fašističnih časih začel graditi mostove med tu živčimi narodi. Vprašanje pa, ki se večkrat postavlja slovenskemu člo-

veku, ko je govor o takih ljudeh, je: "Koliko pa italijanska javnost pozna msg. Jakoba Ukmarja?" Z namenom, da bi bil ta lik bolj poznan tudi v italijanskih krogih, je tržaško kulturno združenje Maria Theresia organiziralo srečanje o njem v torek, 4. novembra, v dvorani Baroncini zavarovalnice Generali v Trstu. O Jakobu Ukmarju je uvodoma spre-

ga življenja in dela. Skozi tri poglavitna obdobja (avstro-ogrsko, fašistično in povojno) so lahko poslušalci sledili Ukmarjevemu življenjskim izbiram, ki so bile marsikdaj drzne in pogumne, a vedno uperjene v zvestobo Cerkev in slovenskemu narodu. Bil je tudi zelo aktivna osebnost v tržaški škofiji, velik sogovornik in prijatelj škofa Fogarja, član

ga in starostnega obdobja ponovno razbral natančnost in urejenost Ukmarjeve pisave, kar je nedvomno odraz njegovega premočrtnega življenja in klenega značaja. Iz bolj osebne perspektive pa je spreporočil še pisatelj Alojz Rebutla, ki se je z msg. Ukmarjem srečeval šele v zadnjih letih njegovega življenja in je preko nekaterih posameznih do-

godkov ali značilnosti odkrival njegovo preciznost in do potankosti izoblikovano osebnost, saj je imel npr. zapisano natančno število spovedi, poglobljaj se je v študij astrologije, natančno je poznal klasično latinščino, sploh pa je bil to človek širokega krščanskega etosa, ki se je vzporedno z drugim krščanskim misleцем Maritainom spraševal o večnosti pekla.

Številna publika, ki je posvetu sledila, je v diskusiji pokazala veliko zanimanja, predavatelji so radi odgovarjali na zastavljena vprašanja in tako italijanski javnosti še bolj osvetlili lik Jakoba Ukmarja.

Jadranka Cergol

FOTO KROMA

govoril postulator za njegovo beatifikacijo g. Dušan Jakomin, ki je orisal urejeno, odgovorno in ponižno Ukmarjevo osebnost, povsem predano odkrivanju duhovne plati človekove biti. Besedo je nato prevzel Tomaž Simčič z zgodovinskim pregledom njegove-

cerkvenega sodišča v Benetkah, a segel je tudi preko te meje in tako npr. sodeloval na II. Vatikanskem koncilu. Na Simčičem se je v Ukmarjevo osebnost poglobil tudi grafolog Oscar Venturini, ki je preko analize treh Ukmarjevih pisem iz mladostnega, zrele-

Poezija v Kulturnem domu

Prvi pesniški večer v Slovenskem stalnem gledališču

Gostja je bila psihologinja in profesorica Alenka Rebutla Tuta

Kaj je življenje? "Življenje je to, da mislimo, da smo senca, nato ugotovimo, da ni tako, in na koncu spoznamo, da smo luč!" Odgovor pesnice Alenke Rebutla Tuta je Janka Petrovca in celotno publiko pustil kar brez sape. Treba je priznati, da le rekdokdaj slišimo tako doživete besede...

In tudi rekdokdaj v polnosti zaživimo ob tako bogatem večeru, kot je bil prvi pesniški večer v tej sezoni Slovenskega stalnega gledališča. Tokratna gostja Janka Petrovca je bila pesnica, sicer psihologinja in profesorica na pedagoškem liceju v Trstu, Alenka Rebutla Tuta, ki je s svojo pesniško zbirko Mavrični ščit že pred dvajsetimi leti stopila v svet poezije, tako da je bil pogovor z njo pravzaprav gledanje iz dvajsetletne distance na takratno izkušnjo. Poezije Mavričnega ščita so nastajale v dobi mladosti, v dobi odraščanja, ko se mladim na splošno zdi, da zelo malo vedo in zelo malo zmorejo, kot je pripovedovala pesnica sama. Petrovec je dalje ugotavljal, da "poezije prvega dela težijo izven in onkraj tebe, poe-

zije drugega dela pa k tebi in k nekemu". Alenka Rebutla je to razdelitev utemeljevala tako, da je človek v stiski zelo zaprt do drugih in šele, ko se sprosti in prosto zaživi, šele ko doraste, je pripravljen stopiti tudi do drugega. Med sogovornikoma se je beseda nato razširila še na področje ustvarjalnosti same, saj je vezna nit letošnjih pesniških večerov ravno kreativni prostor znotraj osebe. Rebutlova je prepričana, da ustvarjalnost presega človeka: "ustvarjalnost je to, da se prepustiš temu, kar te obdaja". Poezija je torej posebna vrsta ustvarjalnosti, ker je nerazumljiva. Iz pogovora o umetnosti in ustvarjalnosti je Petrovec nato prešel na nelahko vprašanje: zakaj se spleča živeti? Nad vse prepričljiv odgovor pesnice, da je bistvo življenja pravzaprav v iskanju smisla, je publiko povsem pritegnil, saj konec koncev vsak človek išče

svoj smisel življenja, ta smisel pa je lahko karkoli: je lahko gojenje cvetic, je lahko obdelovanje zemlje, je lahko vz-

FOTO KROMA

goja, je lahko pridobivanje denarja ipd.; takrat ko je človek poln smisla, je lahko srečen, a ob vsem tem je važno predvsem to, da "ne najdemo smisla, če se ne naučimo ljubiti!"

Pogovor med Petrovcem in Rebutlovo je bil ovit v sugestivno atmosfero pesniških verzov, ki sta jih publiko predstavili Maja Blagovič s svojim bolj globokim glasom ter Barbara Cerar z nekoliko mladostnejšim in nežnejšim, a zato nič manj odločnim pesniškim branjem. Nastop obeh igralk je smiselno dopolnjeval zvok klarineta, ki ga je umetniško zaigral Marino Marsič. Škoda le, da je prijetno pesniško atmosfero v tako doživeten večeru prekinilo brnenje telefončka....

Ob zaključku svojega nastopa je pesnica sama prebrala še eno novejšo poezijo, posvečeno družini, ki je zbrana pri večerji: po končani večerji pa, ko vsi vstanejo in se razidejo vsak na svoj konec, vsak na svojo pot, začuti pesnica, da njihova telesa "ne mečejo sence, mečejo luč".

JC

Stolnica sv. Justa / 3. novembra

Škofova homilija in poslanica mestu

V baziliki je škof Ravignani zjutraj daroval slovesno pontifikalno mašo na god zavetnika mesta, popoldne pa je sklenil Drugo tržaško škofijsko zborovanje

Ponedeljek, 3. novembra, je bil za tržaško versko skupnost pomemben datum zaradi dveh poglobitnih srečanj. Mesto se je najprej zbralo okrog škofa Evgena Ravignanija, da bi skupno proslavili tržaškega zavetnika sv. Justa natanko 1.700 let po usmrtni krščanskega mučenika. V jutranjih urah je tako škof daroval slovesno pontifikalno mašo v mestni stolnici, v popoldanskih urah pa je vedno v baziliki podal sklepno misel ob zaključku Drugega tržaškega škofijskega zborovanja.

Veliko število vernikov je zjutraj polnilo prostore stolnice in z zanimanjem sledilo besedam, ki jih je škof izrekel v svoji homiliji. V njej se je škof spomnil globokega verskega prepričanja sv. Justa, ki ga ni nikdar zatajil, niti takrat, ko ga je oblast zaradi njegove vere usmrtila. Ali smo v današnji družbi zvesti Kristu-

evangeljsko neposrednostjo, ki ji jo posreduje njena vera. Ni sprejemljiva tišina, je nadaljeval škof v svojem posegu, ko preti nevarnost pomembnim življenjskim vrlinam, človeškemu dostojanstvu, svobodi, pravici, solidarnosti in miru. Prav je, da v tem slučaju najprej spregovorijo predstavniki Cerkev; a za to nalogo se mora zavzeti vsak kristjan, na vseh področjih

petnajstih komisij, pri katerih so sodelovali duhovniki in laiki, da bi dobili prave odgovore na vprašanja glede položaja znotraj tržaške Cerkev, glede dialoga, ki jo Cerkev ima s celotnim mestom, in glede izzivov, s katerimi se bo morala Cerkev spoprijeti v novem tisočletju.

Škof Ravignani je najprej opomnil, da Cerkev ne bo bita odsotna pri zgodovinskem

svojih kultur in tradicij. Meščani naj ustvarijo mrežo solidarnosti do tistih someščanov, ki živijo v stiski; obenem pa naj sprejmejo tiste, ki so zapustili lastno domovino in so prišli k nam, da bi našli dom in delo.

Resnični mir se rojeva na odpuščanju, ne na pozabi. Tako je škof izrazil še željo po spravi, ki bi morala očistiti spomin tragičnih dogodkov polpretekla zgodovine naših krajev.

Škof je še izrazil tudi podporo mladim generacijam in tistim družinam, ki so nastale po razporoki prejšnjih parov. Prelat je poudaril tudi potrebo po stalnem posredovanju kateheze in po vedno večjem poseganju katoličanov v stvarne probleme mesta.

Škof si glede slovenske komponente tržaške verske skupnosti obeta večje sodelovanje z italijanskim delom tržaške Cerkev, ovrednote-

FOTO: KROMA

življenja (kulturnem, političnem, znanstvenem, ekonomskem, šolskem).

Ob koncu svoje homilije je škof Ravignani svaril še k posredovanju upanja in zaupanja. To misel je škof namenil predvsem tistim, pooblaščenim, da skrbijo za skupno dobro. Le tako se bo lahko razvil dragocen kulturni in znanstveni potencial našega mesta v času, ko se pojavljajo nove možnosti gospodarskega razvoja in blagostanja.

Sklepno sporočilo Drugega tržaškega škofijskega zborovanja je škof Ravignani strnil v poslanici mestu, ki jo je občinstvu posredoval ob molitvenem srečanju, ki je potekalo v popoldanskih urah vedno v stolnici sv. Justa. Poslanica je nastala na podlagi dvehletnega delovanja več kot

dogajanja mesta in hoče obenem ohraniti svoj spoštljivi spomin na njegove srečne kot težavne dneve. Poslanico zaznamuje tudi globoka solidarnost do tistih, ki načrtujejo svoje življenje in bodočnost svojih otrok v trenutku nenaklonjenih gospodarskih okoliščin. Škof je izrazil željo, naj Trst postane vedno bolj "domovina dialoga", to je kraj, kjer naj različne verske izpovedi, različne narodnostne skupnosti ter do drugega spoštuječi ideali premostijo pregrade v novi evropski skupnosti. Kot križišče različnih narodov je imelo naše mesto vedno nalogo, da je na podlagi medsebojnih vezi spodbujalo k ustvarjanju nove Evrope: ta mora biti ponosna tako na svoje skupne korenine kot tudi na raznolikost

nje vloge laikov, versko in teološko izobrazbo mladih. Občuteno zaskrbljenost je prelato izrazil v zvezi s pomanjkanjem slovenskih duhovnikov.

Dvehletno delovanje zborovanja je torej nakazalo ključne probleme, ki jih bo tržaška Cerkev v sodelovanju z vsemi komponentami mestne stvarnosti v bodoče reševala. "Šlo je za pot, na kateri smo vsi dorasli v želji po enotnosti", je povedal še škof Ravignani in zaključil: "Zborovanje nas je tako popeljalo na pot sožitja in enotnosti. Mi vsi pripadamo eni sami skupnosti, pa čeprav govorimo različne jezike, saj nas tako Italijane in Slovence združuje ena sama govorica, govorica ljubezni".

Igor Gregori

OBVESTILA

IZŠEL JE naš tradicionalni stenski koledar *Naš koledar 2004*. Spominja nas na naša skupna in posamezna župnijska romanja v naše svete kraje v Sloveniji. Dobi se pri vseh naših župnikih, v Katoliški knjigarni v Gorici in v Tržaški knjigarni v Trstu.

V SREDO, 19. novembra, ob 20. uri bo v župnijski dvorani mesečna konferenca. P. Andrej (Janez Božič), ki misijonari 40 let v Braziliji, bo predaval na temo *Dobro in slabo v Braziliji (Amazoniji)*. Sledijo razgovori in družabnost s petjem. Vabljeni!

DAROVİ

V SPOMIN na drago Felicito Vodopivec daruje družina Jevnikar 200,00 € za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu.

ZA SLOVENSKO Vincencijevo konferenco v Trstu daruje v spomin na drago prijateljico Felicito Vodopivec Marta Godina 20,00 € in Nada Martelanc 20,00 €.

V SPOMIN na Felicito Vodopivec daruje N.N. 20,00 € za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu.

M.G. daruje za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu 30,00 €.

ČLANI GLAVNEGA odbora Slovenske Vincencijeve konference v Trstu darujejo v spomin na požrtvovalno sodelavko Marijo Bizjak 50,00 € za reveže.

DRUŽINA RUSTJA Aleksander v spomin na gospo Pino Kocjancič za Marijin dom pri Sv. Ivanu v Trstu 80,00 €.

V POČASTITEV spomina Petra Šorlija, Felicite Vodopivec in Marije Bizjak darujeta dr. Marko Udovič in žena Marija za Marijin dom pri Sv. Ivanu v Trstu, za cerkveni pevski zbor in za slovenske skavte po 100,00 €.

V SPOMIN na Marijo Bizjak daruje Elvira 10,00 €, Julka 50,00 € za misijonarja Ernesta Saksido.

V SPOMIN na Marijo Bizjak daruje Severina Buzečan 100,00 € za misijonarja Ernesta Saksido.

V SPOMIN na drago Marijo Bizjak daruje družina Saksida 50,00 € za misijone.

OB OBISKU patra Ernesta Saksida je bilo nabranih na Opčinah 3.010,00 € in v Rojanu 8.591,00 €.

SOŽALJE

Svetoivanska župnijska slovenska skupnost pri Sv. Ivanu v Trstu izraža ob smrti Marije Bizjak družini iskreno krščansko sožalje.

Radijski oder / Začetek novembra

Tečaji lepe govornice za vse starosti in potrebe

Radijski oder je med svoje cilje že pred leti uvrstil tudi aktivno skrb za ohranjanje in negovanje občutka za lepo slovensko govornico. V ta namen že več let prireja Tečaj lepe govornice, ki je naletel na dober odziv. Prav zato ga misli RO ponuditi najširši javnosti tudi v letošnjem šolskem letu. Gre za tečaj, med katerim se slušatelji učijo dikcije, pravih besednih in stavčnih naglaševanj, nastavitve glasu, pa še interpretacije tekstov in improvizacije, prostega govora v pravilni slovensščini itd. Letos bo RO uvedel nekatere novosti. Tečajniki bodo razdeljeni glede na starost in stopnjo znanja. Že lani je uspešno deloval tečaj za otroke, zato ga bodo ponovili. Poleg tega bodo predvideni še trije tečaji. Prva skupina bo za odrasle, ki se bodo prvič udeležili podobnega tečaja, ali za tiste, ki nimajo specifičnih

zahtev, pač pa bi radi samo poboljšali lastno izgovarjavo in nastop. Druga skupina bo namenjena tistim, ki morajo zaradi poklica ali dejavnosti nameniti posebno skrb jeziku in govoru. Gre za tiste, ki se oglašajo v javnosti - odgovorne za stike z javnostjo, časnikarje, urednike oddaj, igralce - in ki torej potrebujejo specifičen in zahtevnejši program. Tretja skupina bo namenjena šolnikom, ki morajo vsak dan pri podajanju snovi uporabljati lepo slovensko govornico ter jo približati mladim. Za šolnike bo RO organiziral posebne intenzivne delavnice, ki bodo koncentrirane ob weekendih enega meseca. Najprimernejši termin bodo določili skupaj - verjetno v drugi polovici šolskega leta.

Za informacije je ob delavnikih od 9. do 17. ure na voljo tel. št. 040 370846 (Nadia).

BS

Društvo slovenskih izobražencev

Predstavili novi knjigi Zore Tavčar in Rafka Dolharja

FOTO: KROMA

Društvo slovenskih izobražencev je prejšnji ponedeljek povabilo v svojo sredo dva ugledna gosta, Zoro Tavčar in Rafka Dolharja. Oba sta pred kratkim izdala dve novi publikaciji in predstavitev letih je potekala v Peterlinovi dvorani. O gostih in njihovih delih je občinstvu najprej spregovora

nila prof. Marija Cenda.

Dolharjevi *Odbrani spisi*, ki so izšli pri Celovski Mohorjevi, predstavljajo neke vrste skupen avtorjevih političnih in življenjsko nazorskih prepričanj, ki se braloc prikupijo v obliki krajših črtic in spisov. V teh je prisotno Dolharjevo dolgoletno delovanje v stranki Sloven-

ske skupnosti, pa tudi njegovo estetsko doživljanje čudovite narave rojstne Kanalske doline. Spisi enega kot drugega značaja se ponujajo v tekočem slogu in s sintetičnim izrazoslovjem.

Ob *kresu življenja* (izdala založba Družina iz Ljubljane) prof. Zora Tavčar je knjiga leposlovnega pečata. Publikacija, je povedala Cenda, je izšla pri Goriški Mohorjevi že pred več kot desetimi leti: kar imamo v rokah pa ni le ponat-

tis prejšnje knjige, temveč obogatena zbirka novel, ki z lahkotnim izražanjem in rahlodrešim peresom zaobjema, kar je človeškega. V knjigi zaživi ves slovenski svet, tako matični in zamejski, kot tudi zdovski.

Prihodnji ponedeljek bo DSI v sodelovanju s Slovenskim klubom priredilo okroglo mizo o odnosih med šolo in našimi sredstvi množičnega obveščanja.

IG

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

bo obeležila

40-LETNICO SVOJEGA DELOVANJA

v soboto, 15. t.m., ob 20. uri v dvorani Visoke šole za tolmače in prevajalce v ul. Filzi 14 v Trstu.

Vabljeni člani in prijatelji!

ZAHVALA

Globoko ganjeni nad izrazi sočutja ob smrti naše drage

MARIJE BIZJAK

se toplo zahvaljujemo g. kaplanu Milanu Nemaču za besede tolažbe, g. župniku Giursiju, g. Maku Suardu, dr. Danijelu Žerjalu, svetoivanskemu cerkvenemu zboru za občuteno petje in vsem, ki so z nami počastili njen spomin.

Žalujoci svojci.

Zahvalna nedelja na Goriškem Hvaležnost za prejete darove

FOTO: DPD

Zahvalna nedelja je med našimi ljudmi priljubljen praznik bodisi na vaseh kot v mestu. To je namreč trenutek, ko se zahvalijo Bogu za prejete darove in jim tako tudi dajo pravo vrednost.

V GORICI

Posebna zahvalna nedelja je bila 9. novembra v cerkvi sv. Ivana v Gorici (na sliki), ko so se verniki izrecno zahvalili Gospodu ne le za običajne darove, ampak tudi za msgr. Cvetka Žbogarja, ki se je po več kot 20-letnem požrtvovalnem in očetovskem služenju kot duhovni vodja dušnopastirskega središča v Gorici nekako umaknil v ozadje, saj je bil 1. t.m. imenovan na njegovo mesto mladi p. Mirko Pelicon DJ. Slednji je v homiliji povedal, da je gobavost današnjega časa nesposobnost slišati, videti in okušati Božje darove. In edino zdravilo proti tej grdi bolezniji je ljubezen, "bivanjska sila, ki je sposobna delati čudeže". V imenu vseh faranov, ki so napolnili cerkev, se je p. Pelicon zahvalil msgr. Žbogarju za njegovo dragoceno delo, Gospodu pa, "ker smo ga imeli, ga imamo in ga bomo še imeli, saj so mu vrata vedno odprta." Tudi msgr. Žbogar se je po slovesni *Zahvalni pesmi* srčno zahvalil Bogu "za vse dosežke na vseh področjih delovanja duhovnije"; zlasti se je spomnil zahtevne preureditve cerkve in doma Franc Močnik. Hvaležnost je izrazil vsem, ki so ga podprli v pastirskem delovanju. "Veliko je bilo tudi trnja, še več pa rož," je še povedal in navzočim zaupal, da hrani v najlepšem spominu zlasti krste in zakone. "Vsemogočni Bog naj bo bogat plačnik vsem!" Kot se spodobi, so se verniki po maši ustavili ob bogato pogrnenih mišah, Bogu hvaležni tudi za vse bolj živo župnijsko skupnost.

PO VASEH

Več kot vaški praznik je bil prejšnja nedelja, 9. t.m., ob 10. uri v Štavnuru, kjer so praznovali skupno zahvalno nedeljo verniki iz omenjene vasi, Pevme in Podgore. G. Vojko

Makuc nam je povedal, da se je zbralo ogromno ljudi, ki so prišli tudi iz Gorice. Po maši je bil blagoslov lepega voza s pridelki in traktorjev. Člani kulturnega društva so navzočim ponudili vino in kruh; sledila je bogata zakuska, pravzaprav kosilo, ki je v sončnem jesenskem dnevu kronalo lepi praznik.

V Števerjanu je bilo lepo vaško slavlje prejšnje nedelje, ko je župnik Anton Lazar po maši blagoslovil voz in številne traktorje na trgu pred cerkvijo; veliko ljudi se je v veselju družabnosti rado ustavilo tudi ob zakuski prav tam.

Tudi v Jamljah je lepo jesensko vreme privabilo prejšnje nedelje, 9. t.m. popoldan, veliko ljudi k zahvalni maši, ki jo je daroval župnik Ambrož Kodelja. Slavlje je snemala ekipa slovenskega sedeža RAI iz Trsta. Po maši je bil običajni blagoslov vozil in traktorjev.

V Gabrjah so se prejšnje nedelje zbrani verniki med mašo na poseben način zahvalili tudi za novo življenje, saj so imeli krst. Dan prej, v soboto, 8. t.m., so se verniki na Peči zahvalili Gospodu za prejete darove z večerno mašo, h kateri so tudi prinesli svoje pridelke. Te običaje je vredno ohranjati, nam je povedal župnik Viljem Žerjal.

V Doberdolu se bodo farani zahvalili Bogu prihodnje nedelje, 16. t.m., ob 10. uri, in sicer ob koncu tridnevnega pastirskega obiska goriškega nadškofa. V Sovodnjah bo, kot običajno, zahvalnica na nedeljo po praznovanju farnega zavetnika sv. Martina, torej prihodnje nedelje, 16. t.m., ob 10. uri. Na isti dan bo zahvalnica tudi v Štandrežu, in sicer ob 10.30. V Rupi bo maša ob 10. uri, ob 14.30 pa večernice, nakar bo spredov krenil do bližnjih društvenih prostorov, kjer bodo po ustaljeni navadi blagoslov voza in vina, krajši nagovor, pa še razstava vin; da bo še bolj praznično, bo poskrbel zbor, ki bo zapel Bogu v čast in ljudem v veselje.

DD

Liturgična poglobitvena srečanja

Škofijski liturgični urad goriške nadškofije prireja v naslednjih tednih in mesecih v prostorih Duhovniške skupnosti v Gorici (ul. Seminario 13) poglobitvena srečanja z naslovom *Za živo mašno slavlje*. Srečanja bodo potekala od 15. do 16.30. Prvo bo 16. t.m. za izredne delavce obhajila. Za odgovorne za zakristijo bodo posamezna srečanja potekala po dogovoru s Škofijskim združenjem mežnarjev v različnih krajih v škofiji: prvo bo v nedeljo, 16. t.m., v Fari ob Soči. Informacije: Škofijski liturgični urad, tel. 0481 597601, od 9. do 12. ure.

Pastirski obisk nadškofa Dina De Antonija v Sovodnjah "Župnija Sovodnje, bodi enega srca in ene duše!"

Te ljubeznive očetovske besede je goriški nadškof msgr. Dino De Antoni zaupal prejšnje nedelje, 9. t.m., vernikom v Sovodnjah med pridigo ob koncu enotedenskega pastirskega obiska. Srečal se je z otroki v vrtcu in osnovni šoli, z mladimi, s starši, z orožniki, s člani občinskega sveta in odbora proti upepeljevalniku, zastopniki kulturnih, športnih in rekreativnih društev, z bolehnimi in ostarelimi. Vsa koga je hotel bolje spoznati, nagovoriti in opogumiti.

Prav zato je med mašo, pri kateri ga je cerkveni zbor na koru sprejel s svečano *Ecce sacerdos magnus*, spodbudil farane, naj bodo živi kamni, vgrajeni v duhovno stavbo krščanske skupnosti-Cerkve. Ta naj jim bo dom, kjer naj tkejo medsebojne odnose. Klicani so, da "kot živi kamni, izvoljen rod in svet narod" oznanjajo Božja dela.

"Skupnost župnije sv. Martina iz Sovodnj, ali se čutiš Božje ljudstvo?" je vprašal nadpastir. Da bi to bili, jim je priporočil, naj se ne bojijo tišine in naj gojijo molitev. Pri tem naj bodo iznajdljivi: "Vzemite v roke ikono ali

FOTO: DPD

Sveto pismo ali risbo, ki jo je vaš otrok prinesel iz vrtca..." Pomembno je tudi, da vzgajajo in se tudi sami vzgajajo k molitvi. "Otrok, ki vidi moliti starše, bo molil tudi sam." Nadalje je navzoče spodbudil, naj bo zanje cerkev dom in šola skupnosti, v kateri naj se bratsko svari: "Naučite se doživljati bližnjega kot nekoga, ki vam pripada... V njem iščite, kar je dobro... Nosite bremena drug drugega..." In postavil jim je svetel zgled: "Prvi kristjani so živeli, kot bi imeli eno srce in eno dušo. To so nadškofove sanje za Sovodnje..."

Torej moliti in vzgajati k molitvi, da bi gradili bratsko skupnost ljudi, "da bi bilo življenje lepo in srečno".

Pred koncem maše sta mala župljana v imenu župnijske skupnosti darovala nadškofu šopek cvetja, simbol 832 šopkov (toliko je Sovodnjcev) - kot je povedal župnik Marjan Markežič - ki bi mu jih radi podarili v zahvalo za to, da je teden dni preživel med njimi. Po maši se je veliko ljudi zbralo v župnišču v prijetni družbi, kjer so skupno z nadškofom okušali lepoto življenja v skupnosti.

DD

Tržič: spomin na rajne

Člani društva Jadro in Tržič ter ženskega zbora so se z večerno mašo v torek, 4. t.m., v cerkvi sv. Nikolaja v Tržiču spomnili vseh rajnih. Že četrtič jo je zanje daroval g. Maks Suard. Ob tej priložnosti, ki združuje naše rojake iz Laškega, se je zbralo več kot sto ljudi, ki so jih nagovorili Bernardka Radetič, Karlo Mučič in predsednik tržiškega občinskega sveta Fabio Del Bello.

Forum za kulturo / Predavanje

Vloga kulture v luči združenega goriškega prostora

Študijsko raziskovalni forum za kulturo je 4. novembra predlagal zanimivo razmišljanje Janeza Povšeta o vlogi kulture v bodočem skupnem goriškem prostoru. Slovenski kulturnik je v uvodu poudaril, da je vstop v EU zelo pomemben dogodek. Vsi ga doživljamo kot prelomno obdobje. Nastopil je nov čas, ko je demokratizacija na višji stopnji. Zgodilo se je nekaj več od političnega dogodka. Na lastne oči lahko vidimo, kako se prostori okoli nas odpirajo. Prav tu lahko doživljamo, da je družbena ideja uresničljiva in da soustvarjamo čas, ki je boljši od prejšnjega.

Vendar kot vsak pomemben dogodek tudi ta skriva pasti. Človek je nad tem navdušen in hkrati se razžalosti. Po velikih družbenih premikih, kot je bil padec berlinskega zidu, nastopi po začetnem navdušenju nekakšna skepsa.

Najbolj negativen vpliv v tem smislu odigra življenjsko-ekonomski vidik, ki začne izrivati prejšnje navdušenje in zavira kasnejši razvoj, tako da stvari dobijo negativno kontinuiteto, vse gre spet po starem. Ob tem vidiku je predavatelj postavil kulturno-duhovni vidik. Ta deluje v smeri, da ne pozabimo, kaj se je v določenem trenutku zgodilo, in se upira temu, da bi prejšnji izredno močan vidik prevladal.

Iz te uvodne sheme je predavatelj prešel na osebno doživljanje goriškega in novogoriškega prostora. Slovenska narodnostna skupnost je po njegovem mnenju dosegla povsem nov položaj. Dobila je enakopravnost, enakovrednost. Imamo konkretno prisrčnost odnosov, ki je občutena tako na vildnih nivojih kot v mimobežnih srečanjih z ljudmi. Pogovori, stiki in izmenjave so sad potrpežljivosti in pre-

FOTO: N.KL.

teklega večkrat nevhvaležnega dela naše narodnostne skupnosti. Italijani se nam približujejo, razdalje so se bistveno zmanjšale.

To so dejstva, na katera je pozorna kultura. Ne dopustimo, da bi nas ekonomska logika oropala novosti sedanjega dogajanja. Kultura naj neti oženj te človeškosti in naj pa-

Veliki dobrotnici v hvaležen spomin

Lansko leto je na svečnico odšla v večnost Cilka Kovač, ki smo jo poznali kot zgledno Marijino družbenico in plemenito gospo, ki je celo življenje s svojim glasom bogatila tudi bogoslužje v goriški stolnici.

Cilka pa spada tudi v tisto skupino družbenic, ki so se izkazale že v času življenja. V takratnih razmerah, pri izjemno skromnih osebnih dohodkih, so vedno večji del svojih prihrankov namenjale v dobrodelne namene. Pomembna je bila njihova pomoč pri uresničevanju Katoliškega doma, pri vseh humanitarnih pobudah in podpori naših ustanov. Že pred odhodom v večnost je Cilka namenila svoje stanovanje Fundaciji Gorica, za vse ostalo pa napisala navodila.

Leto in pol po njeni smrti, ko smo vse njene želje izpolnili, uresničujemo še zadnje dejanje s porazdelitvijo ostalih sredstev v višini 14.600,00 evrov med te ustanove: Kulturni center Lojze Bratuž, Novi glas, Zavod sv. Družine, Semenišče v Vipavi, Slovenska karitas, Sveta Gora, cerkev sv. Ozbalda in lačni otroci.

Cilki bomo ostali večni dolžniki. V zahvalo njeni dobroti jo priporočamo v molitev, čeprav vemo, da tudi na novem domu skrbno spremlja naše delo in je pri Bogu velika priprošnjica.

zi, da ne ugasne. Na tej meji je priložnost, da se Evropa bolj oprime in zaživi, boljša kot na slovenski severni meji.

Projekt slovenskega kulturnega prostora, nekoč enotni slovenski kulturni prostor, mora živeti dalje. Kulturno dogajanje, ki tu že obstaja in je bilo bogato že v preteklosti, je treba dvigniti na višji nivo. Skupni kulturni programi bodo morali razbremeniti naše ustanove. Naši potenciali so taki, da smo sposobni biti so-akterji tudi skupnega slovenskega kulturnega prostora, čeprav je relacija z Ljubljano težja od relacije Gorica-Nova Gorica.

Predavatelj je nazadnje omenil še enega nevidnega nasprotnika: podcenjevanje meje. Življenje ljudi ob meji poteka 90% v drugem družbenem redu in ne zanimamo se, kaj se dogaja onstran meje. Meja je uspevala marsikoga v tem prostoru. To bi utegnilo resnično zavirati bodoče stike in treba bi bilo vedno presepati te meje.

Harjet Dornik

SCGV Emil Komel / Tretje srečanje z glasbo 2003-04

Umetnina, ki je že na zemlji nebeška

Šele tretji koncert letošnje sezone Srečanj z glasbo, pa že vrhunec, višek! V izbrano umerjen in umirjen jesenski čas je namreč v nedeljo, 9. novembra, zazvenel Verdijev Requiem, monumentalno delo, ki ga na svetovni lestvici največjih umetnin zagotovo lahko uvrstimo med prvih deset. Verdijev življenjepis je poln legendarnih zgodb in nenavadnih preobratov. Nič čudnega, saj je kot izjemno priljubljen skladatelj že zdavnaj prešel v kraljestvo nesmrtnih. Usoda mu je trdo tlakovala pot. Krivice in strahotne izgube najbližjih so klesale tudi njegov opus, kjer ima posebno mesto prav Requiem. Poslovno se je skladatelj sicer zelo uspešno vrtel v krogu take produkcije, ki je dosegala široko priljubljenost, a to ne pomeni, da je "skomercializiral" tudi svojo genialnost, nasprotno, po naročilu je bil sposoben ustvarjati največje umetnine, ki so mu prinesle velikansko slavo. Requiem v opusu zaseda posebno mesto. Tudi zato, ker je ena redkih skladb, ki so nastale zgolj iz njegove notranje potrebe. Dotaknil se je bistva človekove biti, ki je en sam krik vitalizma pred vrati večnosti. Prehod (smrt) je katarza in strah obenem, je upanje in tragika, je vera in skrivnost ... Requiem je popotnica, ki se spogleduje čez in preko. Neskončna žalost se utaplja v veri in molitvi, v upanju in čistini poslednjih resnic. Mojster je svojo glasbo izruval iz svojih emotivnih temeljev in do skrajnih meja "izkoristil" melodični vrec svoje duše. Tako v oblikovanju orkestrskega kot solističnega in zborovskega parta. Vse zveni nebeško in zemeljsko obenem. Uspel mu je veliki "zlati rez": človekovo stisko povečati na nebeški zven. Tokratna izvedba v "njegovem" gledališču Verdi je bila še po-

FOTO RUMBACA

sebej veličastna tudi zaradi izvajalcev. V središču italijanske kulturne prestolnice v Gorici so blesteli skoraj sami slovenski izvajalci: Simfonični orkester RTV Slovenija z Markom Munihom na čelu, APZ Tone Tomšič (Urša Lah), Domžalski komorni zbor (Tomaz Pimat), Ljubljanski madrigalisti (Andreja Martinjak) in solisti: Eldrydd Cynan Jones (sopran), Mirjam Kalin (mezzosopran), Mihail Zamfir (tenor) in Krzysztof Klorek (bas). Povejmo, da je sopranistka sicer "vsokočila" namesto obolele Anne Williams-King, ki je bila gotovo boljša izbira. Če lahko orkester in vse združene zборе pohvalimo za imenitno opravljeno delo - no, zborovski part je bil na premajhnem odru nekoliko "utesnjen", plitev, brez tiste prisilovične "bombastične" dinamike, ki krasí Verdijevo glasbo - pa za soliste lahko pripomnimo, da so na trenutke odstopali od vrhunsko postavljenih celote. Šibkejša sta bila namreč angleška sopranistka, ki ji velika vloga ni ravno napisana na kožo, posebno v ekstatičnih trenu-

kih vmesnih vrhuncev najvišjih leg, podobno pa se je dogajalo tudi romunskemu tenoristu, katerega glas je za tako veličastno delo prearahel, premalo izrazit. Blestela je Mirjam Kalin, res blestela in navdušila z izjemno sposobnostjo vživljanja v vlogo, gladkostjo interpretacije ter glasom, ki človeka prevzame. Tudi poljski basist je svoj part zelo korektno izvedel, tako da je splošni vtis kljub omenjenim pripombam nadvse dober. Pra-

vzprav odlični, če pomislimo, kakšen izziv je delo samo, koliko koncentracije in truda je potrebno vložiti, da zaživi kot ena največjih umetnin vseh časov. Marko Munihi se s tem koncertom nadvse uspešno poslavlja od svoje redne zaposlitve dirigenta Simfoničnega orkestra RTV Slovenija in še enkrat (seveda verjamemo, da ne zadnjič) potrjuje svoj veliki talent prav za oblikovanje velikih vokalno instrumentalnih del.

Jože Štucin

Spored zborovske revije Cecilijanka 2003

V Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici bo v soboto, 22., in nedeljo, 23. novembra, potekala že tradicionalna revija pevskih zborov Cecilijanka, ki jo organizira Zveza slovenske katoliške prosvete. Letošnja prireditelj je že 45. in je posvečena Anki Černic.

Na sobotnem koncertu bodo nastopili zbori: Župnijski mešani zbor Šempeter (zborovodja Bogdan Breclj), Vokalna skupina Sraka iz Štandreža (Bogdan Kralj), Združeni zbor Devin in Rdeča zvezda iz Saleža (Herman Antonič in Rado Milič), Ženski zbor Jezero iz Doberdoba (Dario Bertinazzi), Mešani zbor Pomlad iz Podbonesca (Carla Franzolini), Moški zbor Kazimir Nanut iz Kanala (Aleš Rupnik), Pevska skupina Akzent iz Pečnice, Koroška (Anica Lesjak Resson), Moški zbor Fantje izpod Grmade (Ivo Kralj), Mešani zbor Hrast iz Dober-

doba (Hilarij Lavrenčič).

Nedeljski del Cecilijanke pa bodo oblikovali tile zbori: Mešani zbor Rupa-Peč (Zdravko Klanjšček), Ženski zbor Devin (Herman Antonič), Mešani zbor Štandrež (David Bandelli), Ženski zbor Prosek-Kontovel (Marko Štoka), Mešani zbor Lojze Bratuž iz Gorice (Bogdan Kralj), Moški zbor Štmaver (Nadja Kovic), Vokalna skupina Euphonia iz kraja San Pier d'Isonzo (Ivan Portelli), Moški zbor Mirko Filej iz Gorice (Zdravko Klanjšček), Mešani zbor Podgora (Mirko Spazzapan) in Mešani zbor F.B. Sedej iz Števerjana (Vladimir Čadež). Nedeljski program bo zaključil Združeni ženski zbor pod vodstvom Franke Žgavec, ki bo Anki Černic v spomin zapel Gobčevo Dekletom.

Cecilijanka poteka pod pokroviteljstvom goriške občinske in pokrajinske uprave.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

ABONMA LJUBITELJSKIH GLEDALIŠKIH SKUPIN ŠTANDREŽ 2003

TATA VSE VE ČUDNA BOLEZEN

REŽIJA: Janez Starina

NASTOJAJO: Majda Zavavlav, Božidar Tabaj in Marko Brajnik

Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu,
nedelja, 16. novembra 2003, ob 17. uri

Po predstavi bosta na voljo pečeni kostanj in novo vino
REZERVACIJA VSTOPNIC: Božidar Tabaj, tel. 0481 20678

Napovedana abonmajška predstava MARKOLFA je preložena.

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Gostovanje Stalnega gledališča
Metastasio iz Prata

Sandro Veronesi - Danis Tanović

NO MAN'S LAND-NIKOGARŠNJA ZEMLJA

REŽIJA: Massimo Luconi

Torek, 18. novembra 2003, ob 20.30 Red A in B
Kulturni dom Gorica (Ul. I. Brass 20)

Obveščamo cenjene abonente, da bo zaradi združenih
abonmajev izbira sedežev prosta!

DRUŠTVO JADRO IZ RONK

prireja

♦ 21. in 28. novembra ob 20. uri na sedežu društva v Romjanu TEČAJ UMETNIŠKE KOMPOZICIJE IZ POSUŠENIH CVETNIH LISTOV z gospo Vilmo Cotič Tabaj.

♦ DVA TEČAJA KUHANJA KRAŠKIH JEDI pa bosta v soboto, 22. novembra, in torek, 2. decembra, ter torek, 9. decembra, in soboto, 13. decembra. Začetek ob 15. uri na sedežu alpincev v Ronkah.

Za tečaje je obvezna prijava (tel. 0481 482015)

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

OBVESTILA

V PETEK, 14. t.m., bo ob 20. uri v kmečkem turizmu Maz-zucchin v Romjanu martinovanje, ki ga organizirajo društvo Jadro, Tržič in ženski pevski zbor.

ODBOR PROTI upepeljevalniku obvešča, da bo v soboto, 15. t.m., zbiral podpise proti goriškemu upepeljevalniku pri mestnem parku na Korzu Verdi od 10.30 do 12.30.

KRAJEVNA SKUPNOST Podgora in Stražice organizirata v soboto, 15. t.m., ob 15.30 v prostorih bivše osnovne šole, ul. Slataper 27, v Podgori, Praznik kostanja. Sledila bo družabnost s kostanjem in vinom "brule". Vabljeni vsi prebivalci Podgore in Stražic.

ODBOR PROTI upepeljevalniku pripravlja manifestacijo proti onesnaževanju, ki bo v soboto, 22. t.m. Zbirno mesto je parkirišče pri Rožni dolini ob 10. uri. Sprevod se bo začel ob 10.30 in bo šel do sedeža goriške občine in pokrajine.

V PONEDELJEK, 24. t.m., bo ob 20. uri srečanje župnijskih pastoralnih svetov štandreške dekanije. Drugo srečanje bo 1. decembra ob 20. uri. Kraj srečanja bomo pravočasno ja-

vili po srečanju z duhovniki. Obe bo vodil mladi in izkušeni g. Peter Žakelj z Mirenskega Gradu. Vsak moderator ali predsednik ŽPS naj pripravi kratek poseg o delu in težavah v ŽPS. Srečanji sta obvezni. Naj nihče ne manjka!

RAZSTAVA OIJ Andreja Kosiča v Kulturnem centru Lojze Bratuž bo odprta do 22. novembra med prireditvami.

DAROVI

ZAZAVOD sv. Družine: v spomin na Ano Vizintin darujejo sošolci ob 50. obletnici mature 30,00 €.

A.K. ZA pastoralne dejavnosti pri sv. Ivanu 100,00 €.

ČESTITKE

Mira in Ivan! Vajin prihod je praznik življenja. Na stežaj vama odpiramo vrata srca. Z Nadjo in Petrom se radostimo družine Znidarčič, Boškin in Kovic.

Na Visoki šoli za muzikoterapijo v Assisiju je z najboljšim uspehom zaključila študij muzikoterapije Nadja Fabris Špacapan. Cestitajo ji družinski člani in prijatelji.

ŠTUDIJSKO RAZISKOVALNI FORUM ZA KULTURO

Gorica, 1. maj 2004 - Evropska obzorja in naš prostor

Inž. Nicolo' Fornasir

UNIVERZA IN NJENA VLOGA NA GORIŠKEM

(v italijansčini)

Torek, 18. novembra 2003, ob 20.30

Kulturni center Lojze Bratuž, komorna dvorana
Drevored 20. septembra 85 - Gorica

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabi na

PREDSTAVITEV KNJIŽNE ZBIRKE ZA LETO 2004:

♦ Koledar 2004

♦ Lida Turk

Le šepet je, ki ga slišimo o Njem

♦ Zorko Simčič

Trije muzikantje ali povratek Lepe Vide

♦ Adrijan Rustja

Rodil sem se v soboto

Petek, 21. novembra 2003, ob 18. uri

v razstavnih prostorih nad Katoliško knjigarno v Gorici

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

CECILIJANKA

45. REVIIJA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

Sodelujejo tudi zbori iz tržaške in videmske pokrajine ter Koroške in Slovenije.

Posvečena je Anki Černic.

GORICA, KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Sobota, 22. novembra 2003, ob 20.30

Nedelja, 23. novembra 2003, ob 16. uri

Javna občila

Dogovor o radijski oskrbi za Slovence na Koroškem

Zdi se, da se je vprašanje radijske oskrbe za slovensko narodno skupnost na Koroškem načelno rešilo. Predstavniki Radia 2 in Radia Agora so se 23. oktobra zedinili, in to tudi po zaslugi aktivnega zunanega posredovanja, za rešitev, ki predvideva, da bo na privatni frekvenci 105.5 med 6. in 10. uro oddaje oblikoval ORF, naslednji dve uri bo oblikoval Radio2, od 12. do 13. ure pa bi spored oblikoval spet ORF. Radio Agora bi prevzel oddajni čas med 13. in 15. uro ter nočni pas med 18. in 6. uro (za obdobje štirih let), ORF-u pa bi pripadal še oddajni čas med 15. in 18. uro.

Slovenska beseda na deželni frekvenci naj bi še vedno bila prisotna, vendar ne v tradicionalnem večernem pasu med 18. in 19. uro, ampak med 15. in 17. uro, ko je na sporedu večjezična oddaja *Servus-Srečno-Ciao*.

O radijskih sporedih in o medijski oskrbi na Koroškem smo se pogovorili z zastopnikom narodnih skupnosti v svetu publike ORF (ORF Publikumsrat) prof. Reginaldom Vospernikom, s poslovodjo Radia 2 mag. Marjanom Pippom ter z založnikom in poslovodjo Radia Agora Lojzeto Wieserjem.

Kako kot medijski človek ocenjujete sedanjo razpravo v zvezi z radijsko oskrbo slovenske narodne skupnosti na Koroškem?

Vospernik: Vse kaže, da prihaja dolgoletna razprava o elektronski medijski oskrbi koroških in s tem posredno tudi tolikokrat pozabljenih avstrijskih štajerskih Slovencev na področju radia v ciljno ravnino. Trdno upam, večje pričanje sem, da bomo znali tako kulturne in politične organizacije kakor tudi lastniki privatne frekvence modro razsoditi in privedi mestoma zelo mučne debate do zadovoljivega in konstruktivnega konca.

Pipp: Če bi v tej razpravi postavili v ospredje interese slo-

venske manjšine na Koroškem in bi se za to bile aktivno zavzemale vse strani koroških Slovencev, bi gotovo dosegli več. Sedaj pravzaprav polagamo temelje za bodočnost in udejanjimo, kakšna naj bo vsebina 5. odstavka 2. paragrafa zakona ORF (skrb za narodne manjšine, op. ured.). Imeli smo dobro priložnost, da bi dobili 12 ur slovenskega javnopravnega radijskega spore-

Reginald Vospernik

da. Radio Agora je ves čas zastopal predvsem lastne interese in zato bomo imeli samo 8 ur programa, ki ga bo prispeval ORF, ostalih 16 ur pa bomo oblikovali sami. Poudarjam: lahko bi imeli dvanajst ur javnopravnega sporedu, in to bi bila spodnja meja.

Wieser: Mislim, da smo izdelali pametno podlago, na kateri bo slovenska radijska beseda na Koroškem ponovno zaživela. Vprašanje pa je, če bo sploh mogoče rešiti t.i. dualni sistem, to je močno zastopano slovensko besedo znotraj ORF-a kot enakovredni faktor, na drugi strani pa razširitev slovenske besede na privatni frekvenci. Večjezičnost Radia Agora omogoča, da o nas izvejo tudi drugi na Koroškem. Podlaga se sicer ustvarja, na dlani pa je, da smo izgubili veliko časa in energij zaradi nekoordiniranih nastopov ali "samostrellov". Lahko bi več iztržili, vendar tudi to je odsev sedanjega stanja v manjšini.

Kakšna bi morala biti po Vašem mnenju radijska oskrba za Slovence na Koroškem?

Vospernik: Prizadevanja za celodnevno radijsko oskrbo segajo že mnoga leta nazaj. Zgled nam je bil vselej javnopravni tržaški radio, ki oskrbuje v Italiji živeče Slovence s kvalitetnim programom. Ker avstrijska javnopravna ustanova ORF žal ne razpolaga s kako dodatno svobodno frekvenco, se ponuja rešitev, ki bo, kakor kaže, v kratkem uresničena. Izkušeni in profesionalno vodeni oddelek v celovškem deželnem studiu bo oblikoval osem-

urni program, ostali čas pa si bosta delili družbi Radio 2 in Radio Agora. Ob tem je

Marjan Pipp

razveseljivo, da, zahvaljujoč se prizadevanjem medijsko zainteresiranih osebnosti v slovenski narodni skupnosti, slovenščina, tako se obeta, ne bo izrinjena iz javnopravnega regionalnega programa, marveč bo drugi deželni jezik ostal prisoten tudi v javnopravnem koroškem radiu, in to ne samo v homeopatskih dozah.

Pipp: Skupaj z ORF-om si bomo še naprej prizadevali, da bomo koordinirali našo programsko shemo kot servis za slovensko narodno skupnost na Koroškem. To smo tudi delali pred nekaj leti, ko je

nastal skupni projekt Radia 2. Radio Agora pa ima svoj koncept.

Wieser: V dnevnem sporedu naj bo prostor tako za Martina Čedermaca kot za tehno glasbo. Širina je potrebna. Večerni sporedi pa bodo v obeh deželnih jezikih in v jezikih priseljencev na Koroškem. Iz fenomena večjezičnosti naj iz mita nastane dejstvo. Ne potrebujemo solidarnosti, ampak spoštovanje!

Kaj pogrešate trenutno v koroškem etru in sploh v slovenskem medijskem prostoru na Koroškem?

Vospernik: Oba elementa - javnopravna regionalna frekvenca s svojo na novo koncipirano strukturo živega sosedsstva med narodom v deželi in med tremi narodi v alpsko-jadranski soseščini in po ORF-u oblikovana osemurna ponudba na privatnem valu - se bosta morala dopolnjevati, prepletati, drug na drugega opozarjati in drug drugega dopolnjevati. In še nekaj bi dodal: kdo brani koroškim Slovencev, da bi se bolj kakor doslej posluževali tudi radijskih valov, ki segajo javnopravno in privatno preko mejnih plotov iz Slovenije v deželo ob Zilji in Dravi. Tudi ta ovira naj bo manjša že danes, še prav pa po 1. maju 2004. Kaj še pogrešam? Živahnejše neposredno vključevanje poslušalk in poslušalcev v same programe v živo. Na tem področju se bo dalo gotovo spriči profesionalnosti, kvalitete in objektivnosti, ki jim je in bo zavezan ORF in njegov slovenski oddelek, marsikaj postoriti.

Neelektronska medijska oskrba na Koroškem na področju tiskanih medijev pa je poglavje zase; ne kaže se spuščati ob tej anketi na tako občutljivo področje. Tu bo

Lojze Wieser

treba verjetno to in drugo postoriti.

Pipp: Pogrešam, da bi Slovinci na Koroškem imeli lastno radijsko frekvenco. Deliti si jo moramo z Radiem Agora, to je s partnerjem, za katerega skrb za slovensko narodno skupnost ni primarni cilj oddajanja. Oddajajo za različne interesne platforme - od homoseksualcev do alternativnih skupin. Tega ne oporekam, vendar zakaj mora to potekati na frekvenci, ki naj bi bila pravzaprav namenjena za slovensko manjšino?

Pri tisku pa pogrešam takšno oskrbo kot na Tržaškem, kjer imate tudi lasten dnevnik. Koroški tednik "Novice" so take le v nazivu, saj gre pravzaprav za povzetke dogajanja: novice si ljudje čez teden izbirajo po drugih medijih.

Wieser: Kaj pogrešam? Čisto enostavno: kvalificiran povzetek v drugem deželnem jeziku, in sicer tako v nemških in kot tudi v slovenskih tiskanih in elektronskih medijih na Koroškem. Mislim, da bi bilo zanimivo, če bi imeli tudi televizijske podnaslove v obeh jezikih.

Peter Rustja

IN MEMORIAM

Pavla Rijavec

Dne 4. novembra je v Clevelandu preminila goriška rojkinja Pavla Rijavec. Rodil se je 1. 1921 v Trnovem na robu Trnovske planote. Številna družina se je leta 1926 preselila v Gorico. Tu je Pavla obiskovala osnovno in srednjo šolo pri uršulinah. Po očetovi smrti se je zaposlila in skrbelo za družino, ki so jo poleg mame sestavljale štiri mlajše sestre. Najprej je bila uradnica pri Goriškem zelenem križu, v času Zavezniške vojaške uprave pa je sprejela službo tajnice na Slovenski klasični gimnaziji in liceju. Prav iz tega časa se je spominja marsikateri tedanji dijak in še kak profesor. Takrat je bila zelo delavna v naših organizacijah. Posebej je treba omeniti njeno zavzetost ob pripravah na gradnjo Katoliškega doma. Bila je v pripravljalnem in nato v izvršnem odboru. Leta 1958 se je odločila, da tudi sama odide v ZDA, saj so tam že bile njena mama in sestre z družinami. V Clevelandu je bila tajnica v župniji, ki jo je vodil župnik A. Edward Pevec, pozneje clevelandski pomožni škof. Tudi v novem okolju je bila aktivna pri prosvetnih dejavnostih. Bila je npr.

tajnica Primorskega kluba od njegove ustanovitve dalje.

Zelo rada se je vračala v domače kraje in h goriškim prijateljem. Najprej je prihajala še z mamo, pozneje tudi sama. Zadnjikrat je bila v Evropi - tudi v Gorici - leta 2000, ko sta njeni sestri, ga. Hermina, poročena s tedanjim slovenskim veleposlanikom pri Sv. Sedežu dr. Karlom Bonuttijem, in ga. Kati, poročena z dr. Alojzom Burjesom, v Rimu slovesno praznovali zlato poroko. Potem se je z goriškimi prijatelji pogovarjala samo še po telefonu in na tistem upala, da se bo kljub že načetemu zdravju še kdaj vrnila v rodne kraje.

Na njeni zadnji poti 7. novembra ji je občuteno v slovo spregovoril upokojeni škof Pevec. Naj ji Bog poplača za vse, kar je dobrega naredila svojim najbližjim in širši skupnosti. Njenim sestram in ostalim sorodnikom naše iskreno sožalje. LB

Na vernih duš dan, ko se spominjamo svojih dragih rajnih, obiskujemo njihove grobove, zanje molimo in premišljujemo o smrti, sem v duhu stal ob grobu prijatelja Vinka Levstika na Božji njivi pri Sv. Gregoriju nad Ribnico, kjer ima v domači zemlji poslednje bivališče.

Tam so dne 22. avgusta - po pogrebni maši v nabito polni farni cerkvi ob somaševanju več duhovnikov, med katero je župnik iz Ribnice z občutenimi besedami prikazal Vinkovo življenjsko pot - žaro z njegovim pepelom položili v grob poleg ljubljene matere. Ogromna množica domačinov, somišljenikov, prijateljev in znancev iz vse Slovenije in tudi iz zamejstva se je udeležila pogreba. Ob odprtem grobu se nas je šest govornikov poklonilo njegovemu spominu in izreklo zadnji pozdrav. Stane Šterbenk, tajnik društva Nova slovenska zaveza, ki povezuje udeležence medvojnega protikomunističnega odpora, njihove svojce in somišljenike, in Vinko je bil njen aktiven član od njene ustanovitve, mu je kot domobrancu izkazal čast

Prijatelju Vinku Levstiku v spomin (1)

in spoštovanje in izrekel priznanje in zahvalo, kajti bil je odprtih rok pri uresničevanju njenih programov. Še posebej se je zahvalil za vsa dobra dela, ki jih je opravil v čast in spomin po krivici pobitih domobrancev.

Dragi Vinko, ko sva se sredi julija letos po nedeljski slovenski maši pri Sv. Ivanu v Gorici, ki si se je zadnje čase udeleževal, pogovarjala, si nisem mislil, da je to najin zadnji razgovor, da te ne bom več videl živega in da se bo končalo najino dolgoletno prijateljstvo.

Trdno sem prepričan, da si mi kot prijatelju - ker nisem bil v Gorici, ko si se boril s smrtjo - svojo smrt naznanil. Ko si v noči na 12. avgust umi-

ral, sem bil v Žabnicah. Nenadoma me je nekaj zbudilo iz spanja, kot da bi nekdo na ves glas zavpil. Skočil sem pokonci in zla slutnja me je obšla: "Nekaj se je zgodilo. Pa ja ne

nekomu od mojih." Hitro sem pogledal na telefonček v bojazni, da bi bilo kako hudo sporočilo. Nato sem pogledal še na uro: kazala je tri in dvajset minut. Nisem vedel, kaj bi napravil in dolgo nisem mogel zaspati. Ko sem se tisti dan proti večeru vračal iz Avstrije proti Žabnicam, sem odprl slovenski Radio Trst. Zastal mi je dih: ravno je napovedovalec poročal, da je zgodaj zjutraj umrl v Gorici zaradi nesrečnega padca hotelir Vinko Levstik. Takoj me je prešinilo: to je bilo tisto, kar

me je prebudilo! Vinko me je klical.

Na Vinka oz. na njegovo ime sem naletel že v daljnem letu 1946 v Rimu v pisarni za begunce (v znani ulici Dei Colli (tam so namreč imele svojo hišo tudi šolske sestre iz Tomaja). V pisarni so begunci iz Slovenije in slovenski domobranci iskali pomoči in informacij iz domovine in poizvedovali o možnosti za naselitev izven domovine. Zvedel sem, da je Vinko begunec in eden redkih domobrancev, ki se je rešil smrti, ker se mu je posrečil beg z vlaka, ki je peljal od Dravograda proti Celju transport domobrancev, ki jih je angleška vojaška oblast zadnje dni maja 1945 zvičajno in zahrbtno izročila Titovim partizanom, ti pa so jih brez sodbe in nečloveško pobili - okoli 9.000 - in zmetali v kraška brezna, rudniške rove in zagrebli v protitankovske rove.

Domobranci so se po 6. maju 1945 umaknili iz Slovenije preko Karavank na Koroško in se tam predali angleški vojski kot vojaki slovenske vojske.

/dalje
Martin Kranner

Napovedujejo hitro pot v območje skupne evropske valute, evra

Ponovno napetosti v odnosih s Hrvaško

Če bo v državnem zboru zakon o t.i. izbrisanih potrjen, bo Demokratska stranka zahtevala, da o njem odločijo na naknadnem zakonodajnem referendumu

V Sloveniji so vlada, parlament, politične stranke in javnost zelo zadovoljni s poročilom evropske komisije o pripravljenosti desetih držav kandidatov za vstop v EU. Slovenija je bila ocenjena kot najbolje pripravljena, čeprav mora do vstopa v povezovalno, 1. maja leta 2004, izpolniti še nekaj manjših zadev. Le-te so že v vladnem in parlamentarnem postopku reševanja. Treba bo, denimo, zagotoviti mednarodno primerljivost in priznavanje nekaterih poklicnih oz. strokovnih kvalifikacij, še posebej pri zdravniških, medicinskih sestrah, zobozdravnikih, babicah, farmaceutih in pri veterinarjih.

Vzdušje zadovoljstva in pričakovanj nadaljnjih ukrepov pri povezovanju slovenske države in države z združeno Evropo pa so zmotili nekateri novi incidenti, ki jih je povzročila sosednja Hrvaška. Nemara so posledica zavisti tamkajšnje politike in oblasti, ker se Slovenija hitro in uspešno vključuje v evroatlantske povezave, nove napetosti in spore pa najbrž povzročajo tudi zaradi potreb kampanje za bližnje parlamentarne volitve na Hrvaškem. Slovenija je z diplomatskimi notami zavrnila hrvaški predlog o posvetovanju glede ribištva na Jadranu, potem ko je Zagreb enostransko razglasil zaščitno ekološko-ribolovno območje, protestirala zoper nameravani "obisk" kandidata za hrvaškega poslanca dr. Slavena Letice v sporni slovenski

vojaški postojanki na Trdinovem vrhu, in proti razširitvi gojišča školjk na slovenski del Piranskega zaliva (na sliki). Ob tem sta Nova Slovenija, krščanska ljudska stranka, in Slovenska nacionalna stranka

danju omenjenega sveta prejšnji teden poudaril, "da bo Slovenija storila vse, kar bo mogoče, da bo lahko v evropski mehanizem menjalnih tečajev, ERM2, vstopila v začetku januarja 2005, nato pa bi čez

predlagani zakon v temelju krivičen do vseh lojalnih državljanov Slovenije, ne glede na njihov nacionalni izvor, saj posledično zahteva, da ravno tisti, ki so bili lojalni slovenski državi ali so se zanj celo aktivno bojevali, plačujejo odškodnino tudi tistim, ki so državo ogrožali ali na očiten način izigravali njene predpise. Edini pravi motiv predlaganih odločitev je politični. LDS in ZLSD želita na hitro "pridelati" nekaj deset tisoč novih državljanov in volivcev. Če bo oblastna večina v državnem zboru zakon ponovno potrdila, kljub vetu državnega sveta, bomo vložili najpobudo ali zahtevo za naknadni zakonodajni referendum. Referendumskega odločanja Ustavno sodišče ne more preprečiti, razen če ne dobi takšne zahteve od državnega zbora". Janez Janša je zelo kritičen do LDS tudi, kar zadeva kampanjo zoper zunanjega ministra dr. Dimitrija Rupla, o čemer smo v Novem glasu že poročali. Domnevno naj bi v postopkih ustanavljanja pravne fakultete in diplomatske akademije v Portorožu ravnal nezakonito. Zoper ministra se je obregnila tudi generalna državna tožilka Zdenka Cerar. Predsednik Slovenske demokratske stranke Janez Janša je LDS obtožil, da v zadevi Rupel "cinca". Meni, da bi morala LDS zunanjega ministra ali zamenjati ali pa zaščititi, ne pa dajati dvomljivih izjav. Marjan Drobež

opozorili, da so se diplomatske note doslej izkazale za neplodne, "zato bi morali odločno ukrepati". Stalna misija Slovenije pri Združenih narodih pa je generalnemu sekretarju svetovne organizacije 8. t.m. izročila diplomatsko noto, s katero je odgovorila na hrvaško naznanitev (notifikacijo) zaščitnega ekološko-ribolovnega območja. V noti je med drugim zapisano, da ima Slovenija teritorialni izhod na odprto morje in pravico do razglasitve lastnega izključnega ekonomskega pasu ali zaščitnega ekološko-ribolovnega območja. Slovenija je kot ena izmed obmorskih republik to pravico imela v nekdanji Jugoslaviji ter ves čas po njenem razpadu in jo ima tudi danes, je še zapisano v noti. O slovenskih stališčih bodo obveščene vse članice Združenih narodov. V Sloveniji bi skupno evropsko valuto, evro, uvedli do začetka leta 2007. Tako je predlagal Strateški svet za ekonomski razvoj in gospodarstvo, ki ga vodi predsednik vlade. Anton Rop je po zase-

dve leti uvedli evro". Seveda pa bo za doseg obeh ciljev monetarne politike potrebno predvsem znižati inflacijo.

"CINCANJE" LDS GLEDE ZUNANJEGA MINISTRA DR. DIMITRIJA RUPLA

Primer t.i. "izbrisanih" v Sloveniji dobiva razsežnosti pomembne predvolilne teme. Kot znano, gre za tiste osebe, ki ob osamosvojitvi niso poskrbele za svoj status in so mnoge tudi odšle iz Slovenije, pozneje pa so se vrile in sedaj zahtevajo svoje domnevne pravice, ki jih je potrdilo tudi Ustavno sodišče. Državni svet, torej drugi dom parlamenta, je prejšnji teden sprejel odločilni veto zoper t.i. tehnični zakon o "izbrisanih", ki ga je predhodno že sprejel Državni zbor. O tej zapleteni zadevi je Janez Janša, predsednik Slovenske demokratske stranke, v časniku *Delo* v soboto, 8. t.m., napisal daljši komentar, ki mu je dal naslov: *LDS in ZLSD kupujeta nove volilce na račun vseh davkoplačevalcev*. Predsednik največje opozicijske stranke je zapisal, "da je

Novo predavanje iz ciklusa sestajanja v gradu Kromberk je bilo 4. t.m. Dr. Damijan Guštin, znanstveni sodelavec Inštituta za novejšo zgodovino ter docent za vojaško zgodovino (Obramboslovje) na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani, je govoril o IX. korpusu narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije. Deveti korpus je predstavljal srž partizanskih enot na Primorskem (in Gorenjskem) in enega od treh največjih delov slovenske partizanske vojske med nemško

Tema je bila namenjena IX. korpusu slovenske osvobodilne vojske

V Goriškem muzeju nadaljevanje predavanj in pogovorov

V petek, 14. t.m., bo muzej priredil strokovni posvet o mednarodnih zvezah na Goriškem v 20. stoletju

Goriški muzej v gradu Kromberk že nekaj let prireja predavanja znanih strokovnjakov in drugih osebnosti o važnih temah iz preteklosti Primorske, ki pomenijo tudi izhodišče za snovanja in razvoj v novejšem času. Goriška pokrajina se je namreč pričela oblikovati že pred več kot tisoč leti, njena preteklost pa je tako pestra in raznolika, da omogoča stalna preučevanja. Največji dosežek tega obdobja je obstanek Slovencev na tej zemlji, ki je najbolj zahodni del slovenskega etničnega območja.

Naslednji dogodek v Goriškem muzeju bo v petek, 14. t.m. Priredil bo strokovni posvet o mednarodnih zvezah na Goriškem v 20. stoletju, ki so podlaga za sodobne povezave na slovenski zahodni meji. M.

zasedbo v drugi svetovni vojni. Njegovo vojaško delovanje, deloma sproščeno političnih (na)vodil, je imelo posebno strateško vlogo najzahodnejše partizanske enote na naši narodnostni meji, v zaključnem obdobju vojne pa je zagotovilo, da se je tedanja italijansko-jugoslovanska meja skoraj v celoti premaknila na resnično etnično mejo. V tem pogledu je bil IX. korpus najbolj neposredno vključen v sodelovanje z italijanskim oboroženim odporom.

Vprašanja in razmišljanja poslušalcev so se nanašala tudi na delež IX. korpusa slovenske osvobodilne vojske pri osvoboditvi Trsta, v povezavi s trditvami nekaterih političnih okolij, da se je to mesto osvobodilo samo s svojimi silami, torej brez pomoči in sodelovanja jugoslovanske vojske in devetega korpusa.

M.

Delovati bo začel kmalu, v najetih prostorih splošne bolnišnice

V Izoli tretji slovenski center za srčno kirurgijo

V prostorih, ki jih je dala v najem Splošna bolnišnica v Izoli, so povsem opremili Center za srčno kirurgijo, ki bo za Ljubljano in Mariborom tretji v Sloveniji. Uredila ga je zaseb-

na družba MC Medicor na površini 500 kvadratnih metrov, preden pa bo novi Center za srčno kirurgijo začel delovati, morajo lastniki izpolniti še nekatere formalnosti, predvsem urediti razmerje z ministrstvom za zdravje, ki naj bi ustanovi dodelilo koncesijo.

Direktor izolske bolnišnice dr. Tomaž Gantar je povedal, da je najemnik njihovih prostorov zagotovil vrhunsko opremo za srčne operacije in za druge posege, s čimer bo lahko prispeval k skrajšanju čakalnih vrst za take operacije. Gre za pravi večji primer v Sloveniji, ko javna ustanova, to je splošna bolnišnica, in zasebna družba sodelujeta v korist bolnikov. Bolnišnica in Center za srčno kirurgijo bosta sklenila razne pogodbe o nadaljnjem sodelovanju, tudi za preglede in preiskave, ki so potrebne pred operacijo. Zdaj morajo pacienti za vse take storitve pošiljati v Ljubljano. Strokovna direktorica splošne bolnišnice dr. Nataša Černič-Šuligoj si želi, da bi s strokovnjaki novega Centra sodelovali predvsem na področju kardiologije in invazivne diagnostike. Pričetek delovanja novega Centra za srčno kirurgijo v Izoli bo zagotovo pomemben dogodek za celotno zdravstveno službo na Primorskem in v Sloveniji.

Vipavski glas

Zapis ob 500-letnici posvetitve cerkve sv. Kozma in Damijana

Esej zgodovinarja in župnika Franca Kralja s Slapa pri Vipavi

Vipavski glas, glasilo tamkajšnje krajevne skupnosti, v vsaki številki objavlja zanimive in izvirne prispevke o raznih vidikih preteklosti in življenja na območju Zgornje Vipavske doline. Nekaj takih sestavkov širšega pomena in razsežnosti je objavljenih tudi v novi številki omenjenega glasila, ki je izšlo v nakladi sedemsto izvodov.

Prof. zgodovine na škofjski gimnaziji v Vipavi in eden od ustanoviteljev tega vzgojno-izobraževalnega zavoda, sicer tudi župnik v vasi Slap pri Vipavi, Franc Kralj (na sliki), je napisal daljši in bogato dokumentirani članek o cerkvi sv. Kozma in Damijana v Podbrju pri nekdanjem Šembidu, sedanjem Podnanosu, in sicer ob petstoletni-

ci njene posvetitve. Najprej je citiral šembidskega vikarja Ivana Tomažiča, ki je pred kakimi 120 leti v svoji pripovedi dejal, "da se po prijetni, malo napeti poti med Šentvidom in Podrago pride v mali četrtinki ure od Šentvida do Cerkve sv. Kozma in Damijana". Naselje, v katerem stoji cerkev, nosi lepo slovensko poimenovanje Podbrje. Cerkev je bila sezidana na prehodu v 16. stoletje v neposredni bližini graščine Roženek. Zrasla je na območju, o katerem Valvazor piše, da na njem raste najboljša vipavsko vino, ki mu razni zgodovinarji pravijo po nemško Kindermacher (vino, ki skrbi za nov rod), in je tako dobro, da ga ljudje v tem kraju obdržijo komaj eno leto.

Čeprav rodi zemlja ob Roženku tako odlično vino, vlada pozimi vsepovsod strah in močan veter, imenovan burja, ki je tako divji, da ne prestavlja z običajne poti le osedlanega konjčiča, ampak včasih odkrije ostrejša in jih raznese po vsej okolici.

Prof. Kralj navaja, "da razmeroma velika in prostorna cerkev v današnji podobi leži na nadmorski višini 180 metrov v čudovitem naravnem okolju, obdana z lipovim gajem. Njeno preteklost in delovanje povezuje s splošnimi verskimi in cerkvenimi razmerami v Vipavski dolini. Te razmere so bile zapletene in so bile zato vse prej kot naklonjene gradnji cerkve sv. Kozma in Damijana, niso pa preprečile njene postavitve.

Omenja cesarja Ferdinanda I., ki je leta 1528 Vipavsko dolino razdelil tako, da je bila poslej zgornja Vipavska dolina do Hublja vključena v kranjsko vojvodino, spodnja Vipavska od Hublja navzdol pa v goriško grofijo. Ta razdelitev je ostala do leta 1918, to se pravi do razpada Avstro-Ogrske. Da bi bila mera polna, so svoj delež strahu in negotovosti dodali še Turki, ki so zlasti od leta 1472 pogosto razsajali tudi po Vipavskem. Pozneje so vipavskim žup-

nikom preglavice povzročali tudi protestantje. Pisec članka, ki obsega veliko najrazličnejših podrobnosti o cerkvi, poudarja, "da je v letih po drugi svetovni vojni do današnjih dni doživela temeljito prenovo po zaslugi prizadevnih župnikov, tudi sedanjega neumornega dušnega pastirja msgr. Toneta Štrancarja, in s podporo Zavoda za naravno in kulturno dediščino v Novi Gorici. Zaradi tega zdaj pomlajena blesti v obnovljeni lepoti. Prof. Franc Kralj ob tem opozarja, da so k svetima zavetnikoma cerkve zlasti v času kužnih boleznih nekoč romale trume Vipavcev. In se na koncu članka v novi številki Vipavskega glasa sprašuje, "če se bodo spričo naraščajočih kužnih boleznih duha in srca v sodobnem svetu nekdanja množična romanja obnovila?" M.

ZAVAROVALNIŠKI KOTIČEK

Stojan Pahor

Hišno zavarovanje (1)

Dom predstavlja bogastvo, ki je večkrat sad dolgoletnega garanja in varčevanja. Z majhnim letnim stroškom se lahko lastnik izogne nevarnostim, ki lahko čez noč delno ali v celoti uničijo ves dolgoletni trud. V celoti se ne moremo zavarovati, lahko pa omilimo posledice, ki nastanejo ob različnih naravnih nesrečah, nepredvidljivih dogodkih ali namerno povzročeni škodi.

Hišno zavarovanje je dejansko paket, ki vsebuje: 1) Požarno zavarovanje nepremičnine in premičnin v hiši; 2) Civilno odgovornost zaradi lastništva hiše (Č. 2053 C.Z.); 3) Civilno odgovornost družine (Č. 2043 in 2048 C.Z.); 4) Rop in krajo hiše; 5) Pravno zaščito družine.

Požarno zavarovanje zavaruje pred osnovnimi požarnimi nevarnostmi, ki jih predstavlja požar, udarec strele, udarec lastnega ali neznanega vozila v zavarovano stvar, eksplozija, padec zračnega plovila, naravna nesreča (vihar, toča, poplava). V okviru požarnega zavarovanja se lastnik zavaruje tudi pred škodo, ki jo povzroči izliv vode iz vodovodnih in kanalizacijskih cevi, napaka na električni napeljava, pobalinsko dejanje tretjih oseb. Te oblike kritja ponavadi vsebujejo franšize oziroma omejitve pri izplačju škode. V sklopu požarnega zavarovanja pridejo v poštev tudi stroški za rušenje in čiščenje pogorelega objekta, stroški prenočišča v hotelu, morebitni stroški selitve.

Poleg glavnega objekta so predmet zavarovanja pomožni prostori (garaže, lope, drvarnice ...) ter premičnine v hiši

oziroma v stanovanju. V slednjem primeru pridejo v poštev pohištvo, gospodinjstvi stroji, osebni predmeti stanovanca (obleke), video in fono naprave v hiši (televizija, telefon, računalnik), dragoceni predmeti (dragulji, prstani, itd.), obloge in tapete, umetniški in antični predmeti. Navadno niso predmet zavarovanja gotovina, vrednostni papirji in avtomobil ter morebitna druga prevozna sredstva v garaži.

Splošni pogoji hišne police ponavadi izključujejo poravnano škodo, ki je posledica: terorističnih dejanj, potresa, poplava, ledu, namernih in nenamernih (it.: colpa grave) dejanj lastnika. Nekaterim od teh nevarnosti se pogodbenik lahko izogne z dodatkom posebnih klavzul.

Pri določanju zavarovane vsote (it. massimale assicurato), ki vpliva na višino končne premije, se upošteva tako imenovana vrednost objekta "na novo". S to formulo zavarovalnica izplača vsoto, ki je potrebna za obnovitev oškodovanega objekta v celoti. Za priznanje te oblike poravnave škode mora zavarovana vsota sovpadati z višino stroškov, ki so potrebni za celotno obnovitev hiše po cenah v trenutku nezgode. V nasprotnem primeru se izplača škoda po proporcionalnem pravilu, ki ga predvideva C.Z. (Č. 1907). Del škode v tem slučaju bremeni pogodbenika.

Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

35.000 kvadratnih metrov površine, od teh 8.850 namenjenih šestim halam s skupno prostornino 70.000 kubičnih metrov, v katerih bodo našle svoj sedež delavnice 21 podjetij z najmanj 100 uslužbenci. To je samo nekaj "osebnih podatkov" Obrtne cone Zgonik, ki je zrasla na ozemlju ob državni cesti 202, nasproti avtocestnega izhoda za Prosek, med 7. novembrom 2000 in 7. novembrom letos. V petek popoldne se je tako zaključil iter, ki je po štirinajstih letih pripeljal od zamisli do začetnih del in uradne otvoritve prve tako obsežne gospodarske pobude, namenjene proizvodni dejavnosti na območju Krasa. Slavnost se je začela z odkritjem in blagoslovom kamnitega logotipa ob vhodu v obrtni kompleks.

Svojo dobrodošlico je nato številnim prisotnim predvsem pa podjetjem, ki bodo obratovala v Obrtni coni, izrekel zgoniški župan Sarđoč, ki je z zadovoljstvom pozdravil

Pomembna pridobitev za naše gospodarstvo

Slovesno odprtje Obrtne cone Zgonik

uspelo ter optimistično potezo članov Konzorcija Obrtna cona Zgonik. Zgledno sodelovanje, ki je pripeljalo do končnega izdelka, je pohvalil tudi zgoniški župnik Markuža. Če-

in sodelavcev še veliko gostov krajevnih, pokrajinskih in deželni italijanski ter predstavnikov slovenskih oblasti. "V lokaciji, ki je ne bi mogli najti boljše, v samem geo-

nalno urejenega in sodobnega obrtnega središča: najprej trem zgoniškim županom, ki so se zvrstili od konca osemdesetih let in v času niso podvomili v začetne izbire, prosekim jusarjem ter občini Trst in njenemu bivšemu županu Illyju, Skladu za Trst, deželni upravi, Združni kraški banki, vsem izvajalcem del in seveda Slovenskemu deželnemu gospodarskemu združenju.

Predsednik Marino Pečenik je nastopil prav v imenu slednjega. "V štirinajstih letih smo šli skozi dolgo vrsto preizkušenj, ki smo jim bili kos samo zaradi trmoglave vztrajnosti naših članov, profesionalne sposobnosti našega osebja in naklonjenega zdržanja vseh pristojnih javnih uprav in ustanov." Sinergija med privatniki in javnimi institucijami je obrodila sad, ki bo v prihodnje prispeval k razvoju celotne planote in njeni gospodarski rasti.

AL

FOTO KROMA

stitke za dejanje, ki zre z zaupanjem v bodočnost krajevnega ekonomske stvarnosti, sta izrazila še deželna odbornika za proizvodne dejavnosti in obrt ter za delo, Bertossi in Cosolini. V nabito polni dvorani se je zbralo poleg članov Konzorcija, strank, prijateljev

grafskega središča tržaške pokrajine, tik ob avtocestni povezavi, imajo podjetja od danes vse logistične pogoje, da se razvijejo in rastejo," je med drugim dejal predsednik Konzorcija, Dragotin Danev, in se javno zahvalil vsem, ki so pripomogli k uresničitvi racio-

Poslovni priročnik: Poslovati s Slovenijo - Poslovati s Srbijo

Pred kratkim je izšel poslovni priročnik "Poslovati s Srbijo", ki so ga izdali in založili v Ljubljani: Center za mednarodno sodelovanje in razvoj, Gospodarska zbornica Slovenije in borzno posredniška družba Ilirika. Priročnik, ki ima skupno 200 strani slovenskega in srbskega besedila (Poslovati s Srbijo - Poslovati sa Slovenijom) ter nas v razmeroma praktični in zgoščeni obliki popelje na trg bivše Jugoslavije. Avtorji nas seznanijo s tamkajšnjim gospodarskim okoljem, makro ekonomsko politiko, zunaj trgovskim poslovanjem in številnimi pogoji za delovanje zunanjetrgovskega poslovanja v specifičnih oblikah. Prikazan je carinski sistem, nov carinski zakon, tuje naložbe, trg vrednostnih papirjev in s problematiko ustanovitve lastnega podjetja.

Dejansko gre pri tej publikaciji za obravnavo dveh držav v dveh jezikih.

Za slovenske in italijanske poslovneže bo zlasti zanimivo, kako obdelovati srbski trg, katere so najprimernejše oblike za ustanav-

ljanje lastnega podjetja in kako postopati pri javnih naročilih ter koncesijah. Ravno tako so pomembna delovna razmerja, zaposlovanje tujcev, pridobitev dovoljenja za bivanje tujcev, kakor tudi odobritev za sklenitev delovnega razmerja.

Seveda brez poznavanja davčnega sistema omenjene države ni pravega uspeha. Zato imamo možnost, da na enem mestu spoznamo načine obdavčevanja dobička, vprašanje dohodnine ter številnih drugih prispevkov in davščin, vključno z davki na premoženje in vodenju računovodstva. Seveda so v publikaciji številne koristne informacije, zakonodaja in koristni naslovi.

Seveda bo za italijanske in slovensko govoreče podjetnike v Italiji zanimiv tudi poslovni priročnik v isti publikaciji, ki nam podaja celovitost splošnih, gospodarskih in zunanje trgovskih informacij, carinskih postopkov, problematiko tujih vlaganj, ustanavljanja lastnega podjetja in niz drugih koristnih informacij, napotkov, zakonodaje s področja delovnih razmerij, davkov, računovodstva in revizije, kar se nanaša na Republiko Slovenijo.

Gabrijel Devetak

SLOVENIJA

Martinovanje v vseh vinorodnih krajih na Primorskem

Vinske kleti na Vipavskem bodo odprte do Božiča

Praznik sv. Martina, zavetnika vina in vinogradnikov, je že minil, toda prireditve v njegovo čast se nadaljujejo. Na območju zgornje Vipavske doline, torej v občinah Ajdovščina in Vipava, imajo prireditve skupen naslov *Vinski hrami Vipavske doline med Martinom in Božičem*.

Gre za dogajanje, ki poteka v okviru projekta Vipavska vinska cesta, ki letos praznuje peto obletnico. Podrobnosti o obiskih vinskih klet oz. hramov so predstavili na časnarski konferenci, ki jo je 4. t.m. v Ajdovščini priredila Razvojna agencija Rod.

Letos ponudniki iz Zgornje Vipavske doline v svoje kleti in vaška okolja vabijo s svojo

vinsko, kulinarčno, kulturno in umetniško ponudbo. Prižgana petrolejka in šop bršljanovih vejic še posebej označujeta vipavske domačije, ki vabijo na pokušnjo vin. Vrata svojih hramov, kot na Vipavskem pravijo kletem, so na široko odprli vinarji iz vasi: Velike Žabljice, Gradišče pri Vipavi,

Gaberje, Vrhopolje, Duplje, Brje, Vrtovin, Lozice, Selo, Budanje, Črniče, Slap, Orehovica, Podbreg, Podnanos, Vipavski Kržiž, Lokavec in Planina.

V program prireditve z naslovom Vinski hrami Vipavske doline med Martinom in Božičem je vključen tudi tradicionalni pohod po Vertovčevih poteh. Prirejajo ga v spomin na duhovnika in

vipavskega rojaka Matijo Vertovca, ki sodi med najbolj znane slovenske poljudnoznanstvene pisce. Vertovec je v 19. stoletju prvi v slovenskem jeziku pisal o vinogradništvu, vinarstvu in kletarstvu.

Ob dogajanju med Martinom in Božičem je prof. Ivana Slamič napisala občuteno dobrodošlico obiskovalcem Vipavske doline. Pravi, "da je dolina od Razdrtega odprta v nevidno širino morja, od Gorice v notranjost postavljena meja. Tu sem, morska in gorska, topla, mrzla, ko burja zatuli, tu sem, zelena in mila: dolina vinogradov na gričih, polna cvetja marelic in češenj, kot nevesta, ko breskve cvetijo. Zlata, ko pšenica zori, Dom odprtih ljudi. Dom veselih dolincev, delovnih rok in pesmi v večerih. Dolina: ko jo enkrat okusiš, se vračaš k njej, rojen v dolini, ostajaš v njej. Odseljen jo sanjaš. Zemljski raj."

Vinogradniško posestvo Berce v Dornberku pa je v soboto, 8. t.m., obudilo stari običaj vahtanja. Matjaž Berce s tega posestva je časnarjem pisno obrazložil ta običaj, ki se ga spominjajo samo še starejši ljudje. Vahte so poznali po vsej Sloveniji.

Na ta dan so gospodinje obdarovale otroke in reveže s posebnimi kruhki, ki so jim rekli vahtiči, prešice ali pa dušice. Praznik ni bil razširjen samo na kmetih, ampak tudi v mestih. Na ta dan se je po hišah pobiral vahtič, oglašiti se je bilo treba pri vsaki hiši, ker bi vsaka odsotnost pomenila žalitev za mrtve duše. Na ta dan se ni poznalo sovraštva med sosedi. Moliti je bilo potrebno tudi za družine, ki so darovale kruh. V naših krajih so ljudje dajali tisto, kar so imeli, in sicer orehe, kostanj, grozdje, jajca, "špeh", repo, jabolka in panole-korzne storže. Starejši pa so hodili od kleti do kleti in popili kozarec ali dva vina. Ker so nekateri v tem času nabrali toliko koruznih storžev, da so si lahko naredili koruzno moko, je na ta dan postala tradicionalna hrana polenta z različnimi dodatki. Tudi tokrat so na večerji z njo pogostili goste.

Posestvo Berce je ob vahtanju proslavilo tudi petletnico svoje vinske blagovne znamke VINDOR. Za ta slovesni trenutek so si zasmislili ognjemet, ki je bil sploh prvi vinski ognjemet v Sloveniji.

Država podpira pridelovanje zdrave hrane

V sistem ekološkega kmetijstva vključenih 1150 gospodarstev

Tudi v Sloveniji je pridelovanje zdrave hrane oz. t.i. ekološko kmetijstvo v zadnjem času doseglo znaten napredek. To je zasluga predvsem kmetovalcev in njihove osveščenosti, ker se za takšno kmetijstvo odločajo tudi zato, ker v njem vidijo kmetijstvo prihodnosti. Omenjene procese pa spodbuja tudi vlada, ki določa pogoje pridelave v ekološko usmerjenih kmetijah, potem pa takšno kmetovanje podpira s finančno pomočjo. Le-ta znaša od 40 do 120 tisoč tolarjev na hektar površine. Višina neposrednih plačil je odvisna od vrste pridelave.

V državi je sedaj v sistem ekološkega kmetovanja vključenih 1150 zasebnih kmetij, kar predstavlja približno poldrug odstotek vseh kmetij v Sloveniji. Omenjene kmetije se ukvarjajo predvsem z rejo goveje živine in drobnice, ki je vezana na travnat svet. Gre za pašnike in travnike s kakovostno krmo, ki jih je veliko zlasti na območju Celja in

Koroškem. Ekološko pridelano meso pošiljajo v trgovsko mrežo po vsej Sloveniji, kjer dobi tudi blagovno znamko oziroma zaščitena uradna imena. Trženje živil z ekološko usmerjenih kmetij po večini poteka v obliki neposredne prodaje na tržnicah ali na domu, kot omenjeno pa tudi v raznih trgovskih mrežah. Pri tem je pomembno, da je pri prodaji ekoloških pridelkov na ekološki tržnici moč doseči celo do polovice višjo prodajno ceno kot pa pri trženju na domu.

Tisti v Sloveniji, ki pospešujejo ekološko kmetovanje, menijo, da bo spoznanje o nujnosti zdrave prehrane pri potrošnikih čedalje bolj prevladovalo. Zato naj bi število ekološko usmerjenih kmetij naraščalo.

Žal pa si ekološko pridelana hrana doslej še ni utrla poti v bolnišnice, otroške vrte, domove upokojencev in v zdravilišča, čeprav tudi v teh ustanovah povprašujejo po njej.

V SVETU MLADIH

Plesna skupina HIP HOP ŠZ Olympia Društvo ponovno v projektu CONI ŠOLA/ŠPORT

Ob začetku novega šolskega leta se je pri športnem združenju "Olympia" ponovno predstavila tudi plesna izraznost. Za plesno skupino "Hip

od 17.30 do 18.30 v baletni sobi bližnjega K.C. Bratuž. Najpovečemo, da je vpis v to mlajšo skupino še možen. Tudi starejša skupina trenira dvakrat tedensko. Tu so dekleta od 14. leta dalje, v to skupino pa se ni več mogoče vpisati.

Hop", ki goji športni ples-dance in show, potekajo treningi dvakrat tedensko - tako za mlajšo kot za starejšo skupino. Dekleta se tako popeljejo v "funky, jazz, jam" svet, eden izmed najbolj izrazitih in razširjenih načinov fizične dejavnosti v svetu oz. na ulicah celega sveta, kjer se mladi vseh narodnosti prosto izražajo po glasbi, brez shem in vzorcev.

"Hip Hopovke", ki trenirajo po programu plesne federacije F.I.D.S. pod vodstvom trenerke oz. koreografinje Damijane Češčut, pa se že pripravljajo za bogat spored nastopov in tekmovalj.

V mlajši skupini so dekleta od 8. do 12. leta starosti, trening pa poteka ob ponedeljkih od 17. do 18. ure v društveni telovadnici Olympie in ob četrkih

Društvo Olympia pa letos tudi ponovno sodeluje pri pobudi CONI/CAS "Giosport". To je projekt, ki je nastal na podlagi sporazuma, ki staga pred približno sedmimi leti podpisala gorški CONI in pokrajinsko šolsko skrbništvo,

in predvideva strokovni pristop do telesne vzgoje v drugi stopnji osnovne šole. Ta pristop pa nudijo športna društva, ki poskrbijo za prisotnost svojega usposobljenega trenerja C.A.S. (centro avviamento allo sport) pri urah šolske telovadbe. Vso to dejavnost pa v celoti finansira CONI. V prejšnjih tednih je športno združenje Olympia podpisalo konvencijo prav za ta projekt z obema slovenskima didaktičnima ravnateljstvom t.j. Gorica - ulica Brolo in did. ravnateljstvom Doberdob.

Vrnimo se k mladinski dejavnosti društva: vpisovanje se v vse športne panoge nadaljuje - med urami treningov, v telovadnici na drevoredu XX. septembra 85 v Gorici ali na tel. 335 5952551 (Damijana).

Na platnu so se odvrteli sklepní prizori. Luči v dvorani so se ponovno prižgale. Gledalec v tretji vrsti je zamisljeno vstal, brezizrazno porinil roke v žepe in se brez besed zazrl v zdaj že mrtvo belo platno. Gledalka pred njim je še kar naprej sedela. V torbici je poiskala paket papirnatih robčkov, iz ovitka skrbno izvlekla enega, si z njim obrisala solzo, ki se je posvetila na njenem licu in s tem še bolj poudarila njene rosno vlažne oči. Silvester je ponovno poskrbel za vse: ni se nam več treba bati strašnih vietkongov. Gledalca sta končno zapustila kinodvorano olajšana. Pogumni Silvester jima je pokazal, kako se lahko sam človek znajde v še tako nepredvidljivih in težkih situacijah.

Mnogi vidijo v kinematografiji zelo učinkovito sredstvo političnega komuniciranja. Pred kratkim preminula nemška umetnica Leni Riefenstahl (*Triumf volje*) in ruski režiser Sergej Ejzenštejn (*Križarka Potemkin*) sta nam že v dvajsetih in tridesetih letih dokazala, kako spretno lahko uporabljamo kamero, da bi določenim idejam na široko očistili in pripravili pot do srca občane volje, razuma vsakega posameznika. Od petdesetih let dalje se je v zabavne filme, izdelke pop industrije, ta propaganda vtihotapila na še skrivnejši način. Skrivni politični oglaševalci so

Politika in zabavna industrija, vodilo liberalizma

Dobri vojak John po stopinjah pradedá Robinsona

dejansko vsi najslavnejši junaki malih ekranov in velikih platen. Pravzaprav ne gre za politično reklamo, ampak za posredovanje načina življenja. Gre za *modus vivendi*, ki

organizira življenje.

Filmska industrija premore še in še takih primerov. Nedvomno sodi v to kategorijo John Wayne: njegovi wester- ni so odlični primer prikazovanja

"civiliziranege" razsvetljenege človeka, ki je sposoben si podrediti divji ameriški zahod in vse njegove neposlušne trmaste prebivalce. Nekoliko večjo pozornost si v tem okviru zasluži junak iz osemdesetih let, ameriški vojak John Rambo. V vseh treh filmih, ki jih je Stallone odigral z rdečim trakcem, zavezanim okoli čela, so glavni poudarki podani v pogumu, sposobnosti in iznajdljivosti dobrega ameriškega vojaka, ki se bojuje proti zlemu vsega sveta. Čeprav se na prvi pogled zdi, da je v Rambovem streljanju razsvetljenskih idealov bolj malo, moramo v ameriškem filmskem vojakujunaku pre-

poznati posameznika, ki si drzne uporabiti svojo intuicijo in spretnosti (planiranje napadov na sovražnike in osvoboditev ujetih prijateljev). Sam (brez kakršnekoli človeške ali Božje pomoči) po velikih naporih in potem ko pobije nekaj tisoč nasprotnikov, ki ga skušajo uničiti na vsakem koraku, doseže cilj in uspešno "najde" svojo srečo, temeljno svobščino, zapisano v ameriški ustavi. Ob vsem tem postane še novodobni Robinson, saj na osamljena tuja področja vnese civilizacijo in red. Robinson Rambo v svojih "civilizacijskih poslanstvih" naleti tudi na priložnostnega Petka, dobrega divjaka, ki ga naš zahodni civiliziranec prevzgoji. V drugem delu Rambove trilogije, v katerem se ameriški vojak bojuje v Vietnamu, prevzame to vlogo mlado vietnamsko dekle, ki se v ameriškega vojaka zaljubi in za katerega se ob koncu filma žrtvuje. V tretjem delu je Rambov Petek nedolžno afganistansko ljudstvo, ki ga v osemdesetih pesti neizprosni sovjetski komunistični režim.

Dobri vojak John uspe. Vedno in povsod. Seveda. Saj mu je to namenila boginja Usoda zahodne civilizacije. Zakaj pa ne bi, saj je uspel tudi njegov praded Robinson.

Andrej Černic

15
ČETRTEK,
13. NOVEMBR
2003

Izlet 3. in 4. stega SZSO-Trst

Uvodno srečanje v novo skavtsko leto

Po več dnevih deževnega in vetrovnega vremena se je konec tedna vendarle razjasnilo. V nedeljo, 26. oktobra, nas je pozdravilo sončno, a mrzlo jutro, ki je kar vabilo na pohod v naravo. Skavti 3. in 4. stega tržaškega dela Slovenske zamejske skavtske organizacije smo bili tega vremena še kako veseli, saj nas je čakal izlet.

Volčiči in volkuljice, izvidniki in vodnice, roverji in popotnice ter voditelji smo se zbrali pri gledališču v Boljuncu, od koder smo se, po začetnem zboru s skavtsko pesmijo, molitvijo, klici in pozdravi, odpravili na pot.

Najprej smo si ogledali boljunsko jamo in vodne izvire, od tod pa smo zavili na stezo, ki pelje v sosednjo vas Krogelje. Za hišami se prične udobna pot, ki gre mimo razgledne točke, kjer smo si privoščili kratek počitek ob pogledu na Dolino in vzhodni del Trsta z zalivom. Številna skupina skavtov vseh starosti je nato nadaljevala pot na Mali Kras, ali, kot hribu nad Boljuncem pravimo domačini, na Grižo. Ves čas je šumenje listja in kamenja pod gojzerji spremljal vesel klepet. Niti vse bolj ozka in strma steza, ki nas je privedla na rob planote, nam ni odvzela volje do smeha. Radovedneži smo sestopili nekaj metrov pod rob, da bi

pogledali jamo, na stenah katere sta vklesana napisata GEMEINDE BOLUNZ 1819 na levi in GEMEINDE DOLINA

Krasa (456 m) leži že na slovenski strani meje, ki poteka čez hrib, zato se tja nismo podali. Razgled, ki se ponuja s

1819 na desni strani. S tem nemškim napisom so zaznamovali mejo med boljunsko in dolinsko srenjo.

Pridružili smo se ostalim in po prijetni položni stezi dospeli do cilja - razgledišča nad Boljuncem (413 m n.m.). Z drevjem poraščen vrh Malega

travnatega roba Griže, je marsikoga presenetil. Opazovali smo lahko Boljuncem iz ptičje perspektive, nasproti ležeči grič Sv. Mihael, Zabrežec in Boršt, bazovski zvonik, Kokoš, repentabrsko svetišče, cel Trst, pa še Milje in morje. Meglica na obzorju nam je sicer prej

prečila pogled na že zasneženo goro Krm in Kanin, a breški skavti smo se vseeno zabavali in poskušali razločiti naše hiše in v spodaj ležečih vaseh.

Na vrsti je bil uradni del srečanja: sprejem novih članov in prestopi v višje veje. Obredi so potekali ločeno po enotah. Vsaka skupina (krdelo, četa) se je najprej poslovila od članov, ki so zaključili svojo pot v določeni starostni veji. Te člane je nato sprejela enota višje veje. Tako so starejši volčiči in volkuljice zapustili krdelo Velikega drevesa in krdelo Belih tigrov, v katerih so se več let igrali in s starimi volkovi (voditelji) lovili plene v džungli, in se vključili v četo izvidnikov in vodnic. Šestnajstletni izvidniki in vodnice, ki so v petih letih s svojim vodom doživeli marsikatero pustolovščino in se naučili raznih spretnosti, pa so prestopili v noviciat, kjer se bodo eno leto pripravljali na vstop v klan. Klan Učnkla pa je že večer prej na srečanju v jami pri Lonjerju sprejel tri roverje in eno popotnico v svojo skupnost. S temi obredi smo slovesno uvedli novo skavtsko leto, ki se je sicer že začelo pred nekaj tedni z rednimi sestanki.

Uradnemu delu so sledili razvedrilne igre in kosilo. Zatem smo se skozi hrastov gozd

podali na Sele. Po poti smo se ustavili ob kamnitih ostankih prazgodovinskega gradišča, ki je največje tovrstno naselje na tržaškem krasu. Obseg obzidja meri približno 1700 m in se razteza čez mejo v Slovenijo. S Sel smo po dobro uhojeni stezi sestopili do naslednje etape izleta, in sicer cerkvice na Pečah. Tu nas je pričakal g. Janez Kobal, duhovni asistent stega iz Cerknega Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov in tudi sam skavt, ki je za nas daroval sv. mašo. Skavtske maše so vsakič lepo doživeti. Tudi tokratna daritev je bila posebna, pa ne le zaradi slikovite cerkvice, posvečene sv. Mariji, in petja ob spremstvu kitar. G. Kobal nas je povabil, da si z ruto zavežemo oči in tako bolj zbrano prisluhnemo branju evangelija in pridigi. V evangeliju smo slišali zgodbo o slepem Bartimaju, ki je mimoidočega Učitelja prosil, naj mu pomaga, kljub temu da so ga drugi ljudje skušali utišati. Bartimajeve vztrajne prošnje "Daj, da spregledam" niso bile zaman, saj mu je Jezus vrnil vid, rekoč "Tvoja vera te je rešila". V pridigi je duhovnik poudaril, da si moramo vedno upati prositi pomoč, čeprav sodobna družba zahteva od posameznika, da se zna sam povleči iz težav. Ne sme nas biti sram potrebovati pomoč ali nasvet prijateljev, staršev, voditeljev

ali koga drugega. Evangelij je, predvsem klanovcem in voditeljem, dal povod za razmišljanje, ali res želimo spregledati ali imamo dovolj poguma bolje in več videti. A ne z očmi, temveč s srcem videti težave bližnjega, njegove potrebe in želje. Ta izbira zahteva pogum, saj ne moreš zaznati potrebe drugih in ostati križem rok, zanje moraš tudi kaj storiti, uslišati njihove prošnje, kot je Jezus uslišal Bartimajeve.

Po maši je razposajena družčina spet vzela pot pod noge. Steza nas je vodila mimo ostankov rimskega vodovoda, ki so ga Rimljani zgradili že v 1. stoletju po Kr., da bi speljali pitno vodo v mesto Tergeste, in ostankov enega od številnih mlinov, ki jih je v preteklosti poganjala voda reke Glinščice - za domačine Klinšce. V Gornjem koncu smo zapustili stezo in se, ob pogledu na osvojen vzpetino nad vasjo, po asfaltni cesti vrnili h gledališču, kjer smo zaključili krožno pot. Poslovlili smo se, ko se je že temnilo. Dan s prijatelji v naravi, spoznavanje naravnih in zgodovinskih zanimivosti domačih krajev, doživeta sv. maša so obogatili vse nas. Lepo srečanje se je tako zaključilo, a nič nam ni bilo žal, saj je pred nami novo skavtsko leto s številnimi sestanki, izleti, dogodivščinami in priložnostmi za druženje s prijatelji.

Zasajana gazela

MOSP in SKK / V nedeljo, 16. novembra

Dan odprtih vrat: vabilo in vpogled v možnosti mladinskega udejstvovanja

Marsikdaj se sliši mnenje, da so mladi apatični, da se ne zanimajo dovolj za to, kar se dogaja okrog njih - v svetu, manjšini, kulturi, umetnosti..., da nimajo idej, da ne razmišljajo, da ne ustvarjajo. Člani Slovenskega kulturnega kluba (t.j. organizacije, ki je namenjena višješolski mladini) in Mladih v odkrivanju skupnih poti (to so v glavnem univerzitetni študentje in mladi v poklicu) pa so prepričani, da je res obratno, in sicer da imajo mladi veliko idej in ustvarjalnega potenciala. Večkrat pa ta ustvarjalna energija os-

tane skrita oziroma ne privre na dan - morda zato, ker so mladi premalo osveščeni o tem, kje vse bi jo lahko izrazili, morda ker ne najdejo nikogar, ki bi jih pravilno spodbudil in jim dal motivacije in poguma, da se izpostavijo.

Zato so animatorji pri Slovenskem kulturnem klubu in pri MOSPu v nedeljo, 16. novembra zvečer, za vse mlade pripravili *Dan odprtih vrat*. Vrata Peterlinove dvorane v ulici Donizetti 3 v Trstu se bodo odprla ob 19. uri, ko bo najprej na sporedu kratek kulturni program. Oblikovali ga

bodo mladi sami, in sicer tisti, ki so se poleti udeležili gledališke delavnice SKK in plesne delavnice skupine Shalom. Ponovili bodo prizorček, ki so ga pripravili na omenjenih delavnicah: gre za kratkobralno predstavo na duhovito besedilo Žarka Petana, *Enciklopedija humorja*, ki jo bodo obogatili plesni vložki. Simpatična predstava bo ravno prav segrela vzdušje, da bodo mladi raje prisluhnili kratkim predstavam krožkov in skupin, v katere se bodo lahko vključili v tem šolskem oz. akademskem letu.

Predstavili se bodo gledališki, časnikarski in mednarodni krožek, pa še skupina, ki skrbi za organizacijo rock koncertov (MOSP-rock), in plesna skupina, ki deluje v okviru mladinske skupine Shalom.

Po predstavitvi krožkov in skupin bo še družabno srečanje, zakuska, predvajanje filma in družabne igre. MOSP in SKK bi namreč želela, da bi prostori v ulici Donizetti, številka 3, postali kraj za prijetno in sproščeno druženje mladih. Zato vabijo vse mlade, da ponovno - ali pa prvič - prestopijo prag njunega sedeža prihodnje nedelje, ob 19. uri. Za informacije o krožkih se zainteresirani lahko obrnejo tudi na telefonski številki 040 370846 (Nadia) in 040 211551 (Breda, Lučka). BS

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 14. DO 20.11.2003)
Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:
- **Petek, 14. t.m.** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni desert iz diskoteke 103. - Šopek narodnih viž. - Zborovski kotiček. - Obvestila.
- **Ponedeljek, 17. t.m.** (v studiu A. Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.
- **Torek, 18. t.m.** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.
- **Sreda, 19. t.m.** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Mit napredka, vrednote in materin jezik. - Izbor melodij.
- **Četrtek, 20. t.m.** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prirediteljev. - Glasba iz studia 2. (Goriška 97.5, 91.9 Mhz; Furlanija 103.7, 103.9 Mhz; Kanalska dolina 95.7 Mhz; spodnja dolina Bele 98.2 Mhz; Karnija 97.4, 91, 103.6 Mhz).

Z 2. STRANI

V januarju...

Berlusconi je gosta sprejel predvsem kot začasni predsednik Evropske zveze, saj sta bila ob tej priložnosti prisotna tudi predsednik Evropske komisije Romano Prodi ter Xavier Solana, ki je dejansko zunanji minister EZ. Znani francoski dnevnik Le Monde je ob tej priložnosti takole pisal: "Med svojim začasnim predsednikovanjem E Z je s svojim osebnim modrovanjem dejansko osramotil Evropo". Kaj je zagrešil? Na vprašanje, ki ga je francoski častnik postavil Putinu, je odgovoril Berlusconi in odločno povsem zagovarjal ter opravičeval ravnanje ruskih oblasti v Čečeniji. Kot predsednik EZ pa bi moral vedeti, da je EZ zelo kritična do ravnanja ruskih oblasti v tej republiki, saj je pred kratkim objavila posebno listino. Omenjeni dnevnik je ob tej priložnosti grajal samega predsednika Evropske komisije Prodija in mu predvsem zameril, da je šele po Prodijevem odhodu iz Rima njegov glasnik sporočil javnosti, da ne soglaša s Silviom Berlusconiem.

Mnogi se zdaj sprašujejo, kaj se bo lahko zgodilo sredi ali konec januarja prihodnjega leta. V tej zvezi se nam zdi zanimivo razmišljanje vodničarja v milanskem Corriere della sera z dne 9. t.m. "Desna sredina še daleč obstaja - beremo v uvodniku - v znamenju Silvia Berlusconi: z vsemi mejami in napakami politika, a tudi z intuicijo in prekanjenostjo uveljavljenega poslovneža. Drugačnega vodstva desne sredine ni na vidiku". Kar zadeva opozicijo, pa ugotovljamo, da v tem trenutku enotno nastopa le proti finančnemu zakonu, ki ga namerava v parlamentu odobriti Berlusconijeva desna sredina.

NA REŠETU

To drevo je na tujem zraslo

Na dan Vseh svetih je bil na sporedu slovenske televizije RAI odlični dokumentarjec *To drevo je na tujem zraslo*, ki ga je pripravila programistka in režiserka Marija Breclj. Začetne besede filma nakazujejo tematiko: "To je zgodba o ljubezni do svojega naroda, kulture in jezika. To je zgodba o odločitvi, ki je nastala iz te ljubezni." Na koncu dokumentarca pa smo na ekranu lahko prebrali, da je "portret slovenske povojne skupnosti v tem dokumentarcu le nakazan, nekatere poteze so izrisane, poudarjene, druge le skicirane." Dejansko si je Marija Breclj morala postaviti pri ekranizaciji te izredno bogate in vabljive teme nekatere omejitve. Zato se je odločila, da poda neko splošno sliko argentinske skupno-

sti, da osvetli zgodovinske in današnje razmere, v kateri živi tamkajšnja diaspora. V ta okvir je postavila "dogodek": odhod štiričlanske družine Gregorja Batagelja v Slovenijo.

Vzdrževanje jezika, narodne zavesti tako daleč od Slovenije v drugi, tretji in zdaj že četrti generaciji se ne posreči samo od sebe, ampak je sad občudovanja vredne požrtvovalnosti in organiziranosti slovenske skupnosti v Argentini. Domača vzgoja, sobotne šole, tečaji ABC po slovensko, bogata dejavnost na verskem in kulturnem področju, tisk, radijsko okence v Slovenijo, gospodarska javnost - vse to in še drugo tvori humus za "drevo, ki je na tujem zraslo" ali - kot je povedala gospa Marjana Kovač Batagelj - za "krošnjo slovenskega dreve-

sa, ki sega iz slovenskih korenin v svet". Ne vem, ali je bil prihod RAI-avske televizijske ekipe v času slovesa družine Batagelj od argentinske skupnosti načrtovan ali pa srečno naključje, vsekakor je televizijska kamera zabeležila enkratni dogodek, ki vsakega gledalca sili k razmišljanju o usodi tisočev Slovencev, tako na široko raztresenih po svetu. Avtorica je pravzaprav ponudila gledalcu dve izbiri, ki sta enako razumljivi in enako legitimni. Družina Batagelj se je odločila za odhod v Slovenijo, kamor bodo ponesli svoje slovenstvo, ki je - kot je povedala gospa Mirjam Batagelj - po govorici, po čustvanju, miselnosti drugačno od osrednjeslovenskega, vendar čuti, da spada tja. Drugo izbiro je naredila Adriana Albano, hči Slovenke in Argentine, ki je živela štiri leta v Sloveniji, a so jo njene argentinske korenine

priklicale nazaj v Argentino. Tudi intervjuvanci Marije Breclj reagirajo na dogodek različno. Eni podpirajo odhod članov slovenske skupnosti v domovino, oz. - bolj točno - v domovino svojih očetov ali dedov: v družini Fink so trije od šestih otrok izbrali vrnitev v "stari svet", prav tako se je razdelila Kremžarjeva in zdaj Batageljeva družina. V drugih pa je opaziti skrb za usodo diasporo, npr. v besedah urednika Svobodne Slovenije Tineta Debeljaka ml. ob odhodu sourednika in korektorja. Še bolj prizadeto zazvenijo besede predsednika Zedinjene Slovenije Toneta Mizerita: "Vsaka emigrantska skupnost potrebuje dotoka ne odtoka... Odhajanje mlajših, ki so tudi že zelo aktivni v skupnosti, je za našo slovensko skupnost v Argentini neke vrste tragedija." Gledanje na bodočnost dr. Andreja Finka je precej

trezno: "Če človek racionalno gleda naprej, bo moral nujno priti do zaključka, da se bo sila, ki nas je od vsega začetka navdajala, enkrat izrabila... Zadeva pa je v tem, kako bomo do takrat prišli in kaj bomo do takrat ustvarili."

Naj ob koncu izrazim priznanje avtorici Mariji Breclj, pa tudi Deželnemu sedežu RAI, ki je omogočil snemanje tega filma. Mnogo gledalcev si ga ni ogledalo, saj je bil na sporedu samo enkrat, zato upam, da bo kmalu spet na sporedu. Upam tudi, da bo našel pot do Televizije Slovenija in da bo predstavljen vsem slovenskim gledalcem. Ne bi bilo slabo, če bi ga predvajali tudi po naših šolah, Odhajanje mlajših, ki so tudi že zelo aktivni v skupnosti, je za našo slovensko skupnost v Argentini neke vrste tragedija." Gledanje na bodočnost dr. Andreja Finka je precej

NLP

Aktualno

Letno srečanje slovenskega panevropskega gibanja v Portorožu

Konec oktobra je bilo v Portorožu letno srečanje Slovenskega panevropskega gibanja (SPG), ki so se ga ob nekaterih uglednih predavateljih udeležili tudi predstavniki gibanja iz sosednjih držav. Naj povzamem nekaj zanimivih misli, ki so bile pri tem izrečene.

Koprski škof msgr. Metod Piriš (na sliki) je poudaril, da je Evropa projekt, ki ne temelji zgolj na gospodarskih interesih, ampak tudi na skupnih duhovnih, moralnih in verskih vrednotah, ki so značilne za evropsko preteklost. Celo ideje francoske revolucije (svoboda, bratstvo, enakost), ki so bile zaradi zamudništva Cerkve izbojevane mimo nje in celo proti njej, slonijo na evangelijskih vrednotah. Zato si Cerkev želi, da bi sodelovala pri ustanavljanju Evrope in da bi se Evropa ne odpovedala svojim koreninam.

Minister dr. Janez Potočnik je zelo podrobno, tudi s pomočjo grafičnih pripomočkov, predstavil vse faze dosedanjega pogajalskega procesa in naloge, ki še čakajo Slovenijo. Podčrtal je, da so temeljni cilji vključevanja v evropske povezave predvsem boljše življenje v varnem in stabilnem okolju, z razvitim tržnim gospodarstvom in, seveda, normalna, demokratična in na evropskih vrednotah sloneča država. V predpristopni fazi je bila Slovenija zaradi pritiskov sosedov prisiljena delati kompromise (Solanov načrt idr.), v sedanjosti, poslednji fazi pa ji ni bilo vsiljeno nič takega, kar bi bilo v njeno škodo. Tudi ni verjetno, da bi v sklepnih fazah kak država zaradi lastnih zahtev zavstavljal širitve. Predlogi evropske komisije sicer niso bili vedno ugodni za Slovenijo, vendar se je dalo s

pogajanjem vplivati nanje. Kot pogajalec se je Slovenija trudila, da ohrani lastno kredibilnost, kajti Evropa ni prostor za tiste, ki eno govorijo in drugo delajo. Čaka nas še nekaj pomembnih nalog kot npr.: zaključek usklajevanja zakonodaje, izgradnja schengenske meje, usposobitev za delo v Evropski skupnosti, prilagoditev statusu deljene suverenosti, ustavna pogodba, volitve in pomoč ostalim državam na tleh nekdanje Jugoslavije pri njihovem vključevanju v Evropo. S tem dokončno pada Berlinski zid. Slovenija se, po Potočnikovem mnenju, ne bo utopila v novi večdržavni združbi, ampak se bo okrepila in postala eden njenih dejavnih subjektov.

Prof. dr. Zmago Turk, predsednik mariborskega regionalnega odbora SPG je osvetlil vzgibe in nastanek Panevropskega gibanja ter njegove slovenske podružnice kot tudi vlogo gibanja pri osveščanju javnosti v prid evropskih povezav.

Doc. dr. Andrej Rahten, podpredsednik SPG, je opisal, kako se je Evropa po stoletjih samoumevalnih vojn streznila, strnila svoje vrste in se napotila drugačni usodi naproti. Opozoril je na razlike med ZDA, ki gradijo svojo vlogo na trdi roki, tudi mimo mednarodnih organizacij, in Evropo, ki brani dogovarja-

nje in večstranskost. Kar je povezano tudi z veliko vojaško močjo ZDA in šibko evropsko obrambno sposobnostjo. To pa še ne pomeni, da se Evropa odreka svoji vlogi globalnega igralca v jutrišnjem svetu v družbi ostalih odločujočih dejavnikov, kot so predvsem ZDA, Rusija, Kitajska, Indija, Japonska. Pri dogovarjanju pa nastajajo med Evropo in ZDA tudi razpoke (Kyotski sporazum, samovoljno nastopanje ZDA, carinske tarife za jeklo idr.), ki bi jih lahko izkoristil kak drug globalni igralec v škodo Zahoda.

Posebno pozornost je s svojim prispevkom zbudil dr. France Bučar, predsednik SPG. Najprej se je dotaknil teze, da je nacionalnost kot pojem pod očitkom zastarelosti, saj naj bi šlo pri tem za zgodovinski pojav, ki ga npr. v srednjem veku še ni bilo, in lahko spet izgine, zlasti spriču silovitega razvoja komunikacij. Prav tako pa je tudi pod očitkom krivde za uničujoče nacionalne vojne. In prav združena Evropa je ena od reakcij na katastro-

fe, ki jih je povzročil nacionalni sovinitizem, ki ni značilen samo za velike narode. Zato filozofija moderne nacionalizma zavrača domoljubno vzgojo. Vendar, pravi Bučar, človek ni sposoben preživeti brez vraščeneosti v okolje, saj bi brez tega še govoriti ne znal. To okolje pa je jezik, tudi kot nosilec duhovnih prvin. Tako je boj proti nacionalni misli tudi boj proti kulturi. Nacionalni nihilizem se pojavlja kot sestavni del neoliberalizma in njegove relativizacije vrednot, ko se je človek postavil na piedestal Boga in misli, da mu je vse dosegljivo in dovoljeno. V resnici pa gre pri tem prej za manjvrednostni kompleks zaradi pomanjkljive zasidranosti v okolje. Zato evropska ideja, ki spoštuje nacionalnost, in napore za njeno uresničitev, niso enkratna naloga, ki bi bila dokončana z uresničitvijo EZ, ampak bo treba dobiti vojno tudi z nacionalnim nihilizmom. In prav Panevropsko gibanje lahko odigra pri tem pomembno vlogo.

Milan Gregorič